T.C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİM BİLİM DALI

OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARIN ANNELERİNİN EBEVEYN TUTUMLARI İLE ÇOCUKLARININ BENLİK ALGISI VE ÖZ DÜZENLEME BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Damla AYDIN

0000-0003-4863-6801

BURSA-2023

T.C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİM BİLİM DALI

OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARIN ANNELERİNİN EBEVEYN TUTUMLARI İLE ÇOCUKLARININ BENLİK ALGISI VE ÖZ DÜZENLEME BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Damla AYDIN

0000-0003-4863-6801

Danışman

Doç. Dr. Pınar BAĞÇELİ KAHRAMAN

BURSA-2023

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim.

Damla AYDIN

Tarih: 27/09/2023

TEZ YAZIM KILAVUZU'NA UYGUNLUK ONAYI

"Okul Öncesi Dönem Çocukların Annelerinin Ebeveyn Tutumları ile Çocuklarının Benlik Algısı ve Öz Düzenleme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" adlı Yüksek Lisans tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan	Danışman
Damla AYDIN	Doç. Dr. Pınar BAĞÇELİ KAHRAMAN

Temel Eğitim Ana Bilim Dalı Başkanı

Prof. Dr. Handan Asûde BAŞAL

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS/DOKTORA BENZERLİK YAZILIM RAPORU

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tarih: 03/10/2023

Tez Başlığı/Konusu: Okul Öncesi Dönem Çocukların Annelerinin Ebeveyn Tutumları ile Çocuklarının Benlik Algısı ve Öz Düzenleme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç, Tartışma ve Öneriler kısımlarından oluşan toplam 106 sayfalık kısmına ilişkin, 03/10/2023 tarihinde şahsım tarafından Turnitin adlı benzerlik tespit programından (Turnitin)* aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan özgünlük raporuna göre, tezimin benzerlik oranı %7'dir.

Uygulanan filtrelemeler:
1- Kaynakça hariç
2- Alıntılar hariç/dahil
3- 5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Çalışması Özgünlük Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir benzerlik içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Tarih ve İmza: 03/10/2023

Adı Soyadı:	Damla AYDIN
Öğrenci No:	801882018
Anabilim Dalı:	Temel Eğitim
Programı:	Okul Öncesi Eğitim
Statüsü:	☒Y.Lisans ☐ Doktora

Danışman

Doç. Dr. Pınar BAĞÇELİ KAHRAMAN
… /10/2023

Tez Onay Sayfası

T.C.

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE,

Temel Eğitim Ana Bilim Dalı'nda 801882018 numara ile kayıtlı Damla AYDIN'ın hazırladığı "Okul Öncesi Dönem Çocukların Annelerinin Ebeveyn Tutumları İle Çocukların Benlik Algısı ve Öz Düzenleme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" konulu Yüksek Lisans çalışması ile ilgili tez savunma sınavı, 27/09/2023 günü 13.00-14.00 saatleri arasında yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin (**başarılı/~~başarısız~~)** olduğuna (**oybirliği/~~oy çokluğu~~)** ile karar verilmiştir.

Sınav Komisyonu Başkanı
Doç. Dr. Pınar BAĞÇELİ KAHRAMAN
Bursa Uludağ Üniversitesi
Web of Science Researcher ID: J-8309-2019
ORCID: 0000-0002-0551-7741
Scopus ID: 57193756225

Üye
Doç. Dr. Seda SARAÇ
Bahçeşehir Üniversitesi
Web of Science Researcher ID:
ORCID: 0000-0002-4598-4029
Scopus ID:55147240300

Üye
Dr. Öğr. Üyesi Sema Nur GÜNGÖR
Bursa Uludağ Üniversitesi
Web of Science Researcher ID:JCN-7948-2023
ORCID: 0000-0001-5755-4280
Scopus ID:56583841300

ÖNSÖZ

Lisans ve Yüksek Lisans eğitimim süresince bilgi ve tecrübelerini aktaran değerli hocalarıma ve derslerine katılmaktan keyif aldığım engin tecrübeleri ile bize yol gösteren Temel Eğitim Bölüm Başkanımız Prof. Dr. Handan Asûde BAŞAL'a teşekkür ederim.

Tez çalışmam süresince bana her konuda yardımcı olan, sorduğum sorulara vaktini ayırıp cevap veren, desteğini her zaman yanımda hissettiğim kıymetli hocam ve danışmanım Doç. Dr. Pınar BAĞÇELİ KAHRAMAN'a çok teşekkür ederim.

Araştırmanın uygulama kısmında bana yardımcı olan okul yöneticilerine, öğretmenlere, velilere ve özellikle çocuklara teşekkürü borç bilirim.

Beni sevgileri ile büyüten, çocuğunuz olmaktan gurur duyduğum canım annem ve canım babama, her zaman yanımda olan çok sevdiğim kardeşlerime, bana destek veren tüm aileme ve arkadaşlarıma kalpten teşekkürlerimi sunarım.

Benim için varlıkları çok özel olan, bütün bu süreçte beni motive edip destek olan sevgili eşime ve beni heveslendiren, moral kaynağım olan kıymetli kızıma bana gösterdikleri sabır için çok teşekkür ederim.

Damla AYDIN

ÖZET

Yazar Adı ve Soyadı	Damla AYDIN
Üniversite	Bursa Uludağ Üniversitesi
Enstitü	Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Ana Bilim Dalı	Temel Eğitim Ana Bilim Dalı
Bilim Dalı	Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı
Tezin Niteliği	Yüksek Lisans Tezi
Sayfa Sayısı	XV+88
Mezuniyet Tarihi	
Tez Danışmanı	Doç. Dr. Pınar BAĞÇELİ KAHRAMAN

OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARIN ANNELERİNİN EBEVEYN TUTUMLARI İLE ÇOCUKLARININ BENLİK ALGISI VE ÖZ DÜZENLEME BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Bu araştırmanın amacı, 5 ve 6 yaşlarında çocuğu olan annelerin ebeveyn tutumları ile çocukların benlik algısı ve öz düzenleme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Ayrıca ebeveyn tutumlarının çocuğun cinsiyetine, annenin eğitim düzeyine, sosyo-ekonomik düzeye ve çocuk sayısına göre, çocukların benlik algısı ve öz düzenleme becerilerinin ise çocuğun cinsiyeti, anne eğitim düzeyi,çocuğun doğum sırası ve okul öncesi eğitime devam etme süresine göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Araştırma ilişkisel tarama modelinde nicel bir çalışma olarak düzenlenmiştir. Araştırmanın evrenini; Bursa ili Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı resmi anaokullarına devam etmekte olan 5-6 yaş grubu çocuklar ile onların anneleri ve öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise Yıldırım ve Osmangazi ilçesinde okul öncesi eğitim almakta olan 196 çocuk ile bu çocukların anneleri ve 20 öğretmen oluşturmaktadır. Örneklem oluşturulurken seçkisiz olmayan örnekleme yöntemleri içerisinden uygun durum örneklemesi kullanılmıştır. Araştırmada veriler Kişisel Bilgi Formu, Ebeveyn Tutum Ölçeği, Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (Öğretmen Formu) ve DeMoulin Benlik Algısı Ölçeği kullanılarak oluşturulmuştur. Araştırma sonucunda annelerin otoriter ebeveyn tutumu ile öz düzenleme dikkat alt boyutu arasında ve aşırı koruyucu tutum ile öz düzenleme toplam ve alt boyutları arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Annelerin demokratik ve izin verici tutuma sahip olması ile çocukların benlik algısı ve öz düzenleme becerileri arasında, otoriter tutuma sahip olması ile çocukların benlik algısı arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır. Ebeveyn tutumunun çocuğun cinsiyetine, çocuk sayısına göre farklılaşmadığı, anne eğitim

düzeyine ve sosyo ekonomik düzeye göre anlamlı farklılık gösterdiği; çocukların öz düzenleme becerilerinin çocukların doğum sırasına göre farklılık göstermediği, cinsiyete, anne eğitim düzeyine ve okul öncesi eğitim alma süresine göre farklılık gösterdiği; çocukların benlik algısının anne eğitim düzeyine, cinsiyete, doğum sırasına ve okul öncesi eğitim alma süresine göre anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.
Anahtar Sözcükler: Benlik algısı, ebeveyn tutumu, okul öncesi eğitim, öz düzenleme

ABSTRACT

Name and Surname	Damla AYDIN
University	Bursa Uludag University
Institution	Institute of Educational Sciences
Field	Department of Primary Education
Branch	Preschool Education
Degree Awarded	Master
Page Number	XV+88
Degree Date	
Supervisor	Assoc. Prof. Dr. Pınar BAĞÇELİ KAHRAMAN

INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN PARENTAL ATTITUDES OF PRESCHOOL CHILDREN'S MOTHERS WITH THEIR CHILDREN'S SELF REGULATION SKILLS AND SELF-PERCEPTION

The aim of this study is to examine the relationship between parental attitudes of mothers with children aged 5 and 6, and their children's self-perception and self-regulation skills. In addition, it was examined whether parental attitudes differ according to the child's gender, mother's education level, socio-economic level and number of children, and children's self-perception and self-regulation skills differ according to child's gender, mother's educational level, child's birth order and duration of preschool education. The research has been organized as a quantitative study in the relational screening model. The universe of the research; It consists of 5-6 year old children, their mothers and teachers who attend official kindergartens affiliated to the Bursa Provincial Directorate of National Education. The sample of the study consists of 196 children receiving pre-school education in Yıldırım and Osmangazi districts, their mothers and 20 teachers. While creating the sample, convenient case sampling was used among the non-random sampling methods. The data in the study were created using Personal Information Form, Parental Attitude Scale, Self-Regulation Skills Scale (Teacher Form) and DeMoulin Self-Perception Scale. As a result of the research, a negative significant relationship was found between mothers' authoritarian parenting attitude and self-regulation attention sub-dimension, and between overprotective attitude and self-regulation total and sub-dimensions. There was no significant relationship between mothers having a democratic and permissive attitude and children's self-perception and self-regulation skills, and between having an authoritarian

attitude and children's self-perception. Parental attitudes did not differ according to the sex of the child, and the number of children, but showed a significant difference according to the mother's education level and socio-economic level; children's self-regulation skills did not differ according to the birth order of the children, but differed according to the gender, mother's education level and the duration of pre-school education; It was concluded that children's self-perception did not differ significantly according to mother's education level, gender, birth order and pre-school education period.

Keywords: self concept, parental attitude, preschool education, self regulation

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI....iv
ÖNSÖZ....v
ÖZET....vi
ABSTRACT.... viii
Tablolar Listesi....xiv
Kısaltmalar Listesi....xv

BİRİNCİ BÖLÜM

(GİRİŞ)

1.1.Problem Durumu....1
1.2. Araştırma Soruları....2
1.3. Araştırmanın Amacı....3
1.4. Araştırmanın Önemi....3
1.5.Varsayımlar....4
1.6. Sınırlılıklar....4
1.7. Tanımlar....4

İKİNCİ BÖLÜM

(KAVRAMSAL ÇERÇEVE)

2.1. Ebeveyn Tutumları....6
2.1.1. Ebeveyn Tutumlarının Sınıflandırılması:....7
2.1.1.1. Demokratik Ebeveyn Tutumu:....8
2.1.1.2 Otoriter Ebeveyn Tutumu:....9
2.1.1.3. İzin Verici/ Aşırı Hoşgörülü Ebeveyn Tutumu:....10
2.1.1.4. Aşırı Koruyucu Ebeveyn Tutumu:....10
2.1.1.5. İlgisiz/İhmalkâr Ebeveyn Tutumu:....11
2.2. Kişilik ve Benlik Kavramı....11
2.2.1. Benlik Kavramının Oluşmasını Etkileyen Faktörler:....12
2.2.2. Benlik Kavramının Çocuk Üzerindeki Etkileri:....13
2.2.3. Öz Saygı (Benlik Saygısı):....13
2.2.4. Öz Yeterlilik:....14
2.2.5.Benlik Kavramı İle İlgili Kuramlar:....14

2.2.5.1. William James ve Benlik Kavramının Temelleri: 14
2.2.5.2. George Herbert Mead ve Sosyal Benlik Kuramı: 14
2.2.5.3. Charles Horton Cooley ve Ayna Benlik Kuramı: 15
2.2.5.4. Freud ve Psikanalitik Kuram: 15
2.2.5.5. Adler ve Bireysel Psikoloji Kuramı: 15
2.2.5.6. Carl Gustav Jung ve Analitik Psikoloji Kuramı: 15
2.2.5.7. Sullivan ve Kişilerarası İlişkiler Kuramı: 15
2.2.5.8. Carl Rogers ve Benlik Kuramı: 16
2.2.5.9. Maslow ve Benlik Kuramı: 16
2.3. Öz Düzenleme (Self-Regulation) 16
2.3.1. Öz Düzenlemenin Kuramsal Temelleri: 18
2.3.1.1. Psikanalitik Kuram: 18
2.3.1.2. Davranışçı Kuram: 18
2.3.1.3. Bilişsel Gelişim Kuramı: 18
2.3.1.4. Sosyal Bilişsel Kuram: 18
2.3.1.5. Bilgi İşleme Kuramı: 19
2.3.1.6. Sosyal Kültürel Gelişim Kuramı: 19
2.3.2. Öz Düzenlemenin Boyutları: 19
2.3.2.1. Bilişsel Düzenleme: 19
2.3.2.2. Duygu Düzenleme: 20
2.3.2.3. Davranış Düzenleme: 20
2.3.3. Çocukluk Döneminde Öz Düzenlemenin Gelişim Evreleri: 21
2.3.3.1. Nörofizyolojik Evre (Doğumdan iki üç aya kadar): 21
2.3.3.2. Duyu Motor Evre (3 ay- 9 ay+): 21
2.3.3.3. Kontrol Evresi (12 ay- 18 ay+): 21
2.3.3.4. Öz Kontrol Evresi (24 ay +): 21
2.3.3.5. Öz Düzenleme Evresi (36 ay+): 21

2.3.4. Öz Düzenleme Becerisine Sahip Çocukların Özellikleri 21
2.4. İlgili Araştırmalar 22
2.4.1. Ebeveyn Tutumu İle İlgili Yapılan Ulusal Çalışmalar: 22
2.4.2. Öz Düzenleme İle İlgili Yapılan Ulusal Çalışmalar: 23
2.4.3.Benlik Algısı İle İlgili Yapılan Ulusal Çalışmalar: 24
2.4.4. Ebeveyn Tutumu İle İlgili Yapılan Uluslararası Çalışmalar: 25
2.4.5. Öz Düzenleme İle İlgili Yapılan Uluslararası Çalışmalar: 26
2.4.6. Benlik Algısı İle İlgili Yapılan Uluslararası Çalışmalar: 27

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

(YÖNTEM)

3.1. Araştırmanın Modeli 28
3.2. Çalışma Grubu 28
3.3. Veri Toplama Araçları 30
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu: 30
3.3.2. Ebeveyn Tutum Ölçeği: 30
3.3.3. Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (Öğretmen Formu): 31
3.3.4. DeMoulin Benlik Algısı Ölçeği: 31
3.4. Verilerin Toplanması ve Çözümlenmesi 32

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

(BULGULAR)

4.1. Betimsel İstatistikler 35
4.2. Annelerin Ebeveyn Tutumuna Yönelik Araştırma Sorularının Analizleri 36
4.3. Çocukların Öz Düzenleme Becerilerine Yönelik Araştırma Sorularının Analizleri 39
4.4. Çocukların Benlik Algılarına Yönelik Araştırma Sorularının Analizleri 43
4.5. Ebeveyn Tutumları, Öz Düzenleme ve Benlik Algısı Arasındaki İlişkinin Analizi 46

BEŞİNCİ BÖLÜM

(TARTIŞMA VE ÖNERİLER)

5.1. 5-6 Yaş Grubu Çocukların Annelerinin Ebeveyn Tutumuna İlişkin Tartışma 49
5.2. 5-6 Yaş Grubu Çocukların Öz Düzenleme Becerilerine İlişkin Tartışma 51
5.3. 5-6 Yaş Grubu Çocukların Benlik Algılarına İlişkin Tartışma 54

5.4. 5-6 Yaş Grubu Çocukların Annelerinin Ebeveyn Tutumları ile Çocukların Öz Düzenleme Becerileri ve Benlik Algıları Arasındaki İlişkiye Yönelik Tartışma.....56
5.5. Öneriler 58
5.5.1. Araştırmacılara Yönelik Öneriler.....58
5.5.2. Eğitimcilere Yönelik Öneriler.....58
5.5.3. Ailelere Öneriler.....58
EKLER 80
ÖZ GEÇMİŞ 88

Tablolar Listesi

Tablo *Sayfa*

1. Araştırma grubunda yer alan çocuklara ilişkin demografik özellikler 29
2. Araştırma grubunda yer alan annelere ilişkin demografik özellikler 29
3. Ölçek puan ortalamalarının normallik testi sonuçları 33
4. Ölçekler ve alt boyutlarına ilişkin betimsel istatistik sonuçları 35
5. Çocukların cinsiyete göre annelerin ebeveyn tutumlarına ilişkin T-Testi sonuçları 36
6. Annelerin eğitim düzeyine göre ebeveyn tutumuna ilişkin ANOVA testi sonuçları 36
7. Çocuk sayısına göre ebeveyn tutumuna ilişkin ANOVA testi sonuçları 38
8. Sosyo-ekonomik duruma göre ebeveyn tutumuna ilişkin ANOVA testi sonuçları 38
9. Çocukların cinsiyete göre öz düzenleme becerilerine ilişkin T-Testi sonuçları 39
10. Anne eğitim düzeyine göre çocukların öz düzenleme becerisi ve alt boyutlarına ilişkin ANOVA testi sonuçları 40
11. Çocukların doğum sırasına göre öz düzenleme becerisi ve alt boyutlarına ilişkin T-Testi sonuçları 42
12. Çocukların okul öncesi eğitim süresine göre öz düzenleme becerilerine ilişkin T-Testi sonuçları 42
13. Çocukların cinsiyetine göre benlik algısına ilişkin T-Testi sonuçları 43
14. Anne eğitim düzeyine göre çocukların benlik algısına ilişkin ANOVA testi sonuçları 43
15. Çocukların doğum sırasına göre benlik algısı ve alt boyutlarına ilişkin T-Testi sonuçları 44
16. Çocukların okul öncesi eğitim süresine göre benlik algısı ve alt boyutlarına ilişkin T-Testi sonuçları .. 44
17. Okul öncesi dönem çocuklarının annelerinin ebeveyn tutumları ile çocukların öz düzenleme becerileri ve benlik algıları arasındaki ilişkiye ilişkin korelasyon sonuçları 46

Kısaltmalar Listesi

DBA : DeMoulin Benlik Algısı

ETÖ : Ebeveyn Tutum Ölçeği

ÖDBÖ: Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği

1. BÖLÜM
GİRİŞ

Bu bölümde araştırmaya ilişkin problem durumu, araştırma soruları, amaç, önem, varsayımlar, sınırlılıklar ve tanımlar yer almaktadır.

1.1.Problem Durumu

Aile doğum öncesi dönemden itibaren çocuğun gelişiminin etkilendiği, kendisini ve çevresini anlamlandırmaya çalıştığı kısaca ilk tecrübelerini kazandığı ve sosyalleştiği ilk temel kurumdur. Ailenin sahip olduğu özellikler, tutum ve davranışlar çocukların gelişim özelliklerini etkilemekte, kişiliklerinin gelişmesinde rol oynamaktadır (Erkan, 2015; Tümkaya, 2012).

Ebeveynlerin çocuklarına karşı olan tutumları, çocukların benlik algısının şekillenmesinde rol oynamaktadır. Anne babanın çocukla kurmuş olduğu sağlıklı ilişkiler çocukta yüksek benlik algısının gelişimini de desteklemektedir (Kenç ve Oktay, 2002). Benlik algısı doğuştan var olan bir özellik olmamakla birlikte çocuğun görmüş olduğu sevgi, kabul duygusu, ebeveyn tutumu, okul yaşantısı, akran ilişkileri gibi birçok faktör etrafında şekillenmektedir (Yorulmaz, 2017). Ebeveynler çocuklarına karşı olumlu tutumlar sergilediğinde çocuklarının benlik saygısını pozitif yönde etkilemekte ve akranlarıyla sağlıklı ilişkiler kurmalarını desteklemektedir. Aşırı korumacılık, kaygılı yetiştirme gibi ebeveyn tutumları ise çocukların benlik saygısına ve akran ilişkilerine olumsuz yönde etki etmektedir (Georgiou, Stavrinides ve Georgiou, 2016).

Okul öncesi dönem, çocukların tüm yaşamlarını etkileyen, kişiliklerinin oluştuğu ve hızlı gelişim gösterdikleri önemli bir dönemdir (Güven ve Efe Azkeskin, 2012). Yaşamın temelini oluşturan bu dönemde çocuklara sunulan fırsatlar, çocukların çevresiyle olan etkileşimleri hayatlarında kalıcı etkiler bırakmaktadır (Kuru, 2020). 0-6 yaş arası çocukların gelişimlerinin şekillendiği kritik bir dönemdir. Çocuğun bu dönemde kazandığı gelişimsel özellikler, kişilik özellikleri, davranışları, tutumları ilerideki yaşamına yön verecektir (Yavuzer, 2015). Ayrıca bu dönemde çocuklardan toplumsal kurallara uyum sağlaması, kendi istedikleri ile çevresi arasında sağlıklı ilişkiler kurması beklenmektedir. Bu dengeyi sağlayan en önemli beceri öz düzenlemedir (Eke, 2017).

Öz düzenleme becerisi ve benlik algısı kavramları birbiriyle etkileşim halindedir. Çocuklardan bu dönemde karşılaştıkları zorluklar karşısında problem çözme, isteklerini kontrol etme gibi beceriler kazanmaları beklenmektedir. Bu beceriler öz düzenleme becerisini geliştirirken yüksek benlik algısı oluşmasını desteklemektedir (Tuzcuoğlu, Efe Azkeskin, İlçi Küsmüş ve Cengiz, 2019).

Ailelerin çocuklarına karşı gösterdikleri tutumlar öz düzenleme becerisini etkilemektedir. Öz düzenleme becerisi bireylerin bulundukları ortamda sağlıklı iletişim kurmaları, okulda

başarılı olmaları ve bunların beraberinde getirdiği olumlu benlik kavramının gelişmesinde rol oynamaktadır. Böylece bu beceriler birbirini etkileyen kavramlar haline gelmektedir (Ural, Gültekin Akduman ve Şepitçi Sarıbaş, 2020). Yaşamın temelini oluşturan ve önemi yadsınamaz bir dönem olan okul öncesi yıllarında çocuklara yapılan her dokunuş onlarda iz bırakmaktadır. Çocuğun ilk sosyal çevresini ve deneyimlerini oluşturan ailenin çocukların benlik saygısı ve öz düzenleme becerisi kazanmalarında etkili olduğu düşünülmektedir. Ebeveynlerin çocuklarına karşı göstermiş olduğu sevgi, duygu, ses tonu, göz teması, onaylama, sahiplenme gibi özelliklerin çocukların kendileri hakkında olumlu düşünceler geliştirmelerini destekleyeceği düşünülmektedir. Ayrıca ebeveynlerin çocuklarını büyütürken onlara verdikleri sorumlulukların, planlama yapma becerilerini desteklemelerinin, duygularını doğru bir şekilde ifade etmeleri konusunda da model olmalarının öz düzenleme becerisi geliştirmesinde etkili olacağı ifade edilebilir. Bu araştırmada kendine güvenen, yaşadığı olumsuz durumlar karşısında duygularını doğru bir şekilde aktarabilen, çevresi tarafından kabul gören, sorumluluk alabilen, planlamalar yapabilen çocukların yetişmesinde önemli olduğu düşünülen ebeveyn tutumunun etkisi ortaya konulmaya çalışılacaktır. Böylece ebeveynlere ve eğitimcilere ışık tutabilecek bir çalışma olacağı düşünülmektedir.

1.2. Araştırma Soruları

Bu bölümde; çocukların öz düzenleme becerilerine ve benlik algısı düzeylerine yönelik sorulara, ebeveyn tutumunun öz düzenleme ile benlik algısı arasındaki ilişkiye yönelik sorulara yer verilmiştir.

1.2.1. Annelerin Ebeveyn Tutumuna Yönelik Araştırma Soruları:

1. Annelerin ebeveyn tutumları çocuğun cinsiyetine göre farklılaşmakta mıdır?
2. Annelerin ebeveyn tutumları eğitim düzeylerine göre farklılaşmakta mıdır?
3. Annelerin ebeveyn tutumları çocuk sayısına göre farklılaşmakta mıdır?
4. Annelerin ebeveyn tutumları sosyo-ekonomik düzeye göre farklılaşmakta mıdır?

1.2.2. Çocukların Öz Düzenleme Becerilerine Yönelik Araştırma Soruları:

1. Çocukların öz düzenleme becerileri çocuğun cinsiyetine göre farklılaşmakta mıdır?
2. Çocukların öz düzenleme becerileri anne eğitim düzeyine farklılaşmakta mıdır?
3. Çocukların öz düzenleme becerileri doğum sırasına göre farklılaşmakta mıdır?
4. Çocukların öz düzenleme becerileri okul öncesi eğitim alma süresine göre farklılaşmakta mıdır?

1.2.3. Çocukların Benlik Algılarına Yönelik Araştırma Soruları:

1. Çocukların benlik algıları çocuğun cinsiyetine göre farklılaşmakta mıdır?
2. Çocukların benlik algıları anne eğitim düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?

3. Çocukların benlik algıları doğum sırasına göre farklılaşmakta mıdır?
4. Çocukların benlik algıları okul öncesi eğitim alma süresine göre farklılaşmakta mıdır?

1.2.4. Annelerin Ebeveyn Tutumu ile Çocukların Öz Düzenleme ve Benlik Algısı Arasındaki İlişkiye Yönelik Araştırma Soruları:

1. Okul öncesi dönem çocuklarının annelerinin ebeveyn tutumları ile çocukların öz düzenleme becerileri ve benlik algıları arasında bir ilişki var mıdır?

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, 5 ve 6 yaşlarında çocuğu olan annelerin ebeveyn tutumları ile çocukların benlik algısı ve öz düzenleme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Ayrıca bu araştırma kapsamında annelerin ebeveyn tutumlarının, çocukların benlik algılarının ve öz düzenleme becerilerinin cinsiyet, kardeş sayısı, anne eğitim durumu, anne yaşı, doğum sırası, okul öncesi eğitime devam etme süresi ve sosyo ekonomik düzeye göre anlamlı fark gösterip göstermediği belirlenmeye çalışılacaktır.

1.4. Araştırmanın Önemi

Aile; doğum öncesi dönemden itibaren etkili olan, çocuğun dünyaya gözlerini açtığı ve ilk sosyal becerilerini edindiği kurumdur. Ailenin gösterdiği tutumlar, düşünceler, ilgi düzeyi gibi birçok etmen çocuğun hem kişilik gelişimini hem de sosyal gelişimini etkilemekte ve ileride çevresiyle kuracağı ilişkinin niteliği için zemin hazırlamaktadır (Başal, 2012).

Çocukların içinde bulunduğu aile ortamı oldukça önem taşımaktadır. Ebeveyn ve çocuk arasında oluşan güvenli bağ, sevgi dolu bir ilişki, demokratik ilişkiler, ihtiyaçlarının zamanında karşılanması, gelişimlerinin desteklenmesi gibi unsurlar çocuğun kendisine yönelik algısını şekillendirmektedir. Bu şekilde filizlenen sağlıklı gelişim ortamı ileride çevresiyle rahatça iletişim kuran, davranışlarını ve isteklerini uygun şekilde gösterebilen, kendine dair pozitif düşüncesi olan bir kişilik oluşmasını desteklemektedir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2013).

Genel olarak bakıldığında okul öncesi dönemin çocukların gelişimleri açısından ileride telafisi mümkün olmayan kritik bir dönem olduğu anlaşılmaktadır. Ebeveynlerin tutumları bebek daha anne karnındayken bile etkili olmaktadır. Anne babanın bebek hakkındaki düşünceleri, kurdukları iletişim, beslenme, stres gibi faktörler kalıtımla beraber bebeğin gelişimine etki etmektedir. Çocuğuna sevgi, ilgi, saygı, demokratik tutum gibi özellikler gösteren ebeveynler çocuklarının kendisi ile ilgili düşüncelerine yön vermektedir. Araştırma yapması, keşfetmesi desteklenen çocukların daha girişken olması, çevresiyle sıcak ilişkiler kurabilmesi, sosyal olmaları, öz güvenli olmaları gibi özellikleri desteklenmektedir. Böylece çocuğun kendisiyle ilgili algısı ve kendisini toplum içinde nasıl gördüğüne dair algısı olumlu

yönde gelişmektedir. Sağlıklı gelişim gösteren çocuklar zorluklarla baş edebilen, toplumsal kurallara uygun davranan, duygularını doğru bir şekilde ifade edebilen bireyler olmaktadır. Sürekli eleştirilen, keşfetmesi engellenen, fikirlerine önem verilmeyen çocukların ise benlik algıları ve öz düzenleme becerileri olumsuz yönde etkilenmektedir. Gelişimin bir bütün olduğu düşünüldüğünde bir alanda ortaya çıkan olumlu ya da olumsuz durum diğer alanları da aynı yönde etkilemektedir.

Konu ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde öz düzenleme becerisinin çeşitli özellikler bakımından incelendiği (Jahromi ve Stifter, 2008; Kochanska, Coy ve Murray, 2001); benlik algısının incelendiği (Magdalena, 2015), öz düzenleme becerisi ve ebeveyn tutumu arasındaki ilişkinin incelendiği (Eke, 2017; Eren, 2022; Ertem Başkan, 2021; Gümrükçü Bilgici, 2022; Öztabak ve Özyürek, 2018; Yılmaz, 2020), benlik algısı ve ebeveyn tutumu arasındaki ilişkinin incelendiği (Bayhan ve Öz, 2018; Hoshiar Sadiq, 2018; Kayım ve Ayaz, 2019; Özkan ve Aksoy, 2017; Şenol ve Karaca, 2020; Yıldız Çiçekler ve Alakoç Pirpir, 2015), benlik algısı ve öz düzenleme becerileri arasındaki ilişkinin incelendiği (Kovancı, 2020 Mercan, 2019; Tuzcuoğlu ve diğerleri, 2019) birçok araştırma bulunmaktadır. Ancak ebeveyn tutumunun öz düzenleme becerisi ve benlik algısıyla ilişkisini içeren bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bundan dolayı yapılan çalışmanın alandaki diğer çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.5.Varsayımlar

Yapılan araştırma kapsamında, çocukların Demoulin Benlik Algısı Testindeki soruları içtenlikle cevapladıkları varsayılmıştır.

Öğretmenlerin Öz Düzenleme Becerileri Ölçeğinde yer alan sorulara doğru ve tarafsız bir şekilde cevap verdikleri varsayılmıştır.

Annelerin Aile Bilgi Formunda yer alan sorulara ve Ebeveyn Tutum Ölçeğinde bulunan maddelere objektif bir şekilde içtenlikle cevap verdikleri varsayılmıştır.

1.6. Sınırlılıklar

1. Araştırma Bursa il merkezi, Yıldırım ve Osmangazi ilçesinde bulunan anaokullarında eğitim gören 5 - 6 yaş grubu 196 çocuk, çocukların anneleri ve öğretmenleri ile sınırlıdır.
2. Yapılan araştırma, kullanılan veri toplama araçları ve elde edilen bulgularla sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Benlik Algısı: Demoulin (1999) benlik kavramını, özellikle 2-6 yaş arasında edinilen pozitif ya da negatif tecrübelerin birleşiminden oluşan kişinin kendisiyle ilgili algısı olarak tanımlamakta ve öz saygı, öz yeterlilik alt boyutlarından oluştuğunu ifade etmektedir.

Öz Düzenleme: Bireylerin çeşitli görevleri gerçekleştirebilmek için ortaya koydukları amaçlar ve bulundukları ortam doğrultusunda bilişlerini, duygularını, davranışlarını düzenledikleri, kontrol altında tuttukları aktif ve yapıcı bir süreçtir (Pintrich, 2000).

Ebeveyn Tutumu: Anne babaların bireysel farklılıkları, düşünceleri, felsefeleri gibi durumlarla şekillenen çocuklarına karşı göstermiş oldukları farklı davranışlardır (Carter ve Welch, 1981).

2. BÖLÜM
KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde çalışmada yer alan ebeveyn tutumları, benlik algısı ve öz düzenleme kavramları literatür çerçevesinde incelenmiştir. Ayrıca konu ile ilgili yurt içinde ve yurt dışında yapılmış olan çeşitli araştırmalara yer verilmiştir.

2.1. Ebeveyn Tutumları

Tutum kavramı ilk olarak sosyal psikoloji alanında kullanılmıştır. İnsanların herhangi bir durum karşısında duygu, düşünce ve davranışlarını örgütleyerek diğer kişilere ve olaylara karşı sergilemiş olduğu olumlu ya da olumsuz değerlendirmeleri içermektedir. Anne baba tutumu ise, ebeveynlerin çocuklarıyla olan etkileşimlerini ifade etmektedir (Özerk, 2006; Tutar, 2016). Ebeveynlerin çocuklarıyla olan etkileşimlerinde bazı değişmeyen ve düzenli davranış şekilleri bulunmaktadır. Bu davranışların olumlu ya da olumsuz olması çocuğun ruhsal gelişimine pozitif ya da negatif yönde etki etmektedir (Seven, 2022).

Sosyal öğrenme kuramcısı Bandura, çocukların çevrelerinde gördükleri davranışları model aldıklarını ifade etmektedir. Saldırgan özellikler gösteren çocuklar en çok reddedici, aşırı hoşgörülü ve otoriter tutum sergileyen ebeveynler tarafından yetiştirilmektedir. Ebeveynlerin çocuklarına gösterdikleri olumsuz davranışları model alan çocuklar bu davranışları çevresine yansıtmaktadır (Başal, 2012). Özellikle oyun sırasında evde yaşadıklarını oyunlarına aktarmaktadırlar. Oyunda bencil ya da saldırgan davranan, hemen küsen, oyun dışında kalan, yalnız oynamayı tercih eden çocuklar üzerinde çeşitli anne baba tutumlarının etkisi olabilmektedir (Yörükoğlu, 2004).

Ekolojik sistem kuramının temsilcilerinden olan Bronfenbrenner, Bernstein ve Barker bireylerin gelişim sürecinde çevresinin etkisini belirtmektedir. Bronfenbrenner bireyin ekolojik çevresini mikro sistem (aile, arkadaş, öğretmen gibi doğrudan etkili olan çevre), mezosistem (kişinin yaşamındaki sistemlerin kesişimi), ekzosistem (ailenin iş çevresi, anne babanın arkadaşları, devlet gibi dış çevre), makrosistem (kültür gibi) olarak dört kategori halinde inceleyip bu sistemlerin birbirleriyle ve karşılıklı olarak etkileşim halinde olduğunu belirtmektedir (Eylen Özyurt, 2019).

Aile ortamı çocuğun sosyalleştiği ilk çevresidir. Ailenin sergilemiş olduğu tutumlar çocukların kişiliklerinin nasıl olacağı konusunda etkiye sahip olmaktadır. Çocuklar bu dönemde anne babasını izleyerek öğrendiklerini içselleştirmektedirler. Anlaşma, sevgi, işbirliği gibi olumlu davranışları kazanırken çatışma, anlaşamama gibi olumsuz durumları da öğrenmektedirler. Böylece çocukların ileride sergileyecekleri ebeveyn tutumunun temeli oluşmaktadır. Çocukların tutumları kendi ailelerinden gördükleri tutumların paralelinde ya da

zıttında yer almaktadır. Örneğin, baskı altında yetişmiş bir çocuk ebeveyn olduğunda baskıcı tutum ya da gevşek tutum sergileyebilmektedir (Kandır ve Alpan, 2008; Tümkaya, 2012; Yörükoğlu, 2004).

Ebeveynlerin göstermiş olduğu tutum ve davranışlar çocuklarının benlik algısı ve kişilik gelişiminde etkili olmaktadır. Anne babaların gösterdiği tutumlar ile çocukların gösterdikleri davranışlar arasında ilişki bulunmaktadır. Bu doğrultuda çocuklar mutlu, sorumluluk sahibi, çevresine duyarlı bireyler olabileceği gibi mutsuz, kaygılı, sorumluluk almak istemeyen, ilgisiz bireyler de olabilmektedir. Böylece çocuk anne babasından gördüğünü topluma yansıtacağı için sağlıklı gelişim gösteren çocukların gelişmesinde ailenin önemi büyüktür (Yaprak, 2007).

Çocuklarını sevgi ile büyüten, sabırlı olan, tutarlı yaklaşan, fikirlerini önemseyen, aşırı korumacı yaklaşmayan anne babalar çocuklarının benlik saygısı yüksek, çevresine güven duyan ve aldığı sevgiyi çevresine yansıtabilen, empati duygusu yüksek bireyler olarak yetişmelerini desteklemektedir (Hayman, 2012/2016).

Ebeveynlerin çocuklarına karşı olan tavırlarını oluşturan sebepler arasında: demografik özellikler, kültür, beklentisine uygun çocuğa sahip olma, eşler arasındaki ilişkinin niteliği, anne babanın çocukluk tecrübeleri, eğitim düzeyi, meslek, kişilik özellikleri, çocuğun mizacı, ekonomik durum, ailede yaşayan diğer bireylerin beklentileri gibi birçok faktör etkili olmaktadır (Joseph ve John, 2008; Özyürek ve Tezel Şahin, 2005; Talib, Mohamad ve Mamat, 2011; Yavuzer, 2006).

2.1.1. Ebeveyn Tutumlarının Sınıflandırılması: Çağdaş (2007) olumsuz anne baba tutumlarını itici tutum, yetkinci tutum, aşırı koruyucu tutum, aşırı hoşgörülü ve şımartıcı tutum, tutarsız tutum, otoriter (baskıcı) tutum şeklinde olumlu anne baba tutumlarını ise demokratik tutum şeklinde sınıflandırmıştır. Yavuzer (2006) anne babanın tutumlarını aşırı koruma, hoşgörü sahibi olmak, aşırı hoşgörü ve düşkünlük, reddetme, baskı altında bulundurma, çocuklara boyun eğme, çocuk ayırma şeklinde sınıflandırmıştır. Küçükali (2018) anne baba tutumlarını olumsuz: reddedici, aşırı koruyucu, aşırı hoşgörülü, yetkinci (mükemmeliyetçi), dengesiz ve tutarsız, otoriter (baskıcı); olumlu anne baba tutumlarını: demokratik olmak üzere iki başlık halinde ele almıştır.

Ebeveynlik stilleri farklı yazarlar tarafından değişik kategorilerde tanımlanmış olsa da en çok kabul gören tanımlamalardan birisi yapılan görüşmeler, psikolojik testler ve gözlemler yoluyla Baumrind (1966) tarafından izin verici tutum, otoriter tutum ve demokratik tutum şeklinde belirlenmiştir. Tanımlanmış olan bu üç ebeveynlik stilinin her biri yüksek veya düşük düzeyde duygusal destek, yüksek veya düşük düzeyde kontrol ya da talepkarlık içermektedir. Duygusal destek ile çocuğunun ihtiyaçlarının farkında olan, ilgi gösteren, duygularını

önemseyen, onaylayan bir ebeveynlikten bahsedilirken talepkarlık/kontrol boyutu ile çocuğundan talepte bulunan, talebin yerine gelip gelmediğini kontrol eden, belirli sınırlar içinde çocuk yetiştiren ebeveynlikten söz edilmektedir. Demokratik tutuma sahip olan ebeveynler çocuklarının bağımsızlaşma çabalarını kontrol edip olumlu yönde teşvik etmekte ve çocuğuyla sıcak ilişkiler kurmaktadır. Otoriter tutuma sahip ebeveynler çocuklarına karşı yüksek kontrol ve düşük düzeyde duygusal destek vermektedir. İzin verici tutuma sahip ebeveynler ise çocuklarına karşı düşük düzeyde kontrol, yüksek düzeyde kabul duygusuyla davranmaktadır. Baumrind'in araştırmasından sonra Maccoby ve Martin (1983) tarafından çocuğuyla ilgilenmeyen, ihmalkâr olarak adlandırılan yeni bir stil eklenmiştir (Baumrind, 1971; Moglia, 2022; Tekin, 2022). Lamborn, Mounts, Steinberg ve Dornbusch (1991) kontrolü düşük olan bütün ebeveyn tutumları için izin verici tutum olarak tek bir kategori belirtmek yerine gevşeklikleri için farklı nedenleri olan tutumların müsamahakâr ve reddedici ebeveyn tutumu şeklinde ayrılması gerektiğini belirtmektedir. Temelleri güvene ve demokrasiye dayanan ideolojik bir yönelimden kaynaklanan düşük kontrol düzeyine sahip aileler için hoşgörülü müsamahakârlık; diğer taraftan çocuk yetiştirme sorumluluğunu üstlenmeyen, çocuğun isteklerine yanıt vermeyen ebeveynleri anlatan ihmalkâr müsamahakârlıktır. Ebeveyn tutumlarını: demokratik, otoriter, ihmalkâr ve müsamahakâr şeklinde ayırmaktadır (Üredi ve Erden, 2009).

Çağdaş araştırmacılar ebeveynlik tarzlarını dört kategoride ele almaktadırlar. Yüksek düzeyde kontrol düşük düzeyde yanıt verme ile eşleştirilen otoriter ebeveynlik, düşük düzeyde kontrol yüksek düzeyde yanıt verme ile eşleştirilen hoşgörülü/izin verici ebeveynlik, yüksek düzeyde kontrol ve yanıt verme ile eşleştirilen demokratik ebeveynlik, düşük düzeyde kontrol ve yanıt verme ile eşleştirilen ihmalkâr ebeveynlik şeklinde sınıflandırılmaktadır (Bornstein ve Bornstein, 2007). Demir ve Şendil (2008) tarafından ülkemizdeki ebeveyn tutumlarını belirlemek amacıyla geliştirilen ölçekte Baumrind (1966) ve Maccoby ve Martin'in (1983) çalışmalarından faydalanılarak demokratik, otoriter, aşırı koruyucu, izin verici ebeveyn tutumları belirlenmiştir.

2.1.1.1. Demokratik Ebeveyn Tutumu: Demokratik tutuma sahip ebeveynler ve çocuklar arasında aile içi iletişim güçlü ve sağlıklı olmaktadır. Anne-baba çocuklarının fikirlerini önemsemekte ve düşüncelerini sormaktadır. Sevgi ve saygıya dayalı bir ev ortamında büyüyen çocuk kendisine güvenmekte ve çevresine saygı duymaktadır (Çetinkaya, 2018).

Çocuklarının yaş ve gelişim özelliklerine uygun beklentiler taşıyan, demokratik bir tutum sergileyen, gerektiğinde sınırlar çizen, birlikte zaman geçiren anne babalar çocuklarını sosyal duygusal yönden desteklemektedir (Kandır ve Alpan, 2008). Bu ebeveynler çocuklarına sevgi

göstermekte, makul sınırlar içinde engelleyici davranmamakta, keşfetmelerini, öğrenmelerini, karar verme becerilerini desteklemektedirler. Böylece çocuklarda benlik saygısı ve içselleştirilmiş denetim gelişmesini sağlamaktadırlar (Yavuzer, 2006). Yapılan araştırmalar demokratik ebeveyn tutumunun çocukların benlik algısı ve öz düzenleme becerilerine olumlu etkisini ortaya koymaktadır (Uykan, 2019; Şenol ve Karaca, 2020).

Ebeveynler çocuklarına karşı olan tutumlarında zorlayıcı ve sınırlandırıcı davranmamaktadırlar. Cezalandırıcı davranmak yerine destekleyici bir disiplin yaklaşımıyla hareket etmektedirler. Bu tutuma sahip anne babalar çocuklarına karşı sorumluluk duygusu hissetmektedirler. Çocuklarının da sorumluluk duygusu ile büyümesini beklemektedirler (Seven, 2022) .

Demokratik ve tutarlı bir yaklaşımla hareket eden anne babalar çocuklarının evet ya da hayır demelerine olanak tanımaktadır. Özellikle oyun çağında bulunan çocuklar benmerkezci bir dönemde oldukları için eşyalarını paylaşmak istemeyebilmektedir. Bu durum karşısında baskıcı davranan, çocuğunun hayır demesine engel olan anne babalar çocuklarında düşüncelerinin önemsenmediği algısı oluşturabilir. Oysa çocukların kendisini değerli hissetmesi için düşüncelerini ifade etmelerinin desteklenmesi gerekmektedir. Böylece kendine güvenen, karar alabilen ve aldığı kararların sorumluluğunu üstlenebilen bireylerin yetişmesi desteklenmektedir (Çetinkaya, 2018).

Ebeveynler çocuklarının bağımsızlaşmasını ve seçim yapma becerisini desteklemektedir. Demokratik tutumun üç temel unsuru kabul, davranışsal kontrol ve psikolojik özerkliktir. Anne baba çocuğunu yetiştirirken belirli sınırlar çizmektedir. Ebeveynler çocuklarını ve yeteneklerini kabul ederler. Çocuklarına rehberlik ederek özerk bir gelişim göstermelerine yardımcı olmaktadırlar (Baghdaserians, 2010).

2.1.1.2 Otoriter Ebeveyn Tutumu: Otoriter ebeveynler baskıcı bir tutum sergileyerek çocuklarının düşüncelerini ifade etmelerine izin vermezler. Yaşanılan olumsuz durumlar karşısında cezalandırıcı bir yaklaşım göstermektedirler. Anne baba çocuğuyla zaman geçirmemekte ve sevgisini pek göstermemektedir. Genel olarak sert, değişmeyen kurallar koymaktadırlar (Günalp, 2007).

Katı kurallar çerçevesinde yetişen çocuklar maruz kaldıkları cezalar sonucunda suçluluk duygusu hissetmekte ve özgüvenleri zedelenmektedir. Çocuklar cezadan kaçınmak için söylenenlere itaat etmektedir. Bunların sonucu olarak çocuklarda içe kapanma, sosyal uyumsuzluklar, yalan söyleme, akademik başarısızlık gibi durumlar yaşanabilmektedir (Çetinkaya, 2018).

Tekin (2022) araştırmasında ebeveynlerin otoriter tutumları ile çocukların öz düzenleme becerisi arasında negatif yönde anlamlı ilişki, Yıldızbaş ve Ak (2020) yaptıkları çalışmada otoriter tutum sergileyen ebeveynlerin çocuklarının başkalarına ve nesnelere karşı saldırganlık özellikler göstermesi arasında pozitif yönde ilişki, Uykan (2019) annelerin otoriter ebeveyn tutumu arttıkça çocukların öz düzenleme becerisinin azaldığını, Kayım ve Ayaz (2019) ise sıkı disiplin uygulamalarının artmasıyla benlik algısının azaldığını bulmuştur.

Otoriter tutum sergileyen ailelere bakıldığında çocuğunun ilgi ve beklentisine cevap vermeyen, alınan kararlarda fikirlerini önemsemeyen, girişimlerini engelleyen, yaşanan olumsuz durumlarda bağırabilen, cezalandırıcı olan, sürekli eleştiren, yargılayan, sevgi göstermeyen, aşağılayıcı cümleler kuran ebeveynler oldukları görülmektedir.

2.1.1.3. İzin Verici/ Aşırı Hoşgörülü Ebeveyn Tutumu: Bu tutumda ebeveynler çocuklarına karşı bir kural koymamaktadır. Anne baba çocuklarının davranışını kontrol etmemektedir. Bu durum çocukta ihmal edildiği algısı oluşturabilmektedir. Aile içinde oldukça özgür davranan bu çocuklar, bulundukları diğer ortamlarda kısıtlamalar ve kurallar ile karşılaştıklarında huzursuzluk yaşamaktadır (Aydoğdu ve Dilekman, 2016).

Çocuğa gösterilen aşırı hoşgörü durumunda çocuk kendini merkeze alarak bencil davranışlar göstermektedir. Aile içinde ve bulundukları sosyal ortamlarda uyumsuz davranışlar sergilemektedir. Böyle bir ailede yetişen çocuklar, ilginin devamlı kendisinde olmasını beklerler. Bu durumda dikkat çekmek için çeşitli olumsuz davranışlar gösterirler (Yavuzer, 2006). Bağçeli Kahraman ve Çubukçu (2019) yaptıkları çalışmada izin verici tutum ile davranış problemleri arasında pozitif yönlü ilişki olduğunu bulmuştur.

Ebeveynler çocuklarına duygusal destek sağlasa da kontrol uygulamaktan uzak bir tutum sergilemektedir. Çocuklar günlük rutinlerinde istedikleri gibi davranmaları konusunda serbest bırakılmaktadır. Örneğin çocuklar istedikleri zaman televizyon izleyip, istedikleri zaman uyuyabilmektedir. Bu durum karşısında herhangi bir yaptırım ile karşılaşmamaktadırlar (Moglia, 2022).

2.1.1.4. Aşırı Koruyucu Ebeveyn Tutumu: Gerektiğinden fazla koruma altında büyüyen çocuklar başkalarına bağımlı, öz güveni olmayan bireyler olmaktadır. Aşırı koruma altında yetişen çocuklar karar verme mekanizmaları yeterince gelişmediği için karar vermekte zorlanırlar. Bundan dolayı karşı karşıya kaldıkları durumlarda başkalarının desteğine ve onayına ihtiyaç duyarlar. Hata yapmaları engellenen çocuklar doğruyu ve yanlışı ayırt etmekte güçlük yaşamaktadır. Bu çocukların okul başarısını ve sosyal ilişkilerini de olumsuz yönde etkilemektedir (Günalp, 2007; Pekşen Akça, 2012).

Bu tutum çocuğun kendisini yönetebilen bir birey olmasını engellemektedir. Çocuğun yanlış karar alacağı ya da yapamayacağı düşüncesiyle onun yerine karar verme, yapabileceği işleri de onun yerine yapma gibi davranışlar ortaya çıkmaktadır. Böylece çocuğun kişilik özellikleri ve sosyal ilişkileri zedelenmektedir (Kaya, 1997). Şenol ve Karaca (2020) aşırı koruyucu tutumun çocukların benlik algısını olumsuz yönde etkilediğini ortaya koymaktadır. Tabak (2007) koruyucu tutum sergileyen ebeveynlerin çocuklarının saldırganlık, içe kapanıklık, dikkat eksikliği gibi problemleri daha fazla yaşadıklarını bulmuştur.

2.1.1.5. İlgisiz/İhmalkâr Ebeveyn Tutumu: İhmalkâr tutum, çocukları görmezden gelen bir ebeveynlik türüdür. Çocuklarının hayatlarına dâhil olmak istemedikleri için iletişim kurmaya çalışmazlar. Tüm istekler, ihtiyaçlar ve sorumluluklar çocuklara bırakılmaktadır. Ebeveynler çocuklarından herhangi bir talepte bulunmamakta, çocuklar istediklerini yapma konusunda serbest bırakılmaktadır. Bu tutumu sergileyen ebeveynler çocuklarını bilişsel, sosyal, duygusal, sosyal beceri ve davranış gelişimini yönünden olumsuz etkilemektedir (Fadlillah ve Fauziah, 2022).

Bu tutuma sahip ebeveynler çocuklarına ilgi göstermemektedir. Çocuklarının ilgi, istek ve ihtiyaçlarıyla ilgilenmezler (Baghdaserians, 2010) . Aileler çocuğun sağlık, beslenme gibi temel gereksinimlerini yerine getirmeyerek çocukları yokmuş gibi davranırlar. Böyle bir ortamda bulunan çocuk empati duygusundan uzak, sinirli, yardım etmeyen, kendine güveni olmayan, suç işleme eğilimi olan bir birey olabilmektedir (Çetinkaya, 2018; Yavuzer, 2006).

Çocukların yaşamına devam edebilmesi için beslenme, barınma, bakım, sağlık, güvenlik gibi temel ihtiyaçlarının karşılanması gerekmektedir. Ancak bunlar yeterli olmamaktadır. Çocuğun ruhsal ihtiyaçlarının da karşılanması, kendisini değerli hissetmesi, sevgi görmesi, aidiyet duygusu geliştirmesi gerekmektedir. Henüz aile içinde ilgisiz bırakılan tüm ihtiyaçları görmezden gelinen çocuk sağlıklı bir gelişim gösterememektedir. Böyle bir ortamda yetişen çocuğun benlik saygısı ve öz düzenleme becerilerinin de düşük olacağı, dikkat çekmek isteyeceği için çeşitli olumsuz davranışlarda bulunacağı bunun da uyum problemlerine yol açabileceği düşünülmektedir.

2.2. Kişilik ve Benlik Kavramı

Çocukların gelişimini etkileyen alanlardan bir tanesi olan psiko-sosyal gelişim, duygusal ve sosyal gelişimi ifade etmektedir. Benlik kavramı, sosyal duygusal gelişimi oluşturan etmenlerden olan kişilik gelişimin bir yönünü oluşturmaktadır (Kuru Turaşlı, 2006).

Kişilik, insanların içiyle ve dışıyla kurduğu diğer insanlardan farklı kılan, tutarlı ve yapılaşmış ilişkiyi ifade etmektedir (Cüceloğlu, 2018). Kulaksızoğlu (1997) kişiliği bireyin bütün özelliklerini ve karakter, mizaç, benlik, kimlik gibi kavramları içeren kavram olarak

tanımlamaktadır. Karakter kişilik kavramının ahlaki yönünü, mizaç ya da huy duygusal yönünü, benlik ise bireyin kendisini algılama şekli ve değerlendirmelerini oluşturduğunu ifade etmektedir. Tutar (2018) ise kişiliği insanı nesnel ve öznel yanlarıyla diğer insanlardan ayıran duygu, düşünce, tutum ve davranışların bütününden oluşan bir kavram şeklinde tanımlamaktadır. Burger (1986/2006) kişiliği bireyin kendisinden kaynaklı oluşan tutarlı davranışlar ve duygusal, güdüşsel ve bilişsel süreçleri kapsayan kişilik içi süreçler olarak ifade etmektedir. Benlik, kendimize yönelik oluşturduğumuz inançların tümünü ifade etmektedir (Taylor, Peplau ve Sears, 2003/2015). Myers (2011/2017) benlik kavramını bireyin kendisini nasıl tanımladığı, kendisine duyduğu saygı ve çevresinde kendisini nasıl algıladığıyla şekillenen bir kavram olarak tanımlamaktadır. Yörükoğlu (2012) benlik kavramını, kişinin kendisine has olan, diğer bireylerden farklı kılan duygu, tutum ve davranışların bütünü olarak ifade etmektedir.

Bir çocuğun benlik kavramı ne kadar önemli olduğuna dair kendisini değerlendirmesinden oluşmaktadır. Benlik kavramı çocuğun gördüğü kabul, ait olma hissi, başarılı ya da başarısız olduğuna dair inançlarını içeren çeşitli duygu ve düşüncelerden meydana gelmektedir. Özellikle çocuğun ilk sosyal çevresi olan ailesinde çocukla kurulacak olan sıcak ilişkiler, göz temasında bulunmak gibi durumlar ebeveynler ve çocuk arasında olumlu bir bağ kurulmasını sağlamaktadır. Çocuğun hissettiği bu sevgi benlik saygısının temelini oluşturmaktadır (Ferrer ve Fugute, 2005).

2.2.1. Benlik Kavramının Oluşmasını Etkileyen Faktörler: Benlik kavramının oluşmasında kalıtım ve çevrenin etkisi olmaktadır. Özellikle çocuğun bulunduğu aile ortamı benliğinin oluşmasında etkili olmaktadır. Çocuğun kendisiyle ilgili algısı ilk olarak anne baba, kardeş ve arkadaşlarının yaklaşımları doğrultusunda şekillenmektedir. Çocuk çevresinden onay görüyorsa, güzel sözler duyuyorsa olumlu bir benlik kavramı tersi durumda olumsuz benlik kavramı geliştirmektedir. Bu durum çocuğun kendisinden mutlu olmamasına, düşük özgüvene ve benlik saygısının azalmasına neden olmaktadır (Kaya, 1997).

Çocukların iki yaşından sonra kendisine ilgisi artmaktadır. Başkalarının kendisi hakkında söylediklerini anlamlandırmaktadır. Böylece benlik kavramı bu yaştan sonra ivme kazanmaktadır. Çocuk ailesiyle ve akranlarıyla oyun oynarken gözlem yapmakta, diğer çocuklara göre güçlü ve zayıf yönlerini anlamaktadır. Çocuklar bu karşılaştırma sonucunda diğer çocuklar kadar ya da daha fazlasını yapabildiğini düşünürse benlik algısı olumlu yönde gelişim göstermektedir. Ancak diğer çocukların yapabildiğini ben yapamıyorum diye düşünmesi olumsuz benlik algısının oluşmasına neden olmaktadır. Bu durum zamanla içe

kapanık, yalnızlığı tercih eden, utangaç bireyler haline dönüşmelerine yol açmaktadır (Başaran, 1974).

2.2.2. Benlik Kavramının Çocuk Üzerindeki Etkileri: Olumlu benlik algısına sahip çocuklar kendisine güven duymaktadır. Çevresiyle rahat iletişim kurmakta ve karşılaştığı problemler karşısında kendi becerilerine güvenmektedir. Akademik başarıları daha yüksek olmaktadır. Olumsuz benlik kavramına sahip çocuklar ise çevresiyle rahat iletişim kuramamakta ve kendisini akranlarıyla karşılaştırıp yetersiz olarak değerlendirmektedir. Akademik olarak daha düşük puanlar almaktadırlar. Problem çözme becerileri gelişmemektedir. Bu çocuklar genel olarak yorgun, endişeli ve gergin davranmaktadır (Stenner ve Katzenmeyer,1976).

Yapılan araştırmalar benlik kavramının başarılı olma üzerindeki etkisinin önemli olduğunu ifade etmektedir. Bireyler genel olarak olumlu düşüncelerde bulunursa benlik kavramı sağlıklı olmakta ve mutlu, huzurlu, dengeli bir tavır sergilemektedir. Ancak olumsuz düşüncelerde bulunduklarında benlik kavramındaki azalma bireyi dengesiz, mutsuz, depresif yapmaktadır (DeMoulin, 1999).

2.2.3. Öz Saygı (Benlik Saygısı): Bireylerin kendisiyle ilgili düşüncelerini bütüncül bir yaklaşımla değerlendirmesidir (Myers 2011/2017). Benlik saygısı kişinin kendisi hakkında olumlu ya da olumsuz değerlendirmelerinden oluşan düşüncelerini ifade etmektedir. Kişinin olumsuz benlik algısına sahip olması öz düzenleme becerilerini engellemektedir. Bireyler benlik saygısını oluşturan özelliklere göre davranışlarını düzenlemektedirler (Kağıtçıbaşı ve Cemalcılar, 2021).

Bireylerin kendileriyle ilgili düşüncelerinden memnun olup olmama durumları benlik saygısını oluşturmaktadır. Benlik saygısı yüksek olan bireylerin öz güvenleri, başarma azmi, zorluklar karşısında pes etmeme gibi özellikler bulunmaktadır. (Yörükoğlu, 2012).

Benlik saygısı bireylerin kendilerini çevrelerinde önemli ya da değersiz hissetmesiyle ilgili olan değerlendirmeyi ifade etmektedir. Benlik saygısı, kendimiz ile ilgili gerçekçi olmayan beklentiler azaltıldığında ve başarı kazandıkça artmaktadır (McMartin, 2015/2020).

Çocukların benlik saygısını etkileyen unsurlardan birisi de toplumsal tutumdur. Toplum tarafından kabul görmeyen bir grup içinde bulunan çocuğun benlik algısı her ne kadar olumsuz yönde etkilense de aile çocuğunun olumlu benlik algısı geliştirmesi yönünde desteklediğinde bu olumsuz etki azalabilmektedir (Yazgan İnanç ve diğerleri, 2020).

Benlik saygısı düşük olan çocuklarda sorumluluk almak istememe, yaptığı işleri sürdürememe, akademik olarak başarısızlık yaşama, sosyal ilişkilerinde yetersizlik, çevresinin kendisine karşı olan davranışlarından çok fazla etkilenme, bir durum karşısında yaptıklarının

yanlış olduğunu hissetme, çevresini suçlama, doğru söylememe gibi davranışlar göstermektedir (Bencik, 2006).

2.2.4. Öz Yeterlilik: Bireylerin herhangi bir durum karşısında kendisini yeterli hissetmesini ifade etmektedir (Myers 2011/2017). Bireylerin karşılaştıkları durumların üstesinden gelme, başarma yeteneğine ilişkin kendisiyle ilgi algısıdır. Öz yeterlik inancı yüksek olan bireylerin öz güveni yüksek olmaktadır. Karşılaştığı yeni durumlarda denemekten çekinmeyerek başarmak için çaba göstermektedir (Aydın,2015).

Bandura (1995) öz yeterliliğe ilişkin inançların deneyimler, dolaylı deneyimler, ikna, fizyolojik ve içsel durumlar olmak üzere dört şekilde oluştuğunu söylemektedir. Kişinin kendi yaşantıları sonucunda elde ettiği deneyimler olumluysa tekrar başarmak için öz yeterlilik inancı yüksek olmaktadır. Bazı durumlarda diğer insanların yaşadıkları durumlardan yola çıkarak kendisin de yapıp yapamayacağı konusundaki düşüncesi dolaylı deneyimi ifade etmektedir. Bireyin yaşadığı bir durum karşısında çevresindeki diğer insanların başaracağına yönelik konuşmaları ikna kavramını anlatmaktadır. Bireyin karşılaştığı durumlar karşısında yapamayacağını düşündüğünde terleme, hızlı kalp atışı gibi durumları yaşaması fizyolojik ve içsel durumlara karşılık gelmektedir (Burger, 1986/2006).

2.2.5.Benlik Kavramı İle İlgili Kuramlar:

2.2.5.1. William James ve Benlik Kavramının Temelleri: Psikoloji alanının dallarından birisi olan sosyal psikolojide benlik kavramının araştırılmasının temelleri William James (1842/1910) ile başlamaktadır. Düşünülenin aksine benlik kavramının duyumlarla tespit edilebildiği düşüncesinden hareketle bireyin bedensel nitelikleri, sosyal rolleri gibi özelliklerine dikkat verdiğinde oluşan farkındalıkla beraber kendisini tanımlayabildiğini söylemektedir. Böylece uzun yıllar boyunca çeşitli kuramsal çalışmaların ve araştırmaların etkilendiği bir yaklaşım olmuştur (Demirutku, 2012). William James (1890) benliğin bileşenlerini: Maddi benlik, sosyal benlik, manevi benlik ve saf ego olmak üzere dört başlık olarak ayırmaktadır.

2.2.5.2. George Herbert Mead ve Sosyal Benlik Kuramı: George Herbert Mead (1863/1931) sosyal benlik kuramını öteki ve genelleştirilmiş öteki kavramları çerçevesinde ele almaktadır. Özellikle soyut düşünmenin henüz oluşmadığı küçük çocuklar için çevrelerindeki diğer bireyler öteki olmaktadır. Çocuklar oyun sırasında farklı rollere girerek öteki bireylerin düşüncelerini algılayıp buna göre tutumlarını geliştirebilmektedir. Ancak sosyal benliğin oluşabilmesi için daha karmaşık ve yüksek bilinç içeren toplumdaki diğer bireylerin de bakış açılarını algılayarak bireysel ötesi bir tutum sergilemesi gerekmektedir. Genelleştirilmiş öteki kavramında toplumsal özellikler, değer yargıları bireyin kendisini değerlendirmesinde etkili olmaktadır. Birey toplumda kabul gören ya da görmeyen durumları içselleştirerek kendisini

yeterli ya da yetersiz hissedebilmektedir (Ayvalı, 2012; Greenberg, Schmader ve Arndt, 2015/2023; Kınağ, 2018).

2.2.5.3. Charles Horton Cooley ve Ayna Benlik Kuramı: Charles Horton Cooley (1864/1929) ayna benlik (looking glass self) kuramı, bireyin benlik duygusunun diğer insanların gözünde nasıl göründüğüne dair düşüncelerinden oluşmaktadır. Yani kim olduğumuzu başkalarına nasıl göründüğümüzden öğreniriz. Cooley'e göre bu süreç üç aşamadan oluşmaktadır. Birincisi başkalarının gözünde nasıl gözüktüğümüzü düşünürüz. İkinci olarak kendi düşüncemiz ile diğer bireylerin düşüncelerinin paralellik gösterip göstermediği konusunda fikir sahibi oluruz. Son olarak diğer bireylerin neden bu şekilde düşündüğü konusunda karara varıp ona göre benlik kavramı oluştururuz (Gould ve Howson, 2021; Pantır, 2019).

2.2.5.4. Freud ve Psikanalitik Kuram: Freud'a (1856/1939) göre kişiliği oluşturan unsurlar id, ego ve süperegodur. Libido ve saldırganlık kişiliğin id yönünü oluşturmaktadır. Bu durumda ihtiyacın hemen karşılanması için içgüdü şeklinde ortaya çıkmaktadır. Ego ise kişiliğin mantıklı yönünü oluşturmaktadır. İd ve süperego arasında denge kurmaya çalışmaktadır. Süperego kişinin değer yargılarını, toplumsal ahlak kurallarını, bireyin sahip olmak istediği benlik kavramını içermektedir (Bacanlı, 2021).

2.2.5.5. Adler ve Bireysel Psikoloji Kuramı: Adler (1870/1937), bireysel psikolojisi kuramında insanların dünyaya aşağılık ve yetersizlik hissiyle doğduklarını söylemektedir. Freud'un ego kavramına karşı yaratıcı benlik kavramını kullanmıştır. Benlik kavramı doyuma ulaşmak için çeşitli arayışlarda bulunmaktadır. Bulamadığı durumda kendisi yarattığı için yaratıcı benlik kavramını kullanmaktadır. İnsanlar kişiliklerini kendileri oluşturmaktadır. Bireyler güçlü ve zayıf yönlerinin yani benliklerinin farkında olup kendi davranışlarına yön verebilmektedir (Adler, 2018).

2.2.5.6. Carl Gustav Jung ve Analitik Psikoloji Kuramı: Carl Gustav Jung (1875/1961), Analitik Psikoloji kuramında ben kavramını bilinçli alanın merkezini oluşturan karmaşık bir öge olarak tanımlamaktadır. Ben (ego) ve kendilik kavramını ayırmıştır. Ben kavramının bilinçli, kendilik kavramının ise hem bilinçli hem de bilinç dışı kısmı kapsadığını söylemektedir. Jung, iç ve dış kişiliğimizin olduğunu ve bunlar arasında ortaya çıkan sorunların çeşitli kişilik problemlerine yol açtığını söylemektedir (Adler, 2018; Jung, 1976/2016).

2.2.5.7. Sullivan ve Kişilerarası İlişkiler Kuramı: Sullivan (1892/1949) kişiliği, kendilik sistemi ve bu sistem dışında kalanlar olmak üzere iki boyutta ele almaktadır. Kendilik sistemi bebeğin kendi vücudunu çevreden ayırmasıyla başlamakta birlikte en çok yakın çevresinde bulunan kişilerin onaylamalarıyla gelişmektedir. Bu süreç içinde annenin çocuğa sevgi

göstermesi çocukta "iyi ben" kavramının gelişmesini sağlarken annenin çocuğuna cezalandırıcı, yasaklayıcı davranması "kötü ben" kavramının gelişmesine ve bunun da kaygıya yol açmasına neden olduğunu belirtmektedir (Yazgan İnanç ve Yerlikaya, 2022).

2.2.5.8. Carl Rogers ve Benlik Kuramı: Carl Rogers'a (1902/1987)göre insan organizma, fenomel alan ve ben kavramlarından meydana gelmektedir. Organizma biyolojik ve psikolojik boyutlardan oluşmaktadır. Bireyin yaşamını oluşturan çevresi ve bu çevrenin birey tarafından anlamlandırılma şekli fenomel alan olmaktadır. Benlik ise kişiyi oluşturan özelliklerdir (Aydın, 2016). Rogers benlik kavramına önem vermektedir. Bireyin kendisi hakkındaki olumlu ve olumsuz görüşleri benlik algısını oluşturmaktadır. Bu algının oluşmasında yakın çevresinin tutumları ve davranışları önemli bir yer tutmaktadır. Olumlu benlik algısı geliştirebilmek için çocuğun sevgi ortamında büyümesi gerekmektedir. Yapılan davranış ile benlik algısı uyuşmuyorsa kaygının ortaya çıktığını aradaki farkın arttıkça kaygının da arttığını ifade etmektedir (Cüceloğlu, 2018; Eldeleklioğlu, 2015).

2.2.5.9. Maslow ve Benlik Kuramı: Maslow'un (1908/1970) kuramı benlik kuramı olarak da algılanmaktadır. Basamaklı bir düzen içinde ihtiyaçları ele alarak alt basamaktaki ihtiyaçlarını gideren bireyin üst basamaktaki ihtiyaçlarını gidermek için güdülendiğini belirtmektedir. Bunların sonucunda ulaşılabilecek en üst nokta kendini gerçekleştirme basamağı olmaktadır (Cüceloğlu, 2018).

2.3. Öz Düzenleme (Self-Regulation)

Öz denetim veya öz düzenleme istenmeyen durumlarda içten gelen istekleri, davranışları, eğilimleri gerçekleştirmeme; amaçlara ve toplumsal kurallara uygun davranma yani hedefe ulaşmak için bireyin tepkilerini düzenleyebilme becerisini ifade etmektedir (Bauer ve Baumeister, 2011).

Öz düzenleme, bireyin hedeflediği amaçlarını gerçekleştirebilmek için duygu, düşünce ve davranışlarını yönetmesi sürecini ifade etmektedir (Greenberg ve diğerleri, 2015/2023).

Bandura'ya göre davranışlarımızı düzenlemeye yarayan bu süreç, olumlu ya da olumsuz davranışları meydana getiren durumların gözlemlenmesi, çevrenin olumlu davranışın oluşmasını kolaylaştıracak biçimde oluşturulması, olumsuz davranış oluşturacak durumlardan uzak durulması ve davranışın değerlendirilmesinden oluşmaktadır (Budak, 2017).

Öz düzenleme becerisi bireylerin kendi davranışlarına anlam vermesini, izlemesini ve kontrol etmesini sağlayarak bulunulan duruma göre nasıl davranılması gerektiğini belirlemektedir. Öz düzenleme becerisi günlük rutinlerin yerine getirilmesi, sosyal ilişkiler geliştirilmesi, yapılan işin sonuna kadar sürdürülmesi, dikkatin yoğunlaştırılması gibi durumların yapılmasını sağlamaktadır (Asquith, 2020).

Figueiredo, Pereira, Agudelo, Rosario ve Magalhaes (2023) öz düzenleme kavramını bireylerin amaçlarını gerçekleştirebilmek için davranışlarını yönettikleri bir süreç olarak tanımlamaktadır.

Zimmerman (2000) ise öz düzenlemeyi, bireylerin ulaşmak istedikleri amaçları gerçekleştirmek için planlanmış ve döngüsel olan düşüncüler, duygular ve eylemler olarak tanımlamıştır. Öz düzenlemeyi döngüsel olarak tanımlamıştır çünkü bireyin daha önceki tecrübelerinden aldığı geri bildirim sonraki davranışlarının şekillenmesinde rol oynar.

Öz düzenleme bireyin davranışlarının duruma uygun bir şekilde ayarlanmasını içeren bir beceri ve hedeflerin gerçekleştirilmesi için yapılan planlar ile stratejilerden oluşan davranış biçimidir. Öz düzenleme motivasyon, duygu, bilişsel süreçler davranışların ayarlanması unsurlarından oluşmaktadır (Trommsdorff, 2009).

Bebekler dünyaya geldiklerinde anne babasının ya da bir yetişkinin bakımına ihtiyaç duymaktadır. Bu süreç zaman içinde çocukların işlerini kendi başına yapma isteklerine dönüşmektedir. Ebeveynlerin çocuklarının uyuma, günlük alanda yapabilecekleri işlerde sorumluluk vermek gibi kendilerini düzenlemelerine izin veren ortamlar sağlamaları gerekmektedir. Öz düzenleme okul öncesi dönemin kritik özelliklerinden birisidir. Çünkü çocuğun sosyal ilişkilerini ve öğrenmelerini etkilemektedir. Dikkat etme, dürtü kontrolü, duygularını ifade etme gibi özellikleri içermektedir (Eisenberg, 2012; Shonkoff ve Phillips, 2000).

Öz düzenleme çocukların kendi davranışlarının ve davranışını etkileyen unsurların farkında olması, bu davranışları nasıl kontrol edeceklerini bilmelerini ifade etmektedir. Duyguların ve dürtülerin kontrolü, uzun süreli dikkat, dikkat dağıtan durumlardan uzaklaşma, problem çözme, gerektiğinde istekleri erteleme, amaçlar oluşturma, güçlüklerin üstesinden gelme gibi durumlar öz düzenleme becerisi gerektirmektedir (Cowley, 2021).

Yapılan araştırmalara göre çocukların okul başarısı öz düzenleme becerilerinin gelişmesiyle ilişkilidir. Çocukların hedeflerine ulaşabilmek için planlama yapmaları, verilen yönergeleri anlayıp takip etmeleri, dikkat verme, dürtülerini erteleyebilme gibi becerileri göstermeleri gerekmektedir. Bu becerisi yüksek olan çocukların matematik ve okuryazarlık becerilerinde de olumlu gelişim gösterdikleri bilinmektedir (Mertol Ilgar ve Karakurt, 2018).

Çocukların öz düzenleme becerilerini desteklemek için Asquith (2020):

- Güven duygusu ve bebeklikte güven duygusunun sağlanması için ebeveynlerin ya da bakımdan sorumlu kişinin bebeğin ihtiyaçların sürekli, tutarlı, sakin bir şekilde karşılaması,
- Çocuğa karşı koşulsuz sevgi ve saygı gösterilmesi,

- Çocuklar için tutarlı rutinler oluşturmak ve net sınırlar çizmek,
- Ebeveynlerin kendi duygularını doğru bir şekilde yöneterek çocuklarına rol model olması,
- Çocuğun dinlenmesi ve duygularının anlaşılması,
- Çocukların yaşadıkları duyguların isimlerini öğrenmelerine destek sağlamak, böylece zaman içinde çocukların yaşadıkları duyguları ifade etmelerine yardımcı olmak,
- Çocukların yaşadıklarını anlayabilmek ve problem çözme, tahmin etme gibi becerilerini desteklemek için oyunlardan yararlanmak önerilerinde bulunmaktadır.

2.3.1. Öz Düzenlemenin Kuramsal Temelleri: Öz düzenleme ile ilgili alan yazın incelendiğinde farklı kuramlar dikkat çekmektedir. Bu kuramlardan bazıları psikanalitik kuram, davranışçı kuram, bilişsel gelişim kuramı, sosyal bilişsel kuram, bilgi işleme kuramı ve sosyal kültürel gelişim kuramı olarak sayılabilir (Ertürk Kara, Yıldız ve Fındık, 2018).

2.3.1.1. Psikanalitik Kuram: Freud, kişiliğin id, ego ve süperegodan oluştuğunu söylemektedir. Sağlıklı gelişim gösteren bireylerde bu üç sistem uyum halinde temel ihtiyaç ve isteklerin giderilmesi için çalışmaktadır (Hall, 1954/2016). Psikanalitik kurama göre çocuklar gelişmiş bir egoya sahip değillerdir. Ego geliştikçe öz düzenleme becerisi artmaktadır. Ego güçlendikçe idden gelen dürtüleri yönlendirebilmektedir. Süperego içselleştirildikten sonra kültüre ve kurallara uygun yollarla amaçlara ulaşılabilmektedir (Bronson, 2000a).

2.3.1.2. Davranışçı Kuram: Temelleri Pavlov tarafından atılan ve Watson, Thorndike ve Skinner tarafından geliştirelen davranışçı psikolojide davranış, pekiştirme sonucunda oluşmaktadır (Karahan ve Sardoğan, 2016). Bu kurama göre bireyin öz düzenleme becerisi çevresinden olumlu dönütler aldığında gelişmektedir. Ödülün değeri, çocuğun doğrudan edindiği tecrübeler ya da dolaylı olarak yetişkinlerden, akranlarından, ailesinden kısaca etrafından gördükleri ile şekillenmektedir (Bronson, 2000a; Çekiç, 2023).

2.3.1.3. Bilişsel Gelişim Kuramı: Piaget bilişsel gelişimi duygular ve davranışlar üzerinde kontrol sahibi olmakla ilişkilendirmektedir. Piaget öz düzenleme kavramını; zihnin hem zekâ hem de etki boyutlarında ele almaktadır. Zekâ ile öz düzenleme, düşüncelerin belirli bir amaca kasıtlı yönlendirilmesi, problem çözme kastedilirken, etki ile öz düzenleme, bireyin duygularının yönlendirilmesi, arzularının, isteklerinin kontrol altında olması belirtilmektedir (Bronson, 2000b; Fox ve Riconscente, 2008).

2.3.1.4. Sosyal Bilişsel Kuram: Bandura'ya göre öz düzenleme kendini izleme, standart belirleme, değerlendirici yargılama, öz değerlendirme ve öz tepki gibi süreçlerle işleyen çok boyutlu bir kavramdır (Bandura, 1991). Bandura bireylerin hedefleri doğrultusunda

davranışlarını yönettiğini ve kendisini motive ettiğini söylemektedir. Bunu da sadece model alarak değil aynı zamanda kendisini gözlemleyerek ve değerlendirerek yapabileceğini ifade etmektedir. Çocuk öğrenme sürecinde çevresini gözlemleyerek ödül ve ceza durumlarına bakarak dolaylı olarak da öğrenmekte ve davranışlarını düzenlemektedir. Tüm bunlar ileri düzeydeki becerileri gerektirmektedir (Kıyaker, 2017).

2.3.1.5. Bilgi İşleme Kuramı: Bu kuram bireyin öğrenme şeklini bilgisayara benzetmektedir. Düşünme, karar verme, problem çözme gibi zihinsel süreçlere odaklanılmaktadır. Öz düzenlemenin gelişimi düşünmeyi ve davranışı kontrol eden yürütme sürecinin gelişimiyle ilişkili olmaktadır. Karar almak ve problemleri çözebilmek için dikkat, algı ve hafızanın uyum içinde çalışması gerekmektedir (Bronson, 2000a; Bronson, 2000b) .

2.3.1.6. Sosyal Kültürel Gelişim Kuramı: Vygotsky'e göre kendini düzenleme kavramı bireyin dikkatini, düşüncelerini ve davranışlarını istemli olarak kontrol etmesidir. Vygotsky'e göre çocuklarda öz düzenleme kavramının gelişmesinde ilk zamanlar sesli düşünme ve giderek yerini içsel konuşmaya bırakan süreç etkili olmaktadır. Çocuklar aynı zamanda bulundukları sosyal ortamlarda çevresiyle çeşitli ilişkiler kurarak bu gelişime katkı sağlamaktadır (Fox ve Riconscente, 2008; Kıyaker, 2017).

2.3.2. Öz Düzenlemenin Boyutları: Ertürk Kara ve diğerleri (2018), öz düzenlemenin boyutlarını: Bilişsel düzenleme, duygu düzenleme ve davranış düzenleme olmak üzere üç başlık halinde ele almaktadır.

2.3.2.1. Bilişsel Düzenleme: *Dikkat,* zihinsel olarak odaklanmayı gerektirmektedir. Çevreden gelen uyaranlara, düşüncelere ya da içsel bir sürece dikkat verildiği zaman bilinçli farkındalığa gelmektedir. Dikkatin seçici, bölünebilir, değiştirilebilir ve sürdürülebilir özellikleri bulunmaktadır. Seçiçi olması ile dikkatin istenilen duruma verilmesi, bölünebilir olması ile aynı anda farklı kaynaklara dikkat verilmesi, değiştirilebilir olması ile farklı kaynaklar arasında yer değiştirilebilmesi (dikkatin dağılması gibi), sürdürülebilirlik ile dikkatin bir kaynağa odaklanılarak belirli bir süre devam ettirilmesi kastedilmektedir (Friedenberg ve Silverman, 2006). Dikkat düzenleme kavramı *yürütücü dikkat* ve *işleyen bellek* kavramları ile ilişki halindedir. Yürütücü dikkat belirli bir durumda amaca yönelik olarak dikkat verme ya da dikkati başka yöne çevirmeyi aynı zamanda istenmeyen davranışı engellemeyi anlatmaktadır (Eisenberg ve Spinrad, 2004). İşleyen bellek zihinsel olarak bilgiyi akılda tutma yeteneğini ifade etmektedir. İşleyen bellek çok adımlı bir yönergeyi takip etmek, bir metni anlayabilmek ile örneklendirilebilir (Thompson, 2009). *Yürütücü işlevler;* davranışları kısıtlamayı, tepkileri ertelemeyi, seçici olarak katılım göstermeyi, hedefler belirlemeyi ve amaca yönelik davranışları sürdürmeyi içermektedir (Singer ve Bashir, 1999). Genel olarak bilişsel düzenlemeyi

örnekleyecek olursak, öğretmen oyun sonrasında Ayşe'ye oynadığı oyuncakları kaldırması yönergesini verdiğinde bu uyaran Ayşe'nin dikkat sisteminden geçerek işleyen belleğe alınmaktadır. Bu durum sonrasında farklı bir uyaranın oluşması durumunda Ayşe, işleyen bellekte tutulan yönergeyi yapmak yerine farklı bir davranışı gerçekleştirebilir. Ancak bu şekilde davranmayıp verilen yönergeye dikkatini verip buna uygun davrandığında dikkatini düzenleyebildiği düşünülmektedir (Ertürk Kara ve diğerleri, 2018).

2.3.2.2. Duygu Düzenleme: Duygular bireyin düşünmesini, öğrenmesini ve eylemini düzenlemesine yardımcı olan çeşitli durumlarda farklılaşan özellikler göstermektedir. Ancak duygular herhangi bir durum karşısında yanlış özellikte ya da yoğunlukta olduğunda olumsuz etkilere sahip olabilir. Bilişsel süreçler duygu düzenlemede rol oynamaktadır (Carlson ve Wang, 2007; Gross, 2014). Duygu düzenleme kavramı bireyin sahip olduğu duyguların farkında olması, ne zaman sahip olduğunu bilmesi ve bunları ortaya koyma biçiminin şekillendirilmesi olarak ifade edilebilir (Gross, 1998). İnsanlar pişman olacakları ya da kötü hissedecekleri durumdan kaçınmak için olumsuz duygularını azaltma eğilimi gösterirler. İyi hissedecekleri duygularını ise arttırmaya çalışırlar. Birey, yaşadığı olay karşısında duruma uygun olarak duygularını yukarı ya da aşağı yönde düzenleyebilir. Yani içinde bulunduğu duyguları dikkatle seçerek, bulunduğu durum hakkında düşünme biçimini değiştirerek, dikkatini başka olaylara vererek, bulunduğu durum üzerine değerlendirme yaparak süreci yönetmektedir (Maibom, 2019).

2.3.2.3. Davranış Düzenleme: Davranış düzenleme kavramı çocukların bulundukları ortamın kurallarına göre dürtülerini ve davranışlarını kontrol edebilmesi, sıra beklemesi, tepkilerini uygun bir şekilde göstermesi becerilerini kapsamaktadır (Smith Donald, Raver, Hayes ve Richardson, 2007). Dürtüsel davranmayan ve uygunsuz davranışlarını yönetebilen çocukların saldırganlık gibi davranış problemleri düşük düzeyde olurken davranışlarını kontrol edemeyen çocuklar daha yüksek düzeyde davranış problemi göstermektedir (Eisenberg ve diğerleri, 2000). Davranışı düzenleme süreci; çaba gerektiren kontrol, engelleyici kontrol, hazzı erteleyebilme ve dürtüsellik kavramlarıyla ilişkilidir (Fındık Tanrıbuyurdu, 2012). *Engelleyici kontrol* kavramına örneklemek gerekirse, tehlikeli bir durum çocuğa ifade edildiğinde çocuk bu duruma uygun davranıyorsa yani o duruma dikkat ediyorsa bu kendisini engellemesiyle ilgilidir. Çocuğun istediği bir durumun gerçekleşmesi için beklemesi gerekiyorsa ve buna uygun davranıyorsa *hazzı erteleyebilme* kavramına karşılık gelmektedir (Ertürk Kara ve diğerleri, 2018). *Çaba gerektiren kontrol* dikkatin bilinçli olarak düzenlenmesini, başka yöne çevrilmesini içermektedir. Bireyin aşırı kontrol altında veya dışında olmamak için çaba göstererek davranışlarını düzenlemesidir. Bireyin yaşadığı stresli durumlar karşısında kendisini

daha iyi hissetmek için çaba göstererek yeni bir davranışa, düşünceye geçmesi gerekebilir. Sınıfta etkinlik yapan bir çocuğun dikkat dağıtıcı unsurlara rağmen etkinliğini yapmaya devam etmesi örnek verilebilir. *Dürtüsellik* kavramı, çaba gerektiren kontrolün karşısında yer almaktadır. Bireyin bir durum karşısında isteklerini engelleyememesi durumunu ifade etmektedir (Einsenberg, Smith, Sadovsky ve Spinrad, 2004; Eisenberg, 2012).

2.3.3. Çocukluk Döneminde Öz Düzenlemenin Gelişim Evreleri: Kopp (1982) öz düzenlemeyi beş gelişim sürecine ayırmaktadır. Bunlar: Nörofizyolojik evre, duyu motor evresi, kontrol evresi, öz kontrol evresi ve öz düzenleme evresidir (Ertürk Kara ve diğerleri, 2018).

2.3.3.1. Nörofizyolojik Evre (Doğumdan iki üç aya kadar): Bu evre henüz olgunlaşmamış organizmayı güçlü dış etkilerden koruyan refleksif davranışları kapsamaktadır (Kopp, 1982).

2.3.3.2. Duyu Motor Evre (3 ay- 9 ay+): Bu dönem bebeklerin tutma, uzanma, çevirme gibi motor becerilerini yani kendi eylemlerini keşfettiği evreyi kapsamaktadır. Böylece davranışlarını kontrol edebileceği döneme geçiş için bir basamak oluşturmaktadır (Kopp, 1982).

2.3.3.3. Kontrol Evresi (12 ay- 18 ay+): Çocuklar bu dönemde yetişkinler tarafından ortaya konan sorumluluk ve görevlerin farkında olma buna göre davranışlarını, iletişimini, duygusal durumlarını başlatma, devam ettirme, değiştirme ya da durdurma gibi beceriler göstermeye başlamaktadır. Bundan dolayı öz düzenleme becerisinin gelişimi için önemli bir geçiş oluşturmaktadır (Kopp, 1982).

2.3.3.4. Öz Kontrol Evresi (24 ay +): Çocuk bu dönemde yetişkinlerden aldığı yönergeleri yerine getirebilir ve dış yönlendirmeye ihtiyaç duymadan uygun davranışlar sergilemeye başlamaktadır (Çelik, 2017). İki yaş civarında olan çocuklar yetişkin yönlendirmesi olmadan kendi başlarına oyun oynarken, yemek yerken, bir yere gittiklerinde nasıl davranmaları gerektiğini anlamlandırmaktadır (Kopp, 1982).

2.3.3.5. Öz Düzenleme Evresi (36 ay+): Çocuğun değişen durumlara göre strateji üretimi, bilinçli iç gözlem gibi özelliklerden faydalanarak kendisini düzenlemesidir (Kopp, 1982) .

2.3.4. Öz Düzenleme Becerisine Sahip Çocukların Özellikleri: Öz düzenleme becerisi yüksek olan çocuklar amaçlarını gerçekleştirmek için daha iyi planlamalar yapmakta, bu süreci yönetebilmek için zamanını verimli kullanmakta ve tamamlamak için kendisini güdüleyebilmektedir. Yaşadıkları olumsuz durum karşısında ağlamak ya da saldırganlık göstermek yerine sosyal olarak yapıcı bir şekilde olayın üstesinden gelebilirler. Sınıfta yapılan etkinliklere çevreden gelen uyaranlara rağmen dikkat vermeye devam ederler. Etkinlik geçişlerinde kolayca adapte olurlar. Problem çözme becerileri gelişmiştir. İlkokula hazır

bulunuşlukları ve akademik başarıları yüksektir. Öz düzenleme becerisi gelişmiş olan çocuklar öğrenmeye yardımcı çeşitli zihinsel imgeler ve yöntemler kullanma, kendi performansını gözlemleme ve değerlendirmeyi içeren öz izleme, etkili öğrenmenin gerçekleşmesi için uygun ortamları seçme ya da oluşturma gibi becerilere sahip olmaktadır. Yapması gerekenleri tamamlamak için direnç gösterirler. Kendisinin ve duygularının farkında olurlar. Kurallara uyum gösterirler (Ertem Başkan, 2021; Ertürk Kara ve diğerleri, 2018; Kuyumcu Vardar, 2011; Mcclelland ve Tominey; 2011; Thompson, 2009; Zimmerman, 1998).

2.4. İlgili Araştırmalar

2.4.1. Ebeveyn Tutumu İle İlgili Yapılan Ulusal Çalışmalar: Yıldız Çiçekler ve Alakoç Pirpir (2015) yürüttükleri çalışmada çocukların benlik kavramları ile annelerinin çocuk yetiştirme davranışları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmada "Ebeveyn Tutum Ölçeği ve Purdue Okul Öncesi Çocuklar İçin Benlik Kavramı Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda çocukların benlik kavramları ile annelerin çocuk yetiştirme davranışları arasında pozitif yönde ilişki bulunmuştur.

Gülay (2011) annelerin tutumlarının çocukların davranışına etkisini ve akran şiddeti arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında otoriter ve izin verici anne tutumları ile çocukların akran şiddetine maruz kalma saldırganlık davranışı göstermeleri arasında anlamlı yönde ilişki bulunmuştur.

Akçinar ve Baydar (2018) anne tutumlarının çocukların dışsallaştırma davranış problemlerine etkisini incelemiştir. Araştırma verilerinin toplanması sürecinde anneler ve çocuklar 5 yıl boylamsal olarak incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda annelerin sert disiplin yöntemi kullandıkları çocukların davranış problemleri gösterdiği, annelerin sevgi gösterdikleri çocukların olumsuz davranışları azalttığı bulunmuştur.

Şenol ve Karaca (2020) okul öncesi çocukların benlik kavramları ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın sonucunda demokratik ebeveyn tutumunun arttıkça çocukların benlik algısının arttığı, aşırı koruyucu tutum alt boyutu arttıkça benlik kavramının azaldığı bulunmuştur.

Kayım ve Ayaz (2019) ebeveyn tutumlarının çocukların benlik kavramına etkisini incelemişlerdir. Araştırmanın sonucunda aşırı annelik, geçimsizlik ve sıkı disiplin yöntemlerinin çocukların benlik kavramını olumsuz yönde etkilediği sonucuna ulaşmışlardır.

Yıldızbaş ve Şahin Sak (2020) ebeveyn tutumlarının çocukların saldırganlık düzeyine etkilerini incelemişlerdir. Çalışmanın sonucunda demokratik tutuma sahip ebeveynlerin çocuklarının saldırgan özelliklerinin azaldığı, otoriter tutuma sahip ebeveynlerin çocuklarının saldırgan özellikler gösteren davranışlarının arttığı bulunmuştur.

Balım (2020) tarafından yapılan çalışmada ebeveyn tutumlarının çocukların duygusal dışa vurumlarına etkisi araştırılmıştır. Çalışmanın sonucunda demokratik tutum sergileyen ebeveynlerin çocuklarıyla mutlu duygu ifadesiyle pozitif yönde; üzgün, korkmuş, öfkeli duygu ifadesiyle negatif yönde ilişkisi olduğu belirlenmiştir.

2.4.2. Öz Düzenleme İle İlgili Yapılan Ulusal Çalışmalar: Gümrükçü Bilgici (2022) istendik/istenmedik anne tutumları ile çocukların öz düzenleme becerisi arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında "İstendik/İstenmedik Anne Tutum Ölçekleri"ni kullanmıştır. Araştırmanın sonucunda istendik anne tutumları arttıkça çocukların öz düzenleme becerisinin arttığı, istenmedik anne tutumları arttıkça çocukların öz düzenleme becerilerinin alt boyutlarından olan dikkat ve engelleyici kontrolün azaldığı bulunmuştur.

Işıksolu Aysel ve Tok (2022) çocukların problem çözme ve sosyal yetkinlik davranışları ile öz düzenleme becerileri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmanın sonucunda öz düzenleme ile problem çözme becerisi arasında; öz düzenleme becerisi ve sosyal yetkinlik arasında; problem çözme becerisi ile öz düzenlemenin engelleyici kontrol ve duygu boyutu arasında pozitif yönde ilişki olduğu; problem çözme ve sosyal yetkinlik arasında bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Dağgül ve Işık Gürşimşek (2019) Kuzey Kıbrıs'ta okul öncesi dönemdeki çocukların öz düzenleme becerilerini çeşitli değişkenler açısından incelemişlerdir. Araştırmada Türkçe'ye uyarlanan "Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda kız çocukların ölçeğin dikkat/dürtü boyutunda anlamlı farklılık gösterdiğini ancak ailenin geliri, eğitim düzeyi ve kardeş sayısı gibi değişkenlerin öz düzenleme üzerinde etkisinin olmadığını bulmuşlardır.

Arslan ve diğerleri (2021), okul öncesi dönem çocukların öz düzenleme becerilerini incelemiştir. Araştırmanın sonucunda öz düzenleme becerisinin cinsiyet, aile, yaş, gelir düzeyi, okul türü gibi değişkenlere bağlı olarak farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Tutkun (2022) tarafından yapılan araştırmada ailelerin kendi davranışları ve duygu düzenleme, çocukların problemli davranışları karşısında nasıl davranmaları gerektiği, disiplin yöntemleri gibi konular hakkında bilgi sahibi olmak istedikleri bulunmuştur. Bunun sonucunda çocukların öz düzenleme becerilerini geliştirmek için ailelerin ve öğretmenlerin eğitim almasının önemi vurgulanmaktadır.

Öztabak ve Özyürek (2018) çocukların öz düzenleme becerisi ile anne baba tutumları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. "Aile Tutum Envanteri" ve " Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği" kullanılarak elde edilen bulgularda Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği, Dikkat/Dürtü Kontrolü ve Olumlu Duygu alt boyutları ile Aile Tutum Envanteri toplam puanı ve alt boyutları

arasında anlamlı ilişki olmadığı ayrıca ebeveynlerin çocuklarıyla en fazla özdeşim kurma davranışı gösterdikleri sonucuna ulaşmışlardır.

Ural ve diğerleri (2020) çocukların öz düzenleme becerileri ile akran zorbalığına maruz kalma arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmada "Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği" ve "Akran Şiddetine Maruz Kalma Ölçeği" kullanmışlardır. Çalışmada çocukların öz düzenleme becerileri arttıkça akran zorbalığına maruz kalma düzeylerinin azaldığı bulunmuştur. Ayrıca öz düzenlemenin çocukların yaş ve cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği ancak kardeş sayısına göre anlamlı farklılık gösterdiği görülmüştür.

Bayındır ve Ural (2019) çocukların annelerine bağlanma biçimlerine göre öz düzenleme becerisinin farklılaşıp farklılaşmadığını araştırmışlardır. Araştırmada "Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği, Oyuncak Öykü Tamamlama Testi ve Çocuk Yetiştirme Anketi" kullanılmıştır. Çalışma sonucunda annesiyle arasında güvenli bağ oluşan çocukların öz düzenleme becerilerinin yüksek olduğu, annelerin itaat bekleyen istekleri arttıkça çocuklarının öz düzenleme becerisinin azaldığı bulunmuştur.

Tozduman Yaralı ve Güngör Aytar (2017) okul öncesi dönem çocuklarının öz düzenleme becerilerini incelemiştir. Araştırmanın sonucunda öz düzenleme becerisi düşük olan çocukların daha çok davranış problemi yaşadıkları, daha saldırgan özellikler gösterdikleri belirlenmiştir.

Saraç, Abanoz ve Ogelman (2021) çocukların öz düzenleme becerilerini çeşitli değişkenler açısından incelemişlerdir. Çalışmanın sonucunda öz düzenleme becerisinin kız çocuklarda, annesi çalışan çocuklarda ve eğitim düzeyi yüksek ebeveyne sahip çocuklarda daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Tekin (2018) tarafından yapılan çalışmada öz düzenleme becerisinin ilkokula hazır bulunuşluğa etkisi araştırılmıştır. Araştırmanın sonucunda öz düzenleme becerisi yüksek olan çocukların ilkokula hazır bulunuşluk seviyelerinin de yüksek olduğu bulunmuştur.

Karakurt (2019) tarafından yapılan çalışmada çocukların öz düzenleme becerileri ile dil gelişimleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda öz düzenleme becerisi yüksek olan çocukların alıcı ve ifade edici dil gelişimlerinin de olumlu yönde olduğu belirlenmiştir.

2.4.3.Benlik Algısı İle İlgili Yapılan Ulusal Çalışmalar: Kenç ve Oktay (2002) akademik benlik kavramının akademik başarıya etkisini araştırdığı çalışmasını lise birinci sınıf öğrencileri ile yürütmüştür. Akademik benlik kavramlarını ölçmek için "Akademik Benlik Kavramı Ölçeği, (A.B.K.Ö.)" kullanmıştır. Öğrencilerin akademik benlik kavramları ile okul başarısı arasında pozitif yönde ancak düşük düzeyde ilişki bulmuştur.

Cevher ve Buluş (2006) okul öncesi eğitime devam eden çocukların akademik benlik saygısı çeşitli değişkenler açısından incelemiştir. Araştırmanın cinsiyet sonuçlarına göre kızların akademik benlik saygısı erkeklere göre daha düşük bulunmuştur. Ayrıca ailenin gelir ve eğitim düzeyi ile çocukların akademik benlik saygısı arasında ters yönde ilişki bulunmuştur. Bunun sonucu olarak ailenin daha fazla çalışması, çocuğa yeterince zaman ayrılamaması gibi durumların etki edebileceğine dikkat çekilmiştir.

Özkan ve Aksoy(2017) annelerin duygu sosyalleştirme davranışları ile çocukların benlik algısı ve sosyal problem çözme becerileri arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırmada "Çocukların Olumsuz Duygularıyla Başa Çıkma Ölçeği, Wally Sosyal Problem Çözme Ölçeği ve Demoulin Benlik Algısı Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda benlik algıları yüksek olan çocukların sosyal problem çözme becerileri de yüksek bulunmuştur. Ancak annelerin destekleyici/destekleyici olmayan duygu tepkileri ile çocukların benlik algısı ve sosyal problem çözme davranışı arasında ilişki bulunamamıştır.

Zembat, Koçyiğit, Akşin Yavuz ve Tunçeli (2018) çocukların benlik algıları, mizaç özellikleri ve sosyal becerileri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmada "Demoulin Benlik Algısı Ölçeği, Çocuklar için Kısa Mizaç Ölçeği ve Okul Öncesi Çocuklar için Sosyal Beceri Formu" kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda kız çocuklarının benlik algılarının daha yüksek olduğu, mizaç özelliklerinde cinsiyete dayalı bir farklılık olmadığı, mizaç ve benlik algısının sosyal beceri üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı belirlenmiştir.

Evirgen Geniş ve Gözün Kahraman (2018), çocukların benlik algısı ve bağlanma biçimleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın sonucunda çocukların bağlanma düzeyleri ile benlik algısı arasında pozitif ancak düşük yönlü ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tuzcuoğlu ve diğerleri (2019), çocukların benlik algıları ve öz düzenleme becerileri arasındaki ilişkiyi inceledikleri araştırmalarında "DeMoulin Çocuklar için Benlik Algısı Ölçeği ve Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği " kullanmışlardır. Çalışmanın sonucunda çocukların benlik algısı düzeyi arttıkça öz düzenleme becerisinin arttığı bulunmuştur.

2.4.4. Ebeveyn Tutumu İle İlgili Yapılan Uluslararası Çalışmalar: Aunola ve Nurmi (2005) ebeveynlik stillerinin çocukların problem davranışları üzerindeki rolünü araştırmıştır. Araştırmaya 5-6 yaş arası 196 çocuk katılmıştır. Problemli davranışları gözlemleyebilmek için çocuklar anaokulundan ikinci sınıfa kadar altı kere izlenmiştir. Ebeveynler de yılda bir kere ebeveynlik tarzlarını ölçen anket doldurmuşlardır. Araştırmanın sonucunda anneler tarafından uygulanan yüksek psikolojik kontrolün ve yüksek ilginin çocuklarda hem içsel hem de dışsal davranış problemlerine yol açtığı bulunmuştur.

Huang ve Prochner (2004) Çinli ailelerin ebeveyn tutumları ve çocukların öz düzenlemeli öğrenme becerileri arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Araştırmaya dördüncü sınıf öğrencisi 177 çocuk ve ebeveynleri katılmıştır. Araştırmanın sonucunda demokratik ebeveyn tutumu gösteren ebeveynler ile çocukların öz düzenleme becerileri arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu, otoriter ebeveynlik tarzı ile çocukların öz düzenleme becerileri arasında negatif yönde ilişki olduğunu bulmuşlardır. Ayrıca izin verici ebeveynlik tarzı ile öz düzenleme arasında düşük düzeyde ve negatif yönde ilişki olduğunu belirlemişlerdir.

Xia (2015) tarafından yapılan araştırmada Çin Şangay'daki ebeveynlik tarzlarının çocukların ilkokula hazırbulunuşluklarına etkisi incelenmiştir. Araştırma 320 ebeveyn ve 22 öğretmen ile yürütülmüştür. Ebeveynler "Ebeveynlik Tarzları ve Boyutları Ölçeği"ni öğretmenler ise her çocuk için beş gelişim alanını kapsayan "Erken Gelişim Ölçeği"ni doldurmuşlardır. Araştırmanın sonucunda demokratik ebeveynlik tarzının çocukların okula hazırbulunuşluğuna pozitif yönde etki ettiği, otoriter ve izin verici ebeveyn tutumlarının hazırbulunuşluğa negatif yönde etki ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Nyarko (2011) demokratik ebeveynlik tarzının ergenlerin akademik başarı üzerindeki etkisini araştırmıştır. Çalışma %45,2'si erkek, %54,8'i kadın olmak üzere 239 kişi ile yürütülmüştür. Araştırmanın sonucunda demokratik tutum gösteren ebeveynlerin çocuklarının akademik başarısına olumlu etki ettiğini belirlemiştir.

2.4.5. Öz Düzenleme İle İlgili Yapılan Uluslararası Çalışmalar: Hatakangas ve diğerleri (2022) çocukların öz düzenleme becerisini geliştirmek için deneysel bir çalışma yürütmüşülerdir. 4-7 yaş arası zayıf öz düzenleme becerisine sahip 28 çocuğa Erken Çocukluk Eğitimi ve Bakımı Merkezlerinde Çocuk Becerileri adlı program uygulanmıştır. Deney ve kontrol grupları karşılaştırıldığında çocukların olumsuz davranışlarının azaldığı, öğretmenin çocukları desteklemesiyle birlikte sorun çözümü için birlikte çalıştıkları bir ortamın oluşması sağlanmıştır.

Clark, Menna, McAndrew ve Johnson (2021) yapmış oldukları çalışmada öz düzenleme, dil becerileri ve fiziksel saldırganlık arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Araştırmaya yaşları üç ile altı arasında değişen 126 çocuk katılmıştır. Araştırmanın sonucunda dil gelişiminde yaşanan gecikmenin fiziksel saldırganlığa yol açabileceği öz düzenlemenin ise dil ve fiziksel saldırganlık arasındaki ilişkiye olumlu yönde katkı sağladığı bulunmuştur.

Lin, Liao ve Li (2022) yaptıkları çalışmada Çinli okul öncesi dönem çocuklarının öz düzenleme becerilerini ve ailelerinin ebeveynlik stillerini araştırmıştır. Araştırmanın sonucunda tek çocuğa sahip ebeveynlerin otoriter ve izin verici tutum gösterdiği, tek çocuk olanların kardeşi olan çocuklara göre daha düşük öz düzenleme becerisi gösterdiği bulunmuştur.

Choe, Olson ve Sameroff (2013) yaptıkları çalışmada anne stresinin çocukların öz düzenleme becerisi ve dışsallaştırma davranışları üzerindeki etkisini araştırmıştır. Araştırma 241 çocuk, anneleri ve öğretmenleri ile yürütülmüştür. Çalışma boylamsal bir şekilde çocuklar üç, altı ve on yaşlarındayken yürütülmüştür. Araştırmanın sonucunda annelerin stres düzeyinin artmasının çocukların problem davranışlarına ve öz düzenleme becerilerini olumsuz yönde etkilediği bulunmuştur.

2.4.6. Benlik Algısı İle İlgili Yapılan Uluslararası Çalışmalar: Samuels (1973) alt ve orta sınıf siyahi ve beyaz anaokulu çocuklarının benlik kavramlarına yönelik bir araştırma yapmıştır. Araştırma 93 çocuk ile yürütülmüştür. Örneklem grubu eğitim ve meslek göz önüne alınarak alt-orta olarak bölmüştür. Araştırmanın sonucunda beyaz alt ve siyahi alt sınıf çocuklar birbirlerinden farklı bulunmamıştır. Orta sınıf siyahi çocukların alt siyahi çocuklara göre benlik algısı daha yüksek bulunmuştur. Orta sınıf beyaz çocuklar da alt sınıf beyaz çocuklara göre daha yüksek benlik algısına sahip bulunmuştur.

Mogonea ve Mogonea (2014) ergenlerin benlik saygısının oluşmasında ailenin etkisi araştırılmıştır. Yapılan araştırma 112 genç öğrenci ve onların aileleri ile yürütülmüştür. Araştırmanın sonucunda demokratik tutuma sahip ailelerin çocuklarının benlik saygısının yüksek olduğu bulunmuştur.

Paulus, Licata, Gniewosz ve Sodian (2018) anne çocuk arasında olan etkileşim kalitesinin çocukların benlik kavramı ve benlik saygısı üzerine etkisini araştırmıştır. Çalışma boylamsal olarak yapılmış ve çocuklar yedi aylık, dört ve sekiz yaşındayken değerlendirilmiştir. Çalışmanın sonucunda annelerin erken dönemde sıcak ilişkiler kurmasının, düşmanca davranmamasının ve duyarlı ilişkiler kurmasının çocukların benlik kavramına olumlu yönde etki ettiği bulmuşlardır.

3. BÖLÜM
YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem veri toplama araçları, verilerin toplanması ve çözümlenmesi ile ilgili başlıklara yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Tarama modelleri, geçmiş zamanda ya da halen var olan bir durumu olduğu şekliyle ortaya koyan araştırma yaklaşımlarıdır. İlişkisel tarama modelleri iki ya da daha fazla değişken arasında olan değişimi ve bunun derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir (Karasar, 2014). Tarama tipi araştırmalar büyük kitlelerin cinsiyet, yaş, öğrenim durumu gibi araştırmaya konu olan özelliklerinin belirlenmesi amacıyla yapılan betimsel araştırmalardır. İlişkisel tarama tarzında olan bir araştırmada birden fazla özellik hakkında bilgi toplanarak aralarındaki ilişki sorgulanabilmektedir (Can, 2014). Korelasyonel (ilişkisel) araştırmalarda iki ya da daha fazla değişken arasındaki ilişkinin düzeyi ölçülmektedir. Rakam olarak ifade edilen ilişkinin derecesi değişkenlerin birbiriyle olan ilişkisini ya da bir değişkenin diğer değişkeni yordayıp yordamadığını belirtmektedir (Hocaoğlu ve Akkaş Baysal, 2019).

Bu araştırma okul öncesi dönem 5-6 yaş grubu çocukların annelerinin ebeveyn tutumları ile çocuklarının benlik algısı ve öz düzenleme becerileri arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla ilişkisel tarama modelinde nicel bir çalışma olarak düzenlenmiştir. Ayrıca ebeveyn tutumlarının çocuğun cinsiyetine, annenin eğitim düzeyine, sosyo-ekonomik düzeye ve çocuk sayısına göre, çocukların benlik algısı ve öz düzenleme becerilerinin ise annenin yaşı, çocuğun cinsiyeti, anne eğitim düzeyi,çocuğun doğum sırası ve okul öncesi eğitime devam etme süresine göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini; Bursa ili Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı resmi anaokullarına devam etmekte olan 5-6 yaş grubu çocuklar ile onların anneleri ve öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise Yıldırım ve Osmangazi ilçesinde okul öncesi eğitim almakta olan 196 çocuk ile bu çocukların anneleri ve 20 öğretmen oluşturmaktadır. Ölçeği dolduran 200 anneden üç tanesinin formu, eksik ya da hatalı olması sebebiyle çıkarılmıştır. Örneklemin oluşturulması aşamasında seçkisiz olmayan örnekleme yöntemleri içerisinden uygun durum örneklemesi ile seçilmiştir. Bu araştırma türünde üzerinde araştırma yapılacak birey, grup ya da durumlara kolay ulaşılabilmektedir (Ekiz, 2020).

Tablo 1'de araştırma grubunda yer alan çocukların demografik özelliklerine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 1

Araştırma grubunda yer alan çocuklara ilişkin demografik özellikler

Demografik Bilgiler		f	%
Cinsiyet	Kız	100	51,0
	Erkek	96	49,0
Kardeş Sayısı	Bir	41	20,9
	İki	126	64,3
	Üç ve üzeri	29	14,8
Doğum Sırası	Birinci	90	45,9
	İkinci ve sonrası	106	54,1
Okul Öncesi Eğitim Süresi	İlk Yıl	132	67,3
	İki ve üzeri	64	32,7

Tablo 1'de çocukların %51'nin (n=100) kız ve %49'unun (n=96) erkek olduğu görülmektedir. Kardeş sayısı incelendiğinde %20,9'unun (n=41) bir çocuk olduğu, %64,3'ünün (n=126) iki kardeş olduğu, %14,8'inin (n=29) üç ve üzeri kardeş olduğu görülmektedir. Doğum sırasına bakıldığında çocukların %45,9'unun (n=90) birinci, %54,1'inin (n=106) ikinci ve sonraki sırada doğduğu görülmektedir. Okul öncesi eğitime devam etme süresi incelendiğinde çocukların %67,3'ünün (n=132) okuldaki ilk yılı olduğu, %32,7'sinin (n=64) iki ve üzeri yılı olduğu görülmektedir.

Tablo 2'de araştırma grubunda yer alan annelerin demografik özelliklerine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 2

Araştırma grubunda yer alan annelere ilişkin demografik özellikler

Demografik Bilgiler		f	%
Anne Eğitim Düzeyi	İlkokul	17	8,7
	Ortaokul	27	13,8
	Lise	66	33,7
	Üniversite ve üzeri	86	43,9
Ailenin Aylık Geliri	1000-3000	30	15,3
	3000-6000	92	46,9
	6000 ve üzeri	74	37,8

Tablo 2'de araştırmada yer alan annelerin eğitim düzeyi incelendiğinde %8,7'sinin (n= 17) ilkokul, %13,8'inin (n=27) ortaokul, %33,7'sinin (n=66) lise, %43,9.'unun (n=86) üniversite

ve üzeri mezuniyete sahip olduğu görülmektedir. Ailenin aylık geliri incelendiğinde %15,3'ünün (n= 30) 1000-300 TL, %46,9'unun (n=92) 3000-6000 TL, %37,8'inin (n= 74) 6000 TL ve üzeri olduğu görülmektedir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada verileri toplamak amacıyla "Kişisel Bilgi Formu, Ebeveyn Tutum Ölçeği, Öz Düzenleme Berileri Ölçeği(Öğretmen Formu) ve Demoulin Benlik Algısı Ölçeği" kullanılmıştır. Aşağıda veri toplama araçlarıyla alakalı bilgiler verilmiştir.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu: Bu form araştırmacı tarafından hazırlanarak annelerin doldurması istenmiştir. Kişisel bilgi formunda çocuğun cinsiyeti, çocuğun okul öncesi eğitime devam etme süresi, çocuk sayısı, doğum sırası, anne eğitim düzeyi ve ailenin aylık geliri ile ilgili sorular yöneltilmiştir.

3.3.2. Ebeveyn Tutum Ölçeği: Araştırmada annelerin çocuklarına karşı gösterdikleri ebeveyn tutumlarını belirlemek amacıyla Karabulut Demir ve Şendil tarafından (2008) geliştirilen Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) kullanılmıştır. Çocukların annelerinden ölçeği doldurmaları istenmiştir. 2-6 yaş arasında çocuğu olan ebeveynlere uygulanabilecek olan ölçek 5'li likert tipinde (5- Her zaman böyledir, 4 -Çoğu zaman böyledir, 3- Bazen böyledir, 2- Nadiren böyledir, 1-Hiçbir zaman böyle değildir.) oluşturulmuştur. Ölçek ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumlarını ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. 4 alt boyuttan ve 46 maddeden oluşmaktadır:

- Demokratik (17 madde):2, 5, 6, 7, 10, 13, 14, 15, 18, 20, 23, 25, 29, 36, 37, 38, 42
- Otoriter (11 madde): 3, 9, 11, 19, 26, 27, 32, 35, 39, 40, 45
- Aşırı Koruyucu (9 madde):4, 8, 12, 16, 21, 22, 28, 41, 46
- İzin Verici (9 madde): 1, 17, 24, 30, 31, 33, 34, 43, 44

Maddelerin puanlanması aşamasında "Her zaman böyledir" 5 puan, "Hiçbir zaman böyle değildir" ise 1 puan almaktadır. Boyutlardan alınan puanlar ayrı ayrı hesaplanarak her boyut için puan oluşturulmaktadır. Bir boyuttan yüksek puan almak o boyutun temsil ettiği davranış şeklini benimsemek anlamına gelmektedir.

Ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek için temel bileşenler analizi neticesinde dört faktörlü yapı oluşturulmuştur. Birinci faktör demokratik tutum, ikinci faktör, otoriter tutum, üçüncü faktör aşırı koruyucu tutum ve dördüncü faktör, izin verici tutum olarak belirlenmiştir.

Karabulut Demir ve Şendil (2008) tarafından iç tutarlılığı belirlemek amacıyla yapılan güvenirlik analizi sonucunda Cronbach alfa değerleri demokratik tutum için .83, otoriter tutum için .76, aşırı koruyucu tutum için .75 ve izin verici tutum için .74 olarak bulunmuştur.

Bu çalışmada ölçeğe ait geçerlik ve güvenirlik analizleri araştırmacı tarafından yeniden yapılmış ve ETÖ'nün Cronbach alfa güvenirlik katsayısı ölçek toplamı için .82, demokratik alt boyutu için .86, otoriter alt boyutu için .71, aşırı koruyucu alt boyutu için .79, izin verici alt boyutu için .72 olarak saptanmıştır. Elde edilen bu sonuçlar ETÖ'nün güvenilir değerlere sahip olduğunu göstermektedir.

3.3.3. Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (Öğretmen Formu): Çalışmada çocukların öz düzenleme becerilerinin belirlenebilmesi için İvrendi ve Erol tarafından (2018) geliştirilen 4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz-Düzenleme Becerileri Ölçeği (Öğretmen Formu) kullanılmıştır. Öğretmenlerden her çocuk için bu formu doldurmaları istenmiştir. Ölçeğin oluşturulması aşamasında yapı geçerliliğini belirlemek için yapan Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA) neticesinde 22 maddeden oluşan 3 faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Bu faktörler:

- Engelleyici Kontrol (8 madde): 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8
- Dikkat (9 madde): 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17
- Çalışma Belleği (5 madde): 18, 19, 20, 21, 22

Ölçek 5'li likert tipinde (1-Hiçbir zaman, 2-Nadiren, 3-Bazen, 4-Çoğunlukla, 5- Her zaman) oluşturulmuştur. Ölçeğin puanlanması aşamasında en yüksek 110 puan, en düşük 22 puan alınabilmektedir. Ölçekten alınan puan arttıkça öz düzenleme becerilerinin arttığı şeklinde yorumlanmaktadır.

İvrendi ve Erol (2018) tarafından yapılan analizlerde iç tutarlık katsayısı .94, alt boyutlara ilişkin iç tutarlık katsayıları .91 ile .87 arasında bulunmuştur. Güvenirlik katsayıları ise 0.90 ve 0.96 arasında bulunmuştur. Sonuç olarak 4-6 yaş çocuklarının öz düzenleme becerilerini öğretmen görüşlerine göre belirlemek için güvenilir bir ölçek olduğu belirlenmiştir.

Bu çalışmada ölçeğe ait güvenirlik analizleri araştırmacı tarafından yeniden yapılmış ve Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği'nin Cronbach alfa güvenirlik katsayısı ölçek toplamı için .95, engelleyici kontrol alt boyutu için .92, dikkat alt boyutu için .93, çalışma belleği alt boyutu için .91 olarak saptanmıştır. Elde edilen bu sonuçlar Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği'nin güvenilir değerlere sahip olduğunu göstermektedir.

3.3.4. DeMoulin Benlik Algısı Ölçeği: Demoulin tarafından (1995-1998) geliştirilen "Demoulin Benlik Algısı Ölçeği (DSCDS)" Kuru Turaşlı (2006) tarafından doktora tezi kapsamında Türk kültürüne uyarlanmıştır. Ölçek 30 madde ve 2 alt boyuttan oluşmaktadır ancak yapılan çalışmalar sonucunda 1 madde istatistiksel olarak anlamsız bulunduğu için çıkarılmış böylece öz yeterlik alt boyutu 14, öz saygı alt boyutu 15 maddeden oluşmuştur. Ölçek çocuğun çevresi, etkinlikleri ve kendisi hakkında ifadelerden oluşturulmuştur. Her madde "….. hissederim " şeklinde bitmektedir. Çocuklardan cümle karşısında hissettiği

duyguyu boyamaları istenmektedir. DeMoulin Self-Concept Developmantal Scale (DSCDS) testinin Türkçe formu üzerinden yapılan güvenirlik çalışmasında Cronbach alfa, Spearman, Guttman teknikleri iç tutarlılık katsayıları sonucunda maksimum güvenirlik Cronbach alfa, Spearman tekniklerinde (0.8851), en düşük güvenirlik Guttman tekniğinde (0,8805) bulunmuştur.

Öz saygı alt boyutu çocuğun kendisini grup içinde nasıl algıladığı öz yeterlik alt boyutu ise kendisi hakkındaki değerlendirmelerini içermektedir. Ölçeğin puanlanması aşamasında çocuklar tarafından her soru için ayrı olarak boyanan gülen yüz-3 puan, ifadesiz yüz-2 puan, mutsuz yüz 1 puan olarak değerlendirilmiştir.

Zembat ve diğerleri (2016) DeMoulin Benlik Kavramı Ölçeğinin 36-72 aylık çocuklar için yaptıkları geçerlik ve güvenirlik çalışmasında ölçeğe katkısı düşük olan 15. Madde ölçekten çıkartılmıştır. Sonuç olarak "DeMoulin Çocuklar İçin Benlik Kavramı Gelişim Ölçeği " nin Türkiye'de 36-72 aylık çocukların benlik kavramını değerlendirmek için kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu belirlenmiştir.

Ölçek 28 madde ve öz saygı (ilk 14 ifade) ile öz yeterlik (son 14 ifade) alt boyutlarından oluşmaktadır. İfadeler tamamlandıktan sonra yapılan puanlamada öz saygı ve öz yeterlik alt boyutları için 14-23:düşük, 24-33:orta, 34-42: yüksek; toplam benlik algısı puanı için; 28-47: düşük, 48-67: orta, 68-84: yüksek olarak değerlendirilmektedir.

Bu çalışmada ölçeğe ait güvenirlik analizleri araştırmacı tarafından yeniden yapılmış ve DeMoulin Benlik Algısı Ölçeği'nin Cronbach alfa güvenirlik katsayısı ölçek toplamı için .79, öz saygı alt boyutu için .61, öz yeterlik alt boyutu için .67 olarak saptanmıştır. Elde edilen bu sonuçlar DeMoulin Benlik Algısı Ölçeği'nin güvenilir değerlere sahip olduğunu göstermektedir.

3.4. Verilerin Toplanması ve Çözümlenmesi

Verilerin toplanması için ilk olarak Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etik Kurulu'ndan 02.07.2021 tarihli 2021-06 sayılı 12 No' lu karar ile izin alınmıştır. Araştırmayı yapmak için çalışma grubunda okullar ile iletişime geçilerek araştırma hakkında bilgi verilmiş ve çalışmanın okulda yapılabileceğine dair okul müdürlerinden izin belgeleri alınmıştır. Ardından alınan izin belgeleri ile diğer belgeler hazırlanmış ve Bursa İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden araştırmanın yapılabileceğine dair onay alınmıştır. Araştırmanın başlangıcında ebeveynler ve öğretmenler çalışmanın amacı, nedeni, uygulama şekli hakkında bilgilendirilmiştir. Araştırma kapsamında ebeveynlerin (annelerin) ve çocukların gönüllülük kapsamında katılmalarına dikkat edilmiştir. Katılım göstermek isteyen annelere "Kişisel Bilgi Formu" ve "Ebeveyn Tutum Ölçeği" gönderilmiştir. Verilen ölçekler iki hafta sonra araştırmacı

tarafından alınmıştır. Anneler tarafından doldurulan 200 ölçekten 3 tanesi hatalı ya da eksik doldurulması sebebi ile araştırma kapsamından çıkarılmıştır. Öğretmenlere "Öz Düzenleme Beceri Ölçeği (Öğretmen Formu)" verilerek her çocuk için ayrı ayrı doldurmaları istenmiştir. Ailesi tarafından araştırma izni verilen çocuklara araştırmacı tarafından DeMoulin Benlik Algısı Ölçeği uygulanmıştır. Bu aşamada çocuklara ayrı bir mekanda bireysel olarak uygulama yapılmıştır. Çocuklara renkli boya kalemleri ve yüz ifadelerinin yer aldığı değerlendirme kağıdı verilmiştir. Ardından sohbet havası içinde soru maddeleri yöneltilmiş ve soruları anlamaları sağlanarak istedikleri boya kalemiyle kendilerine en yakın gelen yüz ifadesini boyamaları istenmiştir.

Araştırmaya 196 çocuk ve çocukların anneleri ile 20 öğretmen katılmıştır. Bu doğrultuda elde edilen formlar analiz edilmiştir.

Tablo 3

Ölçek puan ortalamalarının normallik testi sonuçları

İstatistikler	N	Çarpıklık	Basıklık
ETÖ Top.Ort.	196	0,01	-0,47
Demokratik Ort.	196	-0,68	-0,04
Otoriter Ort.	196	0,77	0,62
Aşırı Koruyucu Ort.	196	-0,24	-0,79
İzin Verici Ort.	196	0,44	0,06
ÖD Ortalama	196	-0,52	-0,02
ÖDEngelleyici Kontrol Ort.	196	-0,46	-0,43
ÖD Dikkat Ort.	196	-0,67	-0,01
ÖD Çalışma Belleği Ort.	196	-1,05	0,54
DBA Ort.	196	0,30	-0,25
DBA Öz Saygı Ort.	196	-0,09	-0,59
DBA Öz Yeterlik Ort.	196	0,84	0,42

Tablo 3'te araştırmanın sonucunda ölçeklerden alınan puanların normallik testi sonuçları görülmektedir. Yapılan ilk analizde basıklık, çarpıklık değerleri yüksek bulunmuş ve Mahalanobis analizi yapılmıştır. Analizin sonucuna göre sapan değerler gösteren 107 numaralı form araştırma kapsamından çıkarılarak 196 form üzerinden basıklık çarpıklık değeri tekrar incelenmiştir. Tabachnick ve Fidell (2013)'e göre basıklık ve çarpıklık değerleri -1,5 ve +1,5 aralığında olduğunda verilerin normal dağılım gösterdiği söylenebilmektedir. Bundan dolayı parametrik testlerden T-Testi, tek yönlü varyans (One-way ANOVA) testleriyle analizler yapılmıştır. Veriler yorumlanırken anlamlılık düzeyi .05 olarak alınmıştır. Anova testi

yapılırken varyansın homojen olmadığı durumlarda Welch testi sonucu verilmiştir. Gruplar arasındaki farklılığın kaynağını belirlemek için Post Hoc testi uygulanmıştır. Post Hoc testi varyansın homojen olduğu puanlarda Tukey, LSD, homojen olmadığı puanlarda Games-Howell ile yapılmıştır. Farkın anlamlı olduğu gruplarda etki büyüklüğünü hesaplamak için T-Testinde Cohen's d, tek yönlü varyans analizinde Eta kare (n^2) yöntemi kullanılmıştır. Etki büyüklüğü değerleri T-Testi için; 0,2:Düşük düzeyde etki, 0,5:Orta düzeyde etki, 0,8:Yüksek düzeyde etki; ANOVA için; 0,01: Düşük etki, 0,06: Orta düzeyde etki, 0,14:Geniş-yüksek düzeyde etki olarak belirtilmektedir (Taşpınar,2017).

Okul öncesi dönem çocuklarının annelerinin ebeveyn tutumları ile çocukların öz düzenleme becerileri ve benlik algısı arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla Pearson Korelasyon analizi yapılmıştır. Korelasyon katsayısı -1 ile +1 arasında değer almaktadır ($-1 \leq r \leq +1$). Korelasyon katsayısının işareti ilişkinin pozitif ya da negatif yönünü göstermekle birlikte -1'e ya da +1'e yaklaştıkça ilişkinin güçlü olduğu anlamına gelmektedir (Can,2014).

4. BÖLÜM
BULGULAR

5-6 yaş grubu okul öncesi dönem çocuklarının annelerinin ebeveyn tutumları ile çocuklarının öz düzenleme becerisi ve benlik algısı arasındaki ilişkinin incelendiği bu çalışmada elde edilen veriler başlıklar halinde sunulmuştur.

4.1. Betimsel İstatistikler

Ebeveyn Tutum Ölçeği, Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (Öğretmen Formu) ve DeMoulin Benlik Algısı Ölçeği'nden elde edilen betimsel istatistik sonuçları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4

Ölçekler ve alt boyutlarına ilişkin betimsel istatistik sonuçları

	N	x̄	s
Demokratik	196	76,04	6,36
Otoriter	196	17,82	4,22
Aşırı Koruyucu	196	33,17	6,13
İzin Verici	196	19,06	4,83
DBA Toplam	196	41,31	7,76
Öz Saygı	196	21,90	4,20
Öz Yeterlik	196	19,41	4,21
ÖD Toplam	196	91,96	13,21
Engelleyici Kontrol	196	32,01	5,90
Dikkat	196	37,49	6,27
Çalışma Belleği	196	22,45	2,94

Tablo 4'te ebeveyn tutum ölçeği demokratik tutum ortalama puanının 76,04, otoriter tutum ortalama puanının 17,82, aşırı koruyucu tutum ortalama puanının 33,17, izin verici tutum ortalama puanının 19,06 olduğu, DeMoulin Benlik Algısı ölçeği ortalama puanının 41,31, öz saygı alt boyutu ortalama puanının 21,90, öz yeterlik alt boyutu ortalama puanının 19,41 olduğu, Öz Düzenleme ölçeği ortalama puanının 91,96, engelleyici kontrol alt boyutu ortalama puanının 32,01, dikkat alt boyutu ortalama puanının 37,49, çalışma belleği alt boyutu ortalama puanının 22,45 olduğu görülmektedir.

4.2. Annelerin Ebeveyn Tutumuna Yönelik Araştırma Sorularının Analizleri

Tablo 5

Çocukların cinsiyete göre annelerin ebeveyn tutumlarına ilişkin T-Testi sonuçları

	Cinsiyet	N	x̄	s	Sd	t	p
Demokratik	Kız	100	4,49	0,40	194	0,63	0,53
	Erkek	96	4,46	0,35			
Otoriter	Kız	100	1,59	0,40	194	-1,21	0,23
	Erkek	96	1,65	0,37			
Aşırı Koruyucu	Kız	100	3,71	0,67	194	0,61	0,54
	Erkek	96	3,66	0,70			
İzin Verici	Kız	100	2,09	0,60	186,54	-0,64	0,52
	Erkek	96	2,14	0,47			

*p<.05

Tablo 5'te annelerin ebeveyn tutumunun çocuğun cinsiyetine göre farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymak amacıyla yapılan ilişkisiz örneklemler t testinde demokratik tutum puanı [$t_{(194)}$=,63, p>.05], otoriter tutum puanı [$t_{(194)}$=-1,21, p>.05], aşırı koruyucu tutum puanı [$t_{(194)}$=,61, p>.05] ve izin verici tutum puanı [$t_{(186,541)}$=-,64, p>.05] arasında anlamlı fark görülmemiştir.

Tablo 6

Annelerin eğitim düzeyine göre ebeveyn tutumuna ilişkin ANOVA testi sonuçları

	Eğitim Düzeyi	N	x̄	s	Sd	F	p	Anlamlı Fark
De-mokra tik	İlkokul	17	4,33	0,38	4	1,76	0,16	
	Ortaokul	27	4,54	0,36	191			
	Lise	66	4,43	0,38				
	Ünv. ve üzeri	86	4,51	0,36				
	Toplam	196	4,47	0,37	195			
Otori-ter	İ.okul	17	1,68	0,48	3	2,49	0,06	
	O. okul	27	1,78	0,46	192			
	Lise	66	1,56	0,33				
	Ünv. ve üzeri	86	1,60	0,36				

	Toplam	196	1,62	0,38	195			
Aşırı Koru-yucu	İlkokul	17	3,92	0,64	3	10,78	,000*	İ.okul-Ünv. ve üzeri O. okul-Lise O.okul-Ünv. ve üzeri Lise-Ünv. ve üzeri
	Ortaokul	27	4,15	0,43	192			
	Lise	66	3,78	0,64				
	Ünv. ve üzeri	86	3,43	0,68				
	Toplam	196	3,69	0,68	195			
İzin Verici	İlkokul	17	2,00	0,59	3	0,34	0,80	
	Ortaokul	27	2,12	0,54	192			
	Lise	66	2,15	0,55				
	Ünv. ve üzeri	86	2,12	0,52				
	Toplam	196	2,12	0,54	195			

*p<.05

Tablo 6'da annelerin ebeveyn tutumunun aldıkları eğitim düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığına ait tek yönlü varyans analizi sonuçları bulunmaktadır. Levene testi sonucunda demokratik tutum p=.920, otoriter tutum p=.087, izin verici tutum p=.935 olarak bulunmuş ve varyansların eşit olduğu grupların arasında fark olmadığı belirlenmiştir. Ancak aşırı koruyucu tutum levene testi sonucu p=.005 ortalamasında varyansların homojenliği sağlanmadığından Welch testi sonucu verilmiştir. Buna göre annelerin eğitim düzeyi demokratik [$F_{(3\text{-}192)=}$ 1,76, p>.05], otoriter [$F_{(3\text{-}192)=}$ 2,49, p>.05], izin verici [$F_{(3\text{-}192)=}$,34, p>.05] tutuma sahip olmalarında anlamlı farklılık göstermemektedir. Ancak aşırı koruyucu [$F_{(3\text{-}192)=}$ 10,78, p<.05] tutuma sahip olmalarında anlamlı farklılık bulunmaktadır. Farklılığın kaynağını tespit etmek için yapılan Post Hoc analizi sonucunda aşırı koruyucu tutum puanında ilkokul mezunu annelerin puan ortalamasının üniversite ve üzeri mezuniyete sahip annelerin puan ortalamasından, ortaokul mezunu annelerin puan ortalamasının lise mezunu ile üniversite ve üzeri mezuniyete sahip annelerin puan ortalamasından, lise mezunu annelerin puan ortalamasının üniversite ve üzeri eğitime sahip annelerin puan ortalamasından yüksek bulunmuştur. Hesaplanan etki büyüklüğü (n^2=,14) de bu farkın yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir.

Tablo 7

Çocuk sayısına göre ebeveyn tutumuna ilişkin ANOVA testi sonuçları

	Çocuk Sayısı	N	x̄	s	Sd	F	p
Demokratik	1	41	4,53	0,33	2	2,29	0,10
	2	126	4,49	0,40	193		
	3 ve üzeri	29	4,34	0,31			
	Toplam	196	4,47	0,37	195		
Otoriter	1	41	1,58	0,35	2	0,26	0,77
	2	126	1,63	0,41	193		
	3 ve üzeri	29	1,63	0,33			
	Toplam	196	1,62	0,38	195		
Aşırı	1	41	3,70	0,65	2	0,71	0,49
Koruyucu	2	126	3,65	0,69	193		
	3 ve üzeri	29	3,82	0,70			
	Toplam	196	3,69	0,68	195		
İzin Verici	1	41	2,26	0,52	2	1,79	0,17
	2	126	2,08	0,54	193		
	3 ve üzeri	29	2,10	0,54			
	Toplam	196	2,12	0,54	195		

*p<.05

Tablo 7'de annelerin ebeveyn tutumunun çocuk sayısına göre farklılaşıp farklılaşmadığına ait tek yönlü varyans analizi sonuçları bulunmaktadır. Levene testi sonucunda demokratik tutum p=.095, otoriter tutum p=.655, aşırı koruyucu tutum p=.917, izin verici tutum p=.997 olarak bulunmuş ve varyansların eşit olduğu grupların arasında fark olmadığı belirlenmiştir. Buna göre annelerin çocuk sayısı demokratik [$F_{(2\text{-}193)}$= 2,29, p>.05], otoriter [$F_{(2\text{-}193)}$= ,26, p>.05], aşırı koruyucu [$F_{(2\text{-}193)}$= ,71, p>.05] ve izin verici [$F_{(2\text{-}193)}$= 1,79, p>.05] tutum üzerinde anlamlı farklılığa yol açmamaktadır.

Tablo 8

Sosyo-ekonomik duruma göre ebeveyn tutumuna ilişkin ANOVA testi sonuçları

	Aylık Gelir	N	x̄	s	Sd	F	p	Anlamlı Fark
Demokratik	1000-3000	30	4,38	0,41	2	1,12	0,33	
	3000-6000	92	4,48	0,34	193			

	6000 ve üzeri	74	4,50	0,39				
	Toplam	196	4,47	0,37	195			
Otoriter	1000-3000	30	1,62	0,43	2	0,02	0,99	
	3000-6000	92	1,61	0,39	193			
	6000 ve üzeri	74	1,62	0,37				
	Toplam	196	1,62	0,38	195			
Aşırı	1000-3000	30	3,96	0,62	2	3,73	,026*	1000-3000
Koruyucu	3000-6000	92	3,70	0,66	193			/6000 ve
	6000 ve üzeri	74	3,56	0,71				üzeri
	Toplam	196	3,69	0,68	195			
İzin Verici	1000-3000	30	2,16	0,51	2	0,13	0,88	
	3000-6000	92	2,11	0,55	193			
	6000 ve üzeri	74	2,11	0,53				
	Toplam	196	2,12	0,54	195			

*p<.05

Tablo 8'de annelerin ebeveyn tutumunun sosyo-ekonomik düzeye göre farklılaşıp farklılaşmadığına ait tek yönlü varyans analizi sonuçları bulunmaktadır. Levene testi sonucunda demokratik tutum p=.238, otoriter tutum p=.502, aşırı koruyucu tutum p=.453, izin verici tutum p=.907 olarak bulunmuş ve varyansların eşit olduğu grupların arasında fark olmadığı belirlenmiştir. Buna göre sosyo ekonomik durum demokratik tutum [$F_{(2-193)}$= 1,12, p>.05], otoriter tutum [$F_{(2-193)}$= ,02, p>.05] ve izin verici tutum [$F_{(2-193)}$= ,13, p>.05] üzerinde anlamlı farklılığa yol açmamaktadır. Ancak aşırı koruyucu tutum [$F_{(2-193)}$= 3,73, p<.05] üzerinde anlamlı etkisi bulunmaktadır. Farklılığın kaynağını tespit etmek için yapılan Post Hoc analizi sonucunda aşırı koruyucu tutum boyutunda geliri 1000-3000 TL arasında olan annelerin puan ortalaması geliri 6000 TL ve üzeri olan annelerin puan ortalamasından yüksek bulunmuştur. Yapılan etki büyüklüğü analizine göre gelir düzeyi, aşırı koruyucu tutum boyutu açısından düşük düzeyde etkiye sahip olan bir değişken olarak belirlenmiştir (n^2=,04).

4.3. Çocukların Öz Düzenleme Becerilerine Yönelik Araştırma Sorularının Analizleri

Tablo 9

Çocukların cinsiyete göre öz düzenleme becerilerine ilişkin T-Testi sonuçları

	Cinsiyet	N	x̄	s	Sd	t	p
ÖD Toplam	Kız	100	4,33	0,55	194	3,60	,000*
	Erkek	96	4,03	0,61			

Engelleyici Kontrol	Kız	100	4,12	0,75	194	2,23	,027*
	Erkek	96	3,88	0,71			
Dikkat	Kız	100	4,36	0,61	194	4,06	,000*
	Erkek	96	3,97	0,73			
Çalışma Belleği	Kız	100	4,61	0,52	194	3,00	,003*
	Erkek	96	4,36	0,63			

*p<.05

Tablo 9'da çocukların öz düzenleme becerilerinin çocuğun cinsiyetine göre farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymak amacıyla yapılan ilişkisiz örneklemler t testinde öz düzenleme toplam puanı [$t_{(194)}$=3,60, p<.05], engelleyici kontol [$t_{(194)}$=2,23, p<.05], dikkat [$t_{(194)}$=4,06, p<.05] ve çalışma belleği [$t_{(194)}$=3,00, p<.05] alt boyutlarında anlamlı farklılık görülmektedir. Kız çocukların öz düzenleme toplam puanı erkek çocukların öz düzenleme toplam puanına göre, kız çocukların engelleyici kontrol puanı erkek çocukların engelleyici kontrol puanına göre, kız çocukların dikkat puanı erkek çocukların dikkat puanına göre, kız çocukların çalışma belleği puanı erkek çocukların çalışma belleği toplam puanına göre daha yüksek bulunmuştur. Yapılan Cohen's d etki büyüklüğü analizine göre çocuğun cinsiyetinin öz düzenleme toplam puanı üzerinde (d=,50) orta düzeyde etkiye, engelleyici kontrol üzerinde (d=,31) düşük düzeyde etkiye, dikkat üzerinde (d=,57) orta düzeyde etkiye, çalışma belleği üzerinde (d=,42) düşük düzeyde etkiye sahip olduğu belirlenmiştir.

Tablo 10

Anne eğitim düzeyine göre çocukların öz düzenleme becerisi ve alt boyutlarına ilişkin ANOVA testi sonuçları

	Eğitim Düzeyi	N	x̄	s	Sd	F	p	Anlamlı Fark
ÖD Toplam	İlkokul	17	4,23	0,66	3	6,48	,000*	Ortaokul-Üniversite ve üzeri Lise-Üniversite ve üzeri
	Ortaokul	27	3,97	0,48	192			
	Lise	66	4,00	0,64				
	Ünv. ve üzeri	86	4,37	0,53				
	Toplam	196	4,18	0,60	195			
Engelle-yici Kontrol	İlkokul	17	4,11	0,78	3	7,55	,000*	Ortaokul-Üniversite ve üzeri
	Ortaokul	27	3,70	0,66	192			
	Lise	66	3,78	0,74				

	Ünv. ve üzeri	86	4,25	0,67				Lise-Üniversite ve üzeri
	Toplam	196	4,00	0,74	195			
Dikkat	İlkokul	17	4,14	0,76	3	3,82	,011*	Ortaokul-Üniversite ve üzeri
	Ortaokul	27	3,93	0,55	192			
	Lise	66	4,04	0,75				
	Ünv. ve üzeri	86	4,34	0,65				Lise-Üniversite ve üzeri
	Toplam	196	4,17	0,70	195			
Çalışma Belleği	İlkokul	17	4,56	0,48	3	3,74	,029*	Lise-Üniversite
	Ortaokul	27	4,46	0,52	192			
	Lise	66	4,31	0,71				
	Ünv. ve üzeri	86	4,62	0,49				
	Toplam	196	4,49	0,59	195			

*p<.05

Tablo 10'da ocukların öz düzenleme becerilerinin anne eğitim düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymak amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları bulunmaktadır. Yapılan levene testi sonucunda ÖD toplam p=.262, engelleyici kontrol p=.686, dikkat p=.161, çalışma belleği p=.000 olarak bulunmuştur. Çalışma belleği alt boyutu varyans homojenliğini sağlamadığı için Welch testi sonucuna yer verilmiştir. Buna göre annenin eğitim düzeyi ÖD toplam puanı [$F_{(3-192)}$= 6,48, p<.05], engelleyici kontrol [$F_{(3-192)}$= 7,55, p<.05], dikkat [$F_{(3-192)}$=3,82, p<.05] ve çalışma belleği [$F_{(3-192)}$=3,74, p<.05] üzerinde anlamlı farklılığa yol açmaktadır. Farklılığın kaynağını belirlemek için yapılan Post Hoc analizi sonucunda öz düzenleme puanı, engelleyici kontrol ve dikkat alt boyutlarında üniversite ve üzeri mezuniyete sahip annelerin puan ortalaması ortaokul ve lise mezunu annelerin puan ortalamasından yüksek bulunmuştur. Çalışma belleği alt boyutunda üniversite mezunu annelerin puan ortalaması lise mezunu annelerin puan ortalamasından yüksek bulunmuştur. Yapılan etki büyüklüğü analizine göre anne eğitim düzeyi ÖD toplam üzerinde (n^2=,09), engelleyici kontrol üzerinde (n^2=,11), dikkat ve çalışma belleği üzerinde (n^2=,06) orta düzeyde etkiye sahip olan bir değişken olarak belirlenmiştir.

Tablo 11

Çocukların doğum sırasına göre öz düzenleme becerisi ve alt boyutlarına ilişkin T-Testi sonuçları

	Doğum Sırası	N	x̄	s	Sd	t	p
ÖD Toplam	Birinci	90	4,20	0,61	194	0,40	0,69
	İkinci	106	4,16	0,60			
Engelle-	Birinci	90	4,08	0,70	194	1,34	0,18
yici Kontrol	İkinci	106	3,94	0,77			
Dikkat	Birinci	90	4,15	0,74	194	-0,33	0,74
	İkinci	106	4,18	0,66			
Çalışma	Birinci	90	4,48	0,61	194	-0,19	0,85
Belleği	İkinci	106	4,50	0,57			

*p<.05

Tablo 11'de çocukların öz düzenleme becerilerinin doğum sırasına göre farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymak amacıyla yapılan ilişkisiz örneklemler t testi bulunmaktadır. Doğum sırası öz düzenleme toplam puanı [$t_{(194)}$= ,40, p>.05], engelleyici kontrol [$t_{(194)}$= 1,34, p>.05], dikkat [$t_{(194)}$= -,33, p>.05] ve çalışma belleği [$t_{(194)}$= -,19, p>.05] üzerinde anlamlı farklılığa yol açmamaktadır.

Tablo 12

Çocukların okul öncesi eğitim süresine göre öz düzenleme becerilerine ilişkin T-Testi sonuçları

	Okul süresi	N	x̄	s	Sd	t	p
ÖD Toplam	İlk Yıl	132	4,11	0,58	194	-2,50	,013*
	İki ve üzeri	64	4,33	0,62			
Engelleyici	İlk Yıl	132	3,92	0,74	194	-2,25	,025*
Kontrol	İki ve üzeri	64	4,17	0,72			
Dikkat	İlk Yıl	132	4,10	0,66	194	-2,04	,043*
	İki ve üzeri	64	4,31	0,76			
Çalışma Belleği	İlk Yıl	132	4,42	0,58	194	-2,30	,023*
	İki ve üzeri	64	4,63	0,58			

*p<.05

Tablo 12'de çocukların öz düzenleme becerilerinin çocuğun okul öncesi eğitim süresine göre farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymak amacıyla yapılan ilişkisiz örneklemler t testinde öz düzenleme toplam puanı [$t_{(194)}$= -2,50, p<.05], engelleyici kontol [$t_{(194)}$= -2,25, p<.05], dikkat

[$t_{(194)}$= -2,04, p<.05] ve çalışma belleği [$t_{(194)}$= -2,30, p<.05] alt boyutlarında anlamlı farklılık görülmektedir. İki ve üzeri yıl okul öncesi eğitim alan çocukların öz düzenleme toplam, engelleyici kontrol, dikkat ve çalışma belleği puanları, okul öncesi eğitimde ilk yılı olan çocuklara göre yüksek bulunmuştur. Yapılan Cohen's d etki büyüklüğü analizine göre çocuğun okul süresinin öz düzenleme toplam puanı (d=,37), engelleyici kontrol (d=,34), dikkat (d=,31) ve çalışma belleği üzerinde (d=,35) düşük düzeyde etkiye sahip olduğu belirlenmiştir.

4.4. Çocukların Benlik Algılarına Yönelik Araştırma Sorularının Analizleri

Tablo 13

Çocukların cinsiyetine göre benlik algısına ilişkin T-Testi sonuçları

	Cinsiyet	N	x̄	s	Sd	t	p
DBA Toplam	Kız	100	1,51	0,28	194	1,53	0,13
	Erkek	96	1,44	0,27			
Öz Saygı	Kız	100	1,59	0,29	194	1,15	0,25
	Erkek	96	1,54	0,31			
Öz Yeterlik	Kız	100	1,42	0,31	194	1,68	0,10
	Erkek	96	1,35	0,28			

*p<.05

Tablo 13'te çocukların benlik algısının cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymak amacıyla yapılan ilişkisiz örneklemler t testinde benlik algısı puanı [$t_{(194)}$= 1,53, p>.05], öz saygı [$t_{(194)}$= 1,15, p>.05] ve öz yeterlik [$t_{(194)}$= 1,68, p>.05] puanı arasında anlamlı bir farklılığa yol açmamaktadır.

Tablo 14

Anne eğitim düzeyine göre çocukların benlik algısına ilişkin ANOVA testi sonuçları

	Eğitim Düzeyi	N	x̄	s	Sd	F	p
DBA Toplam	İlkokul	17	1,48	0,29	3	1,02	0,39
	Ortaokul	27	1,53	0,26	192		
	Lise	66	1,50	0,26			
	Ünv. ve üzeri	86	1,44	0,29			
	Toplam	196	1,48	0,28	195		
Öz Saygı	İlkokul	17	1,55	0,32	3	1,03	0,38
	Ortaokul	27	1,61	0,27	192		
	Lise	66	1,60	0,30			
	Ünv. ve üzeri	86	1,53	0,30			

	Toplam	196	1,56	0,30	195		
Öz	İlkokul	17	1,42	0,35	3	0,81	0,49
Yeterlik	Ortaokul	27	1,44	0,31	192		
	Lise	66	1,40	0,27			
	Ünv. ve üzeri	86	1,35	0,31			
	Toplam	196	1,39	0,30	195		

*p<.05

Tablo 14'te çocukların benlik algılarının anne eğitim düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymak amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları bulunmaktadır. Yapılan levene testi sonucunda benlik algısı toplam puanı p=.808, öz saygı p=.818, öz yeterlik p=.511 olarak bulunmuş ve varyansların eşit olduğu grupların arasında fark olmadığı belirlenmiştir. Buna göre anne eğitim düzeyi çocukların benlik algısı toplam puanı [$F_{(3-192)}$= 1,02, p>.05], öz saygı [$F_{(3-192)}$= 1,03, p>.05] ve öz yeterlik [$F_{(3-192)}$= ,81, p>.05] alt boyutlarında anlamlı farklılığa yol açmamaktadır.

Tablo 15

Çocukların doğum sırasına göre benlik algısı ve alt boyutlarına ilişkin T-Testi sonuçları

	Doğum Sırası	N	x̄	s	Sd	t	p
DBA	Birinci	90	1,44	0,29	194	-1,69	0,09
Toplam	İkinci	106	1,51	0,26			
Öz Saygı	Birinci	90	1,53	0,31	194	-1,69	0,09
	İkinci	106	1,60	0,29			
Öz Yeterlik	Birinci	90	1,35	0,31	194	-1,42	0,16
	İkinci	106	1,41	0,29			

*p<.05

Tablo 15'te çocukların benlik algılarının doğum sırasına göre farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymak amacıyla yapılan ilişkisiz örneklemler t-testi bulunmaktadır. Doğum sırası benlik algısı puanı [$t_{(194)}$= -1,69, p>.05], öz saygı [$t_{(194)}$= -1,69, p>.05] ve öz yeterlik [$t_{(194)}$= -1,42, p>.05] üzerinde anlamlı bir farklılığa yol açmamaktadır.

Tablo 16

Çocukların okul öncesi eğitim süresine göre benlik algısı ve alt boyutlarına ilişkin T-Testi sonuçları

	Okul Süresi	N	x̄	s	Sd	t	p
DBA	İlk yıl	132	1,49	0,28	124,34	1,22	0,23

Toplam	İki ve üzeri	64	1,44	0,28			
Öz Saygı	İlk yıl	132	1,58	0,30	194	0,86	0,39
	İki ve üzeri	64	1,54	0,30			
Öz Yeterlik	İlk yıl	132	1,41	0,30	125,34	1,38	0,17
	İki ve üzeri	64	1,34	0,30			

*p<.05

Tablo 16'da çocukların benlik algılarının okul öncesi eğitim alma süresine göre farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymak amacıyla yapılan ilişkisiz örneklemler t-testi bulunmaktadır. Okul öncesi eğitim alma süresi, benlik algısı puanı [$t_{(124,336)}$= 1,22, p>.05], öz saygı [$t_{(194)}$= ,86, p>.05] ve öz yeterlik [$t_{(125,344)}$=1,38, p>.05] alt boyut puanları üzerinde anlamlı bir farklılığa yol açmamaktadır.

4.5. Ebeveyn Tutumları, Öz Düzenleme ve Benlik Algısı Arasındaki İlişkinin Analizi

Tablo 17

Okul öncesi dönem çocuklarının annelerinin ebeveyn tutumları ile çocukların öz düzenleme becerileri ve benlik algıları arasındaki ilişkiye ilişkin korelasyon sonuçları

1= Demokratik, 2=Otoriter, 3=Aşırı Koruyucu, 4=İzin Verici, 5=DBA Toplam, 6=Öz Saygı, 7=Öz Yeterlik, 8=Öz Düzenleme Toplam, 9=Engelleyici Kontrol, 10=Dikkat, 11=Çalışma Belleği

		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	r	1,00	-,317**	0,10	0,13	-0,06	-0,10	-0,01	0,08	0,03	0,12	0,04
	p		0,00	0,17	0,07	0,40	0,16	0,89	0,26	0,66	0,09	0,58
2	r	-,317**	1,00	0,14	0,04	0,11	0,11	0,09	-0,13	-0,06	-,223**	-0,01
	p	0,00		0,05	0,58	0,12	0,12	0,20	0,06	0,41	0,00	0,92
3	r	0,10	0,14	1,00	,290**	0,02	-0,03	0,07	-,301**	-,258**	-,262**	-,277**
	p	0,17	0,05		0,00	0,76	0,71	0,35	0,00	0,00	0,00	0,00
4	r	0,13	0,04	,290**	1,00	0,03	-0,03	0,09	-0,10	-0,07	-0,10	-0,09
	p	0,07	0,58	0,00		0,65	0,66	0,20	0,16	0,31	0,16	0,21
5	r	-0,06	0,11	0,02	0,03	1,00	,922**	,922**	0,03	0,07	-0,04	0,08
	p	0,40	0,12	0,76	0,65		0,00	0,00	0,71	0,36	0,56	0,28
6	r	-0,10	0,11	-0,03	-0,03	,922**	1,00	,699**	0,07	0,11	0,01	0,06
	p	0,16	0,12	0,71	0,66	0,00		0,00	0,35	0,13	0,89	0,38
7	r	-0,01	0,09	0,07	0,09	,922**	,699**	1,00	-0,02	0,01	-0,09	0,08
	p	0,89	0,20	0,35	0,20	0,00	0,00		0,81	0,85	0,23	0,27

8	r	0,08	-0,13	-,301**	-0,10	0,03	0,07	-0,02	1,00	,874**	,908**	,803**
	p	0,26	0,06	0,00	0,16	0,71	0,35	0,81		0,00	0,00	0,00
9	r	0,03	-0,06	-,258**	-0,07	0,07	0,11	0,01	,874**	1,00	,631**	,573**
	p	0,66	0,41	0,00	0,31	0,36	0,13	0,85	0,00		0,00	0,00
10	r	0,12	-,223**	-,262**	-0,10	-0,04	0,01	-0,09	,908**	,631**	1,00	,684**
	p	0,09	0,00	0,00	0,16	0,56	0,89	0,23	0,00	0,00		0,00
11	r	0,04	-0,01	-,277**	-0,09	0,08	0,06	0,08	,803**	,573**	,684**	1,00
	p	0,58	0,92	0,00	0,21	0,28	0,38	0,27	0,00	0,00	0,00	

N=196; *p<.05; **p<.01

Tablo 17'de okul öncesi dönem çocuklarının annelerinin ebeveyn tutumları ile çocukların benlik algıları ile öz düzenleme becerileri arasındaki ilişkinin belirlenmesi için Pearson korelasyon analizi sonuçları verilmektedir. Buna göre annelerin demokratik tutuma sahip olmasıyla çocukların benlik algısı toplam (r= -,06, p>.05), öz saygı(r= -,10, p>.05), öz yeterlik (r= -,01, p>.05), öz düzenleme toplam (r= ,08, p>.05), engelleyici kontrol (r=,03, p>.05), dikkat (r=,12, p>.05) ve çalışma belleği (r=,04, p>.05) arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Annelerin otoriter tutuma sahip olmasıyla çocukların benlik algısı toplam (r= ,11, p>.05), öz saygı (r=,11, p>.05), öz yeterlik (r= ,09, p>.05) , öz düzenleme toplam (r= -,13, p>.05), engelleyici kontrol (r= -,06, p>.05) ve çalışma belleği (r= -,01, p>.05) arasında anlamlı ilişki bulunmazken dikkat (r= -,223, p<.05) ile negatif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır.

Annelerin aşırı koruyucu tutuma sahip olmasıyla çocukların benlik algısı toplam (r= ,02, p>.05), öz saygı (r= -,03, p>.05) ve öz yeterlik (r= ,07, p>.05) becerilerine sahip olması arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken öz düzenleme toplam (r= -,301 , p<.05), engelleyici kontrol (r= -,258, p<.05), dikkat (r= -,262, p<.05) ve çalışma belleği arasında (r= -,277, p<.05) negatif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır.

Annelerin izin verici tutuma sahip olmasıyla çocukların benlik algısı toplam (r= ,03, p>.05), öz saygı (r= -,03, p>.05), öz yeterlik (r= ,09, p>.05), öz düzenleme toplam (r= -,10, p>.05), engelleyici kontrol (r= -,07, p>.05), dikkat (r= -,10, p>.05) ve çalışma belleği (r= -,09, p>.05) arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Çocukların benlik algıları ile öz düzenleme becerileri arasındaki ilişkinin belirlenmesi için yapılan analize göre benlik algısı toplam (r=,03, p>.05), öz saygı (r=,07, p>.05) ve öz yeterlik (r= -,02, p>.05) ile öz düzenleme toplam puanı arasında; benlik algısı toplam (r=,07, p>.05), öz saygı (r=,11, p>.05) ve öz yeterlik (r=,01, p>.05) ile engelleyici kontrol arasında; benlik algısı toplam (r= -,04, p>.05), öz saygı (r=,01, p>.05) ve öz yeterlik (r= -,09, p>.05) ile dikkat arasında; benlik algısı toplam (r=,08, p>.05), öz saygı (r=,06, p>.05) ve öz yeterlik (r=,08, p>.05) ile çalışma belleği arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır.

Ayrıca ebeveyn tutumu alt boyutlarından olan izin verici tutum ile aşırı koruyucu tutum arasında (r= ,290, p<.05) anlamlı ilişki bulunmuştur.

5. BÖLÜM
TARTIŞMA ve ÖNERİLER

5-6 yaş grubu okul öncesi dönem çocuklarının annelerinin ebeveyn tutumları ile çocuklarının öz düzenleme becerisi ve benlik algısı arasındaki ilişkinin incelendiği bu çalışmada elde edilen bulgular, yapılan benzer araştırmaların sonuçları kapsamında yorumlanmış ve çeşitli öneriler sunulmuştur.

5.1. 5-6 Yaş Grubu Çocukların Annelerinin Ebeveyn Tutumuna İlişkin Tartışma

Yapılan bu araştırmada annelerin demokratik, otoriter, aşırı koruyucu ve izin verici tutuma sahip olmaları ile çocuğun cinsiyeti arasında anlamlı farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Annelerin geçmiş yaşantısı, bulunulan bölgenin özellikleri, farklı demografik özellikler, çocuk yetiştirirken cinsiyete göre davranmama durumunun bu sonuca yol açtığı düşünülebilir. Ebeveyn tutumunun cinsiyete göre değişip değişmediğine ilişkin literatürde yapılan diğer araştırmaların sonuçları incelendiğinde (Arabacıoğlu, 2019; Karabulut Demir ve Şendil, 2008; Yılmaz, 2020) çocukların cinsiyet değişkeninin ebeveyn tutumu üzerinde anlamlı etkisinin olmadığı görülmüştür. Ancak bu araştırma sonuçlarından farklı olarak Alabay (2017) tarafından okul öncesi dönemde ebeveynlerin, kız çocuklarına göre erkek çocuklarına daha otoriter tutum sergilediği ortaya konmuştur. Toplumumuzda erkek çocukların sert yetiştirilme düşüncesinin bu duruma sebep olabileceği düşünülmektedir.

Annelerin eğitim düzeyinin demokratik, otoriter ve izin verici tutuma sahip olmaları üzerinde farklılığa sebep olmadığı belirlenmiştir. Ancak eğitim düzeyinin aşırı koruyucu tutum üzerinde etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu farklılığın kaynağına bakıldığında ilkokul mezunu annelerin puan ortalamasının üniversite ve üzeri mezuniyete sahip annelerin puan ortalamasından, ortaokul mezunu annelerin puan ortalamasının lise mezunu ile üniversite ve üzeri mezuniyete sahip annelerin puan ortalamasından, lise mezunu annelerin puan ortalamasının üniversite ve üzeri eğitime sahip annelerin puan ortalamasından yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Eğitim düzeyinin ebeveyn tutumuna etkisini inceleyen diğer araştırmaların sonuçlarına bakıldığında (Aydoğdu ve Dilekman, 2016) aşırı koruyucu tutum boyutunda ilkokul mezunu ebeveynlerin lisans ve lisansüstü mezunu ebeveynlerden, ortaokul mezunu ebeveynlerin lisans ve lisansüstü mezunu ebeveynlerden, lise mezunu ebeveynlerin lisans mezunu ebeveynlerden, ön lisans mezunu ebeveynlerin lisans ve lisanüstü ebeveynlerden daha yüksek puanlar aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Özyürek ve Tezel Şahin (2005) üniversite mezunu annelerin ilkokul, ortaokul ve lise mezunu annelere göre demokratik tutumlarını daha yüksek bulurken aşırı koruyuculuk tutumlarını daha düşük bulmuştur. Uygun ve Kozikoğlu

(2020) çocukları okul öncesi eğitime devam eden ebeveynlerin tutumlarını inceledikleri araştırmalarında eğitim düzeyi arttıkça demokratik tutumun arttığını otoriter tutumun azaldığını bulmuşlardır. Aşırı koruyucu tutum boyutuna bakıldığında eğitim düzeyi düşük olan ebeveynlerin puanı daha yüksek bulunmuştur. Sak, Şahin Sak, Atlı ve Şahin (2015) yapılan diğer çalışmaların sonuçlarına benzer olarak eğitim düzeyi düşük olan ebeveynlerin yüksek olan ebeveynlere göre daha otoriter, izin verici ve aşırı koruyucu tutumu benimsedikleri, eğitim düzeyi yüksek olan ebeveynlerin daha demokratik tutum sergiledikleri sonucuna ulaşmıştır. Sonuç olarak literatürde yapılan diğer çalışmalar araştırma bulgularını destekler niteliktedir. Bunun sebebi olarak eğitim seviyesinin artmasıyla birlikte bilgi birikiminin ve tecrübenin artması, çocukların eğitimine ve gelişim özelliklerine daha çok dikkat edilmesi gösterilebilir.

Annelerin çocuk sayısının demokratik, otoriter, izin verici ve aşırı koruyucu tutum üzerinde farklılığa sebep olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu duruma annenin sahip olduğu çocuk sayısından ziyade var olan kişisel özelliklerinin, geçmiş yaşantısının, farklı eğitim seviyesine sahip olmasının etki ettiği düşünülmektedir. Aydoğdu ve Dilekman (2016) ebeveyn tutumlarını çeşitli değişkenler açısından incelediği araştırmasında çocuk sayısının demokratik, otoriter ve izin verici tutum üzerinde anlamlı farklılığa yol açmadığını, aşırı koruyucu tutum boyutunda bir çocuğa sahip ebeveynlerin iki çocuğa sahip ebeveynlere göre daha yüksek puan aldığını bulmuşlardır. Alabay (2017) ise bir çocuğu olan ebeveynlerin üç ve daha fazla çocuğa sahip ebeveynlere göre daha az otoriter tutum gösterdikleri sonucuna ulaşmıştır. Ceylan (2017) okul öncesi dönemde ebeveyn tutumları ile çocukların sosyalleşme sürecini incelediği araştırmasında, çocuk sayısı iki olan anne babaların bir çocuğa sahip anne babalara göre daha demokratik ve koruyucu tutum gösterdikleri, üç çocuğa sahip ebeveynlerin ise iki çocuğu olan ebeveynlere göre daha otoriter tutum gösterdikleri sonucuna ulaşmıştır. Öğretir Özçelik ve Arslan (2020) 3-5 yaş arası anne tutumlarını incelediği araştırmasında bir çocuğa sahip annelerin iki ve üç çocuğu olan annelere göre, iki çocuğu olan annelerin dört çocuğu olan annelere göre demokratik tutum puanının daha yüksek olduğunu, aşırı koruyucu tutum boyutunda iki çocuğu olan annelerin dört çocuğu olan annelere göre daha koruyucu bir yaklaşımı benimsediği, ilgisiz tutum boyutuna bakıldığında bir çocuğa, iki çocuğa ve üç çocuğa sahip annelerin dört ve üzeri çocuğa sahip annelere göre daha tutarsız bir yaklaşımı benimsediği, çocuk sayısının otoriter tutumu etkilemediği sonucuna ulaşmıştır. Öğretir Özçelik ve Şıvkın (2019) alt ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki ebeveynlerin tutumlarını çeşitli değişkenler açısından incelediği araştırmasında alt sosyo-ekonomik düzeydeki 60-72 ay arası çocuğu olan annelerin demokratik tutum boyutunda bir çocuğa sahip ailelerin üç ve üzeri çocuğa sahip olan ailelere göre daha demokratik bir yaklaşım sergilediği, aşırı koruyucu tutum

boyutunda ise iki çocuğa sahip ailelerin üç çocuğa sahip ailelere göre daha koruyucu bir tutum sergilediği ayrıca üst sosyo-ekonomik düzeydeki 60-72 ay çocuğa sahip ailelerin aşırı koruyucu tutum boyutunda üç ve üzeri çocuğa sahip ailelerin bir çocuğa sahip ailelere göre daha koruyucu bir yaklaşım sergilediği sonucuna ulaşmışlardır. Yılmaz (2020) araştırmasında, çocukların kardeş sayısının demokratik, otoriter, izin verici ve aşırı koruyucu tutum puanı üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşmıştır. İlgili literatür incelendiğinde yapılan araştırma sonuçlarının benzer olduğu gibi farklı sonuçları olduğu da görülmektedir. Bunun sebebi olarak çalışma gruplarının ve araştırma yapılan bölgenin farklı olması düşünülebilir.

Annelerin sosyo-ekonomik düzeylerinin demokratik tutum, otoriter tutum ve izin verici tutum üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı ancak aşırı koruyucu tutum üzerinde anlamlı etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu farklılığın kaynağına bakıldığında 1000-3000 TL gelire sahip annelerin, geliri 6000 TL ve üzeri annelere göre daha koruyucu bir tutum sergilediği bulunmuştur. Rosen (1964) yaşları 9-11 yaş aralığındaki orta ve alt sınıflardan gelen erkek çocukların ebeveynlerini algılayış biçimlerini incelediği araştırmasında orta sınıftaki çocukların ebeveynlerinin alt sınıftaki çocukların ebeveynlerine göre daha kabul edici, duygusal anlamda daha güvenli olarak gördüğü sonucuna ulaşmıştır. İlgili literatür incelendiğinde benzer araştırma sonuçlarına rastlanmaktadır. Aydoğdu ve Dilekman (2016) sosyo-ekonomik durumun demokratik tutum, otoriter tutum ve izin verici tutum boyutunda anlamlı farklılığa yol açmadığı ancak aşırı koruyucu tutum boyutunda geliri 1000 TL ve altında olan ailelerin geliri 2000 TL ve üzerinde olan ailelere göre, geliri 1000-2000 TL olan ailelerin 2000 TL ve üzerinde olan ailelere göre daha koruyucu bir yaklaşım sergilediği sonucuna ulaşmıştır. Erkan ve Toran (2004)beş yaşında çocuğu olan annelerin gelir düzeyi arttıkça red davranışının azaldığı, gelir düzeyi azaldıkça red davranışının arttığı sonucuna ulaşmıştır. Umucu Alpoğuz (2014) ailenin gelir düzeyi arttıkça demokratik anne baba tutumlarının arttığı sonucuna ulaşmıştır. Bunun sebebi olarak ailelerin gelir düzeyinin artmasıyla birlikte geçim sıkıntısını daha az yaşadığını, çocuklarının ihtiyaçlarını daha rahat karşıladığını ve çocuklarına daha ilgili yaklaştığını ifade etmektedir.

5.2. 5-6 Yaş Grubu Çocukların Öz Düzenleme Becerilerine İlişkin Tartışma

Yapılan araştırmada çocukların öz düzenleme becerilerinin cinsiyete göre farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Farklılığın kaynağı olarak öz düzenleme toplam puanı, engelleyici kontrol, dikkat ve çalışma belleği boyutlarında kız çocukların erkek çocuklarına göre puanı daha yüksek bulunmuştur. Bu duruma kız çocuklarının erkek çocuklara göre daha sakin olmalarının beklenmesi ve yetiştirilme tarzının sebep olduğu düşünülmektedir. Saraç ve diğerleri (2021) tarafından okul öncesi dönem çocuklarının öz düzenleme becerilerinin

demografik değişkenler açısından incelendiği çalışmada, öz düzenlemenin engelleyici kontrol, dikkat ve çalışma belleği alt boyutlarında ve öz düzenleme toplam puanında kız çocukların erkek çocuklarından daha yüksek puan aldığı ve farkın anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Lenes, Gonzales, Storksen ve McClelland (2020), Amerika Birleşik Devletleri ve Norveç'te bulunan annelerin eğitim düzeyleri ile çocuklarının cinsiyetinin öz düzenleme becerisine etkisini incelediği araştırmada, Norveç'te bulunan kız çocuklarının erkek çocuklara göre öz düzenleme becerilerinin daha yüksek olduğu, Amerika Birleşik Devletleri'nde cinsiyete dayalı bir farklılık olmadığı ortaya konmuştur. Aksoy ve Tozduman Yaralı (2017) kız çocukların öz düzenleme becerileri ile dikkat/dürtü alt boyutu puanının erkek çocuklara göre yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Öztabak (2017) öz düzenleme becerileri ölçeğinde dikkat/dürtü kontrolü alt boyutunun kız çocuklarda erkek çocuklara göre daha yüksek olduğu, olumlu duygu alt boyutunda ise çocukların kız ya da erkek olmasının anlamlı düzeyde farklılık yaratmadığı sonucuna ulaşmıştır. Genel olarak yapılan çalışmaların araştırma bulgularını destekler nitelikte olduğu görülmektedir.

Çocukların öz düzenleme becerilerinin anne eğitim düzeyine göre farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Anneleri üniversite ve üzeri mezuniyete sahip çocukların öz düzenleme, engelleyici kontrol, dikkat puanları, annesi ortaokul ve lise mezunu çocuklara göre yüksek bulunmuştur. Annesi üniversite ve üzeri mezuniyete sahip çocukların çalışma belleği alt boyutu puanları annesi lise mezunu olan çocuklara göre yüksek bulunmuştur. Weis, Trommsdorff, Muñoz ve González (2023) annenin hoşgörülü ya da kısıtlayıcı davranmasının çocukların davranış düzenlemesine etkisini incelediği araştırmasında, düşük eğitim seviyesine sahip annelerin hoşgörü, fedakârlık seviyelerinin daha az olduğu bunun da çocuklarının daha düşük davranış düzenlemesine neden olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Saraç ve diğerleri (2021) okul öncesi çocukların öz düzenleme becerilerini incelediği araştırmasında, hem anne hem de baba eğitim düzeyinin artmasıyla birlikte çocukların öz düzenleme becerileri toplam puanı, engelleyici kontrol, dikkat ve çalışma belleği alt boyutlarında puanlarının arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Işıksolu Aysel (2020), annesi lisans ve lisansüstü eğitime sahip çocukların öz düzenleme becerilerinin, ortaokul mezunu annelerin çocuklarına göre daha yüksek olduğu, annesi lisans ve lisansüstü mezuniyete sahip çocukların dikkat alt boyutu puanının annesi ilkokul, ortaokul, lise mezunu olan çocuklara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Maden, Uzkul ve Öğretir Özçelik (2022) annenin öğrenim düzeyi arttıkça çocukların dikkat, çalışma belleği, engelleyici kontrol ve engelleyici duygu puanlarının arttığı sonucuna ulaşmıştır. Sektnan, McClellanda, Acocka ve Morrison (2010) anne eğitim düzeyi düştükçe çocukların davranış düzenlemelerinin düştüğü sonucuna ulaşmıştır. Genel olarak literatürde

yapılan benzer çalışmaların araştırma bulgularını destekler nitelikte olduğu görülmektedir. Bu durumun sebebi olarak, annelerin eğitim seviyesinin artmasıyla birlikte çocuk gelişimi hakkında bilgilerinin artması, çocuklarının gelişimlerini destekleyici çeşitli etkinlikler yapmaları ve çocuklarıyla daha kaliteli vakit geçirmeleri olarak düşünülebilir.

Çocukların doğum sırasının çocukların öz düzenleme becerileri toplam puanı, engelleyici kontrol, dikkat ve çalışma belleği alt boyut puanları arasında anlamlı farklılık yaratmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Literatürde bu bulgulardan farklılık gösteren çalışmalar bulunmaktadır. Ural ve diğerleri (2020) doğum sırasının çocukların öz düzenleme becerileri üzerinde anlamlı farklılık yarattığını ortaya koymaktadır. Buna göre ilk sırada doğan çocukların daha sonra doğan çocuklara göre dikkat/dürtü kontrolü, olumlu duygu ve toplam puanlarının daha yüksek olduğunu saptamışlardır. Ertürk (2013) ikinci sırada doğan çocukların dikkat/dürtü alt boyutu puanlarının birinci sırada doğan çocuklara göre daha yüksek olduğu, olumlu duygu alt boyutunda üçüncü sırada doğan çocukların, birinci ve ikinci sırada doğan çocuklara göre puanlarının daha düşük olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bunun nedeni olarak ailelerin tecrübelerinin artmasıyla birlikte ikinci çocuklarına daha farklı bir yaklaşım sergilemesi ve aile içi çatışmaların artması olarak ifade etmektedir. Ancak Fındık Tanrıbuyurdu (2012) ise doğum sırasının çocukların öz düzenleme becerileri üzerinde etkisi olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Temiz (2019) çocukların doğum sırasının davranışsal öz düzenleme puanları üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuçlar yapılan araştırma bulgularını destekler niteliktedir. Bu durumun sebebi olarak sadece doğum sırası değil aynı zamanda ailelerin farklı tutumlara ve demografik özelliklere sahip olması verilebilir.

Çocukların öz düzenleme becerilerinin okul öncesi eğitime devam etme süresine göre farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu farklılığa bakıldığında iki ve üzeri yıl okul öncesi eğitim alan çocukların öz düzenleme toplam, engelleyici kontrol, dikkat ve çalışma belleği puanları, okul öncesi eğitimde ilk yılı olan çocuklara göre yüksek bulunmuştur. Yapılan benzer araştırmaların araştırma bulgularını destekler nitelikte olduğu görülmektedir. Arslan ve diğerleri (2021) okul öncesi dönem çocuklarının öz düzenleme becerilerini incelediği araştırmasında okul öncesi eğitime üç yıl devam eden çocukların bir yıl devam eden çocuklara göre daha yüksek öz düzenleme becerisine sahip olduğunu bulmuştur. Uykan ve Akkaynak (2019) okul eğitime devam etme süresi üç yılın içinde olan çocukların çalışma belleği, engelleyici kontrol- davranış ve genel öz düzenleme puanlarının, okul öncesi eğitimde birinci yılının içinde olan çocuklara göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Kısaoğlu ve Çetin (2023) çocukların okul öncesi eğitime devam etme sürelerinin öz düzenleme becerileri üzerinde etkisi olduğu sonucuna ulaşmıştır. iki yıl ve üzeri okul öncesi eğitime devam eden çocukların

öz düzenleme becerileri okul öncesi eğitimde ilk yılı olan çocuklara yüksek bulunmuştur. Karakurt (2019) okul öncesi eğitime devam etme süresi üç yıl olan çocukların bir yıl olan çocuklara göre öz düzenleme puanlarının daha yüksek olduğu ancak okul öncesi eğitime gitme süresi bir ve iki yıl olan çocukların öz düzenleme puanlarında farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Araştırma sonuçlarından farklı olarak Skibbe, Connor, Morrison ve Jewkes (2011) aynı yaşta olan ve okul öncesi eğitimde ilk ve ikinci yılda olan çocukların öz düzenleme becerilerinin anlamlı olarak farklılık göstermediğini belirlemişlerdir. Genel olarak değerlendirildiğinde okula devam eden çocukların dikkat gerektiren etkinlikleri daha çok yapması, davranışlarını ve duygularını kontrol etmesi, kurallara uygun davranması, yaptığı işi sürdürebilmesi gibi becerilerinin okula gitme süresinin artmasıyla birlikte daha da artacağı düşünebilir. Benzer çalışma sonuçları araştırma bulgularını destekler niteliktedir.

5.3. 5-6 Yaş Grubu Çocukların Benlik Algılarına İlişkin Tartışma

Yapılan araştırmada çocukların cinsiyetlerinin benlik algısı toplam puanı, öz saygı ve öz yeterlik alt boyutu puanlarında anlamlı bir farklılığa yol açmadığı belirlenmiştir. Tuzcuoğlu ve diğerleri (2019) çocukların benlik algılarının cinsiyete göre farklılık göstermediği sonucuna ulaşmışlardır. Demirci (2018) cinsiyet değişkeninin benlik algısı toplam puanı, öz saygı ve öz yeterlik alt boyutu puanlarında anlamlı farklılık göstermediğini belirlemişlerdir. Karaca ve Aral (2017) kız ve erkek çocukların benlik kavramı puan ortalamalarında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Aktaş (2020) çocukların genel benlik algıları puanlarının, öz saygı ve öz yeterlik alt boyutu puanlarının cinsiyete göre farklılık göstermediğini saptamışlardır. Yapılan benzer araştırmaların çalışma bulgularını destekler nitelikte olduğu görülmektedir. Farklı olarak Akşin Yavuz, Güven, Bayındır, Sezer ve Yılmaz (2016) erkek çocukların benlik algısı toplam puanları, öz saygı ve öz yeterlik alt boyutu puanlarının kız çocuklara göre yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Kayım ve Ayaz (2019) 3-4 yaş grubu çocukların benlik kavramını ve ebeveyn tutumlarını cinsiyetlere göre karşılaştırdığı araştırmasında erkek çocukların benlik kavramının kız çocuklara göre yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bosacki (2007) duyguları ve benliği algılamada kız çocukların puanlarını erkek çocuklara göre yüksek bulmuştur. Sarıca (2010) kız çocukların benlik algısı puanının erkek çocuklara göre yüksek olduğunu belirlemiştir. Çocukların ailesinden ve çevresinden gördüğü kabul, aile tutumları, çocuk yetiştirirken cinsiyete göre davranma gibi sebepler farklı sonuçlar olmasının sebebi olarak düşünülebilir.

Anne eğitim düzeyinin çocukların benlik algısı toplam puanı, öz saygı ve öz yeterlik alt boyut puanları arasında anlamlı bir farklılığa yol açmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Evirgen Geniş (2017) anne eğitim düzeyinin benlik algısı üzerinde farklılığa yol açmadığını bulmuştur.

Yorulmaz (2017) babası okur-yazar olup ilkokul mezunu olmayan çocukların genel benlik algısının düşük olduğu, babası okur-yazar olup ilkokul mezunu olmayan ile babası lisansüstü mezuniyete sahip çocukların öz saygı düzeylerinin daha düşük olduğu, öz yeterlik alt boyutunda farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Sarıca (2010) anne eğitim seviyesinin artmasıyla birlikte çocukların benlik algılarının yükseldiğini, annesi üniversite mezunu çocukların en yüksek benlik kavramına sahip olduğunu bulmuştur. Zincirkıran (2008) çocukların öz saygı ve öz yeterlik alt boyutu puan ortalamalarında anne eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık olmadığı, benlik algısı puanına göre anlamlı farklılığın olduğu, bu farklılığın kaynağının annesi üniversite mezunu olanlar ile ilkokul, ortaokul ve lise mezunu olanlar arasında üniversite mezunu olanların lehine olduğu sonuçlarına ulaşmıştır. Literatüre bakıldığında farklı araştırma sonuçları olduğu görülmektedir. Bu durumun çalışma gruplarının ve demografik özelliklerinin farklı olmasından kaynaklandığı düşünülebilir.

Çocukların doğum sırasının benlik algısı toplam puanı, öz saygı ve öz yeterlik alt boyut puanları arasında anlamlı bir farklılığa yol açmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Aktaş (2020) doğum sırasının çocukların genel benlik algısı puanı, öz saygı ve öz yeterlik alt boyutu puanlarında anlamlı farklılığa yol açmadığını belirlemiştir. Karaca ve Aral (2017) çocukların doğum sırasının benlik algılarında anlamlı bir etkiye sahip olmadığını saptamıştır. Yapılan benzer araştırma sonuçlarının, çalışma bulgularını destekler nitelikte olduğu görülmektedir. Araştırma bulgularından farklı olarak Türkmen ve Özbey (2018) benlik algısı ölçek toplamı, öz yeterlik ve öz saygı alt boyutlarında ilk sırada doğan çocukların daha sonra doğan çocuklara göre puanlarının yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Yaralı (2015) çocukların doğum sırasının öz saygı ve öz yeterlik alt boyutları üzerinde anlamlı etkisinin olmadığı ancak toplam benlik algısı puanında ilk çocukların puanının daha yüksek olduğunu belirlemiştir. Bu farklılığın nedeni olarak çocukların benlik algılarının çevresinden gördüğü kabul, onaylanma, kendisini değerlendirme biçimi gibi unsurların etrafında şekillenmesi, ailelerin ilk defa anne-baba olmasıyla çocuklarıyla daha çok iletişim halinde olması, çocuklarını değerli hissettirmesi gibi sebepler sayılabilir.

Çocukların okul öncesi eğitim alma süresinin benlik algısı puanı, öz saygı ve öz yeterlik alt boyutlarında anlamlı farklılık yaratmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu duruma çocukların aynı bölgede yaşamalarının ve genel olarak kendilerini iyi olarak değerlendirmelerinin neden olduğu düşünülebilir. Araştırma bulgularından farklı olarak, Sarıca (2010) çocukların okul öncesi eğitime devam etme süresinin benlik kavramı üzerinde anlamlı farklılığa yol açtığını, okula devam etme süresinin arttıkça benlik kavramının arttığı sonucuna ulaşmıştır. Zincirkıran (2008) okul öncesi eğitimde ikinci yılı olan çocukların öz saygı alt boyutu puanlarının ilk yılı olan

çocuklara göre yüksek olduğu, öz yeterlik alt boyutunda okul öncesi eğitime üç ve daha fazla yıl devam eden çocukların puanlarının ilk yılı olan çocuklara göre daha yüksek olduğu, genel benlik puanının okul öncesi eğitime iki yıldan beri devam eden çocukların ilk yılı olan çocuklara göre yüksek olduğu sonuçlarına ulaşmıştır. Türkmen ve Özbey (2018) iki yıl ve daha fazla okul öncesi eğitime devam eden çocukların benlik algılarının daha yüksek olduğunu belirlemiştir. Tuzcuoğlu ve diğerleri (2019) okul öncesi eğitime üç yıl devam eden çocukların benlik algılarının bir yıl devam eden çocuklara göre anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna ulaşmıştır. İkiz (2009) üç yıl ve üzeri okul öncesi eğitim alan çocukların benlik algısı toplam puanının, öz saygı ve öz yeterlik alt boyutu puanlarının iki yıl okul öncesi eğitim alan çocuklara göre daha yüksek olduğu, diğer gruplar arasında anlamlı farklılık olmadığını belirlemiştir. İlgili literatür incelendiğinde araştırma bulgularından farklı sonuçlar olduğu görülmektedir. Bu durumun çalışma grubunun ve okul öncesi eğitim alma sürelerinin farklı olmasından kaynaklandığı düşünülebilir.

5.4. 5-6 Yaş Grubu Çocukların Annelerinin Ebeveyn Tutumları ile Çocukların Öz Düzenleme Becerileri ve Benlik Algıları Arasındaki İlişkiye Yönelik Tartışma

Yapılan araştırma sonucunda annelerin demokratik tutuma sahip olmasıyla çocukların benlik algısı toplam puanı, öz saygı ve öz yeterlik alt boyutları ile öz düzenleme toplamı, engelleyici kontrol, dikkat ve çalışma belleği alt boyutları arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır. Annelerin otoriter tutuma sahip olmasıyla çocukların benlik algısı toplam, öz saygı ve öz yeterlik alt boyutları ile öz düzenleme toplam, engelleyici kontrol ve çalışma belleği alt boyutları arasında anlamlı ilişki bulunmazken dikkat alt boyutu ile negatif yönde anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir. Başka bir ifadeyle annelerin otoriter tutumu arttıkça çocukların dikkatinin azaldığı söylenebilir. Kendisini baskı altında hisseden çocukların öğrendiklerini hatırlama, yönergeleri takip etme gibi durumlar karşısında zorluk yaşamasının bu duruma sebep olabileceği düşünülebilir. Annelerin aşırı koruyucu tutuma sahip olmasıyla çocukların benlik algısı toplam puanı ve alt boyutları arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı, öz düzenleme becerileri toplam puanı ve alt boyutları olan engelleyici kontrol, dikkat ve çalışma belleği arasında negatif yönde anlamlı ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Anneler çocuklarına karşı koruyucu bir tutum sergileseler de çocuklarda 'yapabilirim' düşüncesinin olması, yaşadıkları durumlar karşısında kendilerini yeterli görmesi, ailesi ile çevresinden gördüğü kabul, sevgi gibi unsurların olumlu benlik algısını şekillendirmesi bu durumun nedeni olarak ifade edilebilir. Ancak çocuklarına koruyucu tutum ile yaklaşan anneler, çocuklarının yapabileceklerini kendileri yaparak çocuklarının kendilerini düzenlemelerine izin vermezler. Etkinlik sırasında annelerin çocukları yerine yapması çocukların dikkatini, hatırlamalarını olumsuz yönde

etkileyebilir. Çocuklar problem yaşadığında annelerin çocukların çözmesine izin vermeden koruyucu bir tavırla yaklaşması, çocukların duygularını ifade edememesi gibi durumlar çocukların kendilerini kontrol etmelerini olumsuz yönde etkileyebilir. Annelerin izin verici tutuma sahip olmasıyla çocukların benlik algısı toplam puanı, öz saygı ve öz yeterlik alt boyutları ile öz düzenleme toplamı, engelleyici kontrol, dikkat ve çalışma belleği alt boyutları arasında anlamlı ilişki olmadığı belirlenmiştir. Yıldız Çiçekler ve Alakoç Pirpir (2015) annelerin çocuk yetiştirme davranışları ile çocukların benlik kavramlarını incelediği araştırmasında, geniş ve çekirdek ailede bulunan annelerin çocuk yetiştirme tutumları ile 48-72 aylık çocukların benlik kavramları arasında anlamlı pozitif yönde ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Huang ve Prochner (2004) demokratik tutum gösteren ebeveynler ile çocukların öz düzenleme becerileri arasında pozitif yönde, otoriter tutum gösteren ebeveynler ile çocukların öz düzenleme becerileri arasında negatif yönde ilişki olduğunu belirtmektedir. Maden ve diğerleri (2022) annelerin otoriter tutumları ile dikkat, çalışma belleği ve engelleyici kontrol alt boyutları arasında negatif anlamlı bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Paulus ve diğerleri (2018) annelerin çocuklarına karşı sergilemiş olduğu tutumların, sıcak ilişkiler kurmasının çocukların benlik algılarını olumlu yönde etkilediğini belirlemiştir. Bor, Brennan, Williams, Najman ve Callaghan (2003) boylamsal olarak yaptığı araştırmasında annelerin 6 aylık bebeklerine karşı olumsuz tutumlarının, çocukların 5 yaşındaki davranış problemlerinin yordayıcısı olduğunu ortaya koymaktadır. Şenol ve Karaca (2020) ebeveyn tutumlarından demokratik tutumun benlik algısını pozitif yönde yordadığı, aşırı koruyucu tutum boyutunda ise negatif yönde yordadığı sonucuna ulaşmıştır.

Araştırmada aşırı koruyucu tutum ile izin verici tutum arasında pozitif yönde ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumun sebebi olarak çocukların sorumluluk almak istemedikleri ya da yapabilecekleri işleri yapmak istemediği zamanlarda annelerin izin verici bir tutum sergilemeleri ve çocukların yapmak istemedikleri işleri onların yerine yaparak koruyucu bir yaklaşım sergilemeleri olduğu düşünülebilir.

Çocukların benlik algıları ile öz düzenleme becerileri arasında da anlamlı ilişki bulunmamıştır. Tuzcuoğlu ve diğerleri (2019) okul öncesi dönem çocuklarının öz düzenleme becerileri ile benlik algıları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulmuştur. Kovancı (2020) 4-5 yaş çocuklarının benlik algıları ve öz düzenleme becerilerini incelediği araştırmasında Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği'nin toplam puanı, zihinsel düzenleme becerileri ve kontrol becerileri alt boyutu ile toplam benlik algısı puanı, öz saygı ve öz yeterlik alt boyutları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Genel olarak değerlendirildiğinde literatürde yapılan diğer araştırma sonuçlarının çalışma bulgularını destekler nitelikte olduğu görülmektedir. Annelerin çocuklarına karşı gösterdiği tutumlar çocukların öz düzenleme becerilerine etki etmektedir. Çocukların benlik kavramının şekillenmesinde aile önemli bir rol oynamakla birlikte çevresinden gördüğü kabul, farklı demogrofik özellikler, akranlarıyla kurduğu iletişim, çocuğun kendisini değerli hissetmesi gibi birçok faktör etrafında şekillenmektedir. Bundan dolayı diğer araştırmalardan farklı bir sonuca ulaşıldığı düşünülmektedir.

5.5. Öneriler

Bu bölümde yapılan araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda araştırmacılara, eğitimcilere ve ailelere yönelik çeşitli önerilere yer verilmiştir.

5.5.1. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

1. Ailelere ebeveyn tutumunun, öz düzenlemenin ve benlik algısının önemini anlatan çeşitli aile eğitimi programları, iletişim becerilerini güçlendirici çeşitli etkinlikler hazırlanarak deneysel araştırmalar yapılabilir.
2. Araştırma kapsamı genişletilerek farklı yaş gruplarıyla ve babalarla tekrarlanabilir.
3. Ebeveyn tutumlarının çocukların öz düzenleme becerisi ve benlik algısına etkisini inceleyen boylamsal araştırmalar yapılabilir.
4. Farklı ölçme araçlarıyla yeni bir araştırma yapılabilir.
5. Öğretmenlerin çocukların benlik algısına etkisini inceleyen çeşitli araştırmalar yapılabilir.

5.5.2. Eğitimcilere Yönelik Öneriler

1. Çocukların öz düzenleme becerilerini ve benlik algılarını geliştirmeye yönelik çeşitli etkinlikler ve örnek durumlar içeren ifadelerin yer aldığı aile rehber kitapçıkları verilebilir.
2. Alanında uzman kişiler okula davet edilerek ailelere ebeveyn tutumu ve etkileri hakkında seminerler düzenlenebilir.

5.5.3. Ailelere Yönelik Öneriler

1. Yapılan araştırmada koruyucu ebeveyn tutumunun çocukların öz düzenleme becerilerini olumsuz yönde etkilediği bulunmuştur. Toplumumuzda çocuklara koruyucu bir tutum sergilendiği düşünüldüğünde ailelere, çocukların deneme yapmalarına fırsat vermeleri, çocukların duygularını doğru bir şekilde ifade etmelerini desteklemeleri ve bu yönde rol model olmaları önerilebilir.

2. Ailelere çocuklarını kabul ederek sevgi ile yaklaşmaları ve benlik kavramını destekleyici cümleler kurmaları, aile içi etkinlikler yapmaları önerilebilir.

KAYNAKÇA

Adler, A. (2018). *Modern psikoloji.* (Çev. M. Uhrayoğlu). Dorlion Yayınları.

Akçinar, B. ve Baydar, N. (2018). Erken çocuklukta anne davranışlarının dışsallaştırma davranış problemleri ile ilişkisi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 17*(66), 454-470.

Aksoy, A. B. ve Tozduman Yaralı, K. (2017). Çocukların öz düzenleme becerileri ile oyun becerilerinin cinsiyete göre incelenmesi. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 7*(2), 442-455. https://doi.org/10.24315/trkefd.304124

Akşin Yavuz, E., Güven, G., Bayındır, D., Sezer, T. ve Yılmaz, E. (2016). Annelerin çocuğunu kabul düzeyi ile çocukların benlik algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *16*(3), 1065-1081. https://dergipark.org.tr/tr/pub/aibuefd/issue/24917/263031 dan alınmıştır.

Aktaş, B. (2020). *Okul öncesi dönem çocukların benlik algıları ve farklılıklara saygı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek Lisans tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi veritabanından alınmıştır. (Tez No:636464).

Alabay, E. (2017). Okul öncesi dönem çocuğu olan ebeveynlerin ebeveynlik tutumlarının incelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi, 1*(2), 156-174. https://doi.org/10.24130/eccd-jecs.196720171234

Arabacıoğlu, B. (2019). *Okul öncesi dönem çocuklarının okula uyum düzeyleri ile ebeveyn tutumları ve çocuğun mizaç özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek Lisans tezi, Uludağ Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi veritabanından alınmıştır. (Tez No:547549).

Arslan , Ö., Çavunt, F., Çoban, A., Dinç, E., Erkoç, A., Karan, S. Ş., Meriç, İ. Mutlu, N. ve Akşin Yavuz, E. (2021). Okul öncesi dönem çocuklarının öz düzenleme becerilerinin incelenmesi. *International Primary Education Research Journal, 5*(2), 180-199. https://doi.org/10.38089/iperj. 2021.61

Asquit, S. (2020). *Self-regulation skills in young children: Activites and strategies for practitioners and parents.* Jessica Kingsley Publishers. https://ekutuphane.uludag.edu.tr/vetisbt/?p=1vedil=tr'den alınmıştır.

Aunola, K. ve Nurmi, J. E. (2005). The role of parenting styles in children's problem behavior. *Child Development, 76*(6), 1144-1159. https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2005.00840.x-i1

Aydın, D. (2015). Eğitim psikolojisi. M. E. Deniz (Ed.), *Sosyal öğrenme kuramı* içinde (ss.317-334). Maya Akademi.

Aydoğdu, F. ve Dilekman M. (2016). Ebeveyn tutumlarının çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi, 11*(2), 569- 585. https://dergipark.org.tr/tr/pub/befdergi/issue/28762/307860'den alınmıştır.

Ayhan, A. (2016). *Eğitim psikolojisi: Gelişim-öğrenme-öğretim* (Gözden geçirilmiş on dördüncü baskı). Pegem Akademi.

Ayvalı, M. (2012). *İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin benlik saygısı ile sosyal uyum düzeyi ilişkisi* [Yüksek Lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi veritabanından alınmıştır. (Tez No:311865).

Bacanlı, H. (2021). *Eğitim psikolojisi* (Gözden geçirilmiş yirmi sekizinci baskı). Pegem Akademi.

Baghdaserians, E. S. (2010). *Authoritarian and authoritative parenting styles: A cross-cultural study of armenian american and european americans' parenting styles of young children* [Doctoral dissertation, Pepperdine University]. ProQuest Dissertations ve Theses Global. (Order No: 3412134).

Bağçeli Kahraman, P. ve Çubukçu, A. (2019). Okul öncesi dönem çocuklarının annelerinin istismar düzeyleri, ebeveyn tutumları ve davranış problemleri arasındaki ilişki. *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 10*(17), 1304- 1331. https://doi.org/ 10.26466/opus.507909

Balım, E. (2020). *Çocuklarda duygusal dışa vurumun ebeveyn tutumu açısından incelenmesi* [Yüksek Lisans tezi, Haliç Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi veritabanından alınmıştır. (Tez No:648576).

Başal, H. A. (2012). *Gelişim ve Psikoloji: Nasıl mutlu ve başarılı bir çocuk yetiştirebilirim?* Ekin Yayınevi.

Başaran, İ. E. (1974). *Eğitim Psikolojisi: Modern eğitimin psikolojik temelleri.* Yargıçoğlu Matbaası.

Bauer, I. M. ve Baumeister, R. F. (2011). Handbook of self-regulation: Research, theory, and applications. K. D. Vohs, ve R. F. Baumeister, (Eds.), In *Self-regulatory strength*, (pp 64-82), The Guilford Press: New York London.

Baumrind, D. (1966). Effects of authoritative parental control on child behavior. *Society for Research in Child Development, 37*(4), 887-907. https://doi.org/10.2307/1126611

Baumrind, D. (1971). Current parents of parental authority. *Development Psychology Monographs, 4* (1), 1-103. https://doi.org/10.1037/h0030372

Bandura, A. (1991). Social cognitive theory of self-regulation. *Organizational Behavior And Human Decision Processes, 50,* 248-287. https://doi.org/5978(91)90022-L

Bandura, A. (1995). Self-efficacy in changing societies. In A. Bandura (Ed.). *Exercise of personal and collective efficacy in changing societies* (pp.1-45). Cambridge University Press.

Bayhan, P. ve Öz, N. S. (2018). 3-6 yaş arasındaki çocuklarda benlik algısı, öz saygı ve öz yeterliliğin ebeveyn tutumu ve akran kabulü ile ilişkisi. *Turkish Journal of Social Research/Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, *22,* 34-53. https://search.trdizin.gov.tr/tr/yayin/detay/402694/3-6-yas-arasindaki-cocuklarda-benlik- algisi-oz-saygi-ve-oz-yeterliligin-ebeveyn-tutumu-ve-akran-kabulu-ile-iliskisi'den alınmıştır.

Bayındır, D. ve Ural, O. (2019). Okul öncesi dönem çocukların öz düzenleme becerilerinin annelerine bağlanma biçimlerine ve annelerinin ebeveynlik davranışlarına göre incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi, 27*(6), 2597-2608. https://doi.org/10.24106/kefdergi.3456

Bencik, S. (2006). *Üstün yetenekli çocuklarda mükemmeliyetçilik ve benlik algısı arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek Lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi veri tabanından alınmıştır. (Tez No:192729).

Bor, W., Brennan, P.A., Williams, G.M., Najman, J.M. ve Callaghan M. O. (2003). A mother's attitude towards her infant and child behaviour five years later. *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry*, *37*(6), 748–755. https://doi.org/10.1111/j.1440-1614.2003.01272.x

Bornstein, L. ve Bornstein, M. H. (2007). Parenting styles and child social development. *Encyclopedia on Early Childhood Development,* 1-4. https://citeseerx.ist.psu.edu/document?repid=rep1&type=pdf&doi=cf5691090e118c7d150a9b4a3c31c3ceca175b51'den alınmıştır.

Bosacki, S.L. (2007). Children's Understandings of Emotions and Self: Are There Gender Differences?. Journal of Research in Childhood Education, 22(2), 155-172. https://ekutuphane.uludag.edu.tr/vetisbt/?p=1vedil=tr'den alınmıştır.

Bronson, M. B. (2000a). *Self-regulation in early childhood: Nature and nurture.* The Guilford Press New York London. https://books.google.com.tr/'den alınmıştır.

Bronson, M. B. (2000b). Recognizing and suppporting the development of self-regulation in young children. *Young Children,* 32-37. http://accounts.smccd.edu/franciscoe/Promoting-Self-Regulation.pdf'den alınmıştır.

Budak, S. (2017). *Psikoloji sözlüğü.* Bilim ve Sanat Yayınları.

Burger, J. M. (2006). *Kişilik.* (Çev. İ. D. Erguvan Sarıoğlu). Kaknüs Yayınları. (Eserin orijinali 1986'da yayımlanmıştır.)

Can, A. (2014). *Spss ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi.* Pegem Akademi.

Carlson, S. M. ve Wang, T. S. (2007). Inhibitory control and emotion regulation in preschool children. *Cognitive Development, 22*, 489-510.https://doi.org/10.1016/j.cogdev.2007.08.002

Carter, D. ve Welch, D. (1981). Parenting styles and children's behavior. *Family Relations, 30*(2), 191-195. https://ekutuphane.uludag.edu.tr/vetisbt/?p=1vedil=tr'den alınmıştır.

Cevher, F. N. ve Buluş, M. (2006). Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 5-6 yaş çocuklarında akademik benlik saygısı. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, 20,* 28-39.

Ceylan, Ö. (2017). Anne baba tutumları ile çocuğun sosyalleşme süreci arasındaki ilişki: Okul öncesi örneği [Yüksek Lisans tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi veritabanından alınmıştır. (Tez No: 525392).

Choe, D. E., Olson, S. L. ve Sameroff, A. J. (2013). Effects of early maternal distress and parenting on the development of children's self-regulation and externalizing behavior, *Development and Psychopathology, 25*, 437–453.

Clark, R., Menna, R., McAndrew, A. J. ve Johnson, E. M. (2021). Language, agression, and self-regulation in young children. *Journal of Emotional and Behavioral Disorders, 29*(3), 135-147. http://dx.doi.org/10.1177/1063426620937691 jebd.sagepub.com

Cowley, S. (2021). *Learning behaviours: A practical guide to self-regulation in the early years.* John Catt Educational. https://ekutuphane.uludag.edu.tr/vetisbt/?p=1vedil=tr'den alınmıştır.

Cüceloğlu, D. (2018). *İnsan ve davranışı psikolojinin temel kavramları* (Gözden geçirilmiş otuz altıncı baskı). Remzi Kitabevi.

Çağdaş, A. (2007). *Anne-baba-çocuk iletişimi.* Eğitim Akademi yayınevi.

Çekiç, Ö. (2023). *Eğitimciler için öz düzenleme becerileri.* Pegem Akademi. https://ws1.turcademy.com/ww/webviewer.php?doc=117474'dan alınmıştır.

Çelik, B. (2017). *Çocuk katılımlı eğitim programının 60-72 aylık çocukların öz düzenleme becerisi üzerindeki etkisinin incelenmesi* [Yüksek Lisans tezi, Marmara Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi veri tabanından alınmıştır. (Tez No: 473096).

Çetinkaya, B. (2018). *Sağlıklı aile sağlıklı çocuk: çocuk ruh sağlığı,* Pegem Adakemi.

Dağgül, H. C. ve Işık Gürşimşek, A. I. (2019). Kuzey Kıbrıs'ta okul öncesi dönemdeki çocukların öz düzenleme becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi, 9*(2), 491-522. http://dx.doi.org/10.14527/pegegog.2019.016

Demir, E. K. ve Şendil, G. (2008). Ebeveyn tutum ölçeği (ETÖ). *Türk Psikoloji Yazıları, 11*(21), 15-25. https://antalya.psikolog.org.tr/tr/yayinlar/dergiler/1031828/tpy1301996120080000m000153.pdf' den alınmıştır.

Demirci, E. (2018). *5-6 yaş çocuklarının annelerinin sürekli kaygı düzeyleri ile çocukların benlik algısı arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek Lisans tezi, Maltepe Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi veritabanından alınmıştır. (Tez No:529952).

Demirutku, K. (2012). Sosyal psikolojik açıdan benlik algısı. *Atılım Üniversitesi.* http://acikarsiv.atilim.edu.tr/browse/551/27.pdf'den alınmıştır.

Demoulin, D. F. (1999). A personalized development of self-concept for beginning readers. *Education*,*120*(1), 14-26. https://ekutuphane.uludag.edu.tr/vetisbt/?p=1vedil=tr'den alınmıştır.

Eisenberg, N., Guthrie, I. K., Fabes, R.A., Shepard, S., Losoya, S., Murphy, B. C., Jones, S., Poulin, R. ve Reiser, M. (2000). Prediction of elemantary school children's externalizing problem behaviors from attentional and behavioral regulation and negative emotionality. *Society for research in child development, 71*(5), 1367- 1382. https://www.jstor.org/stable/1131979'den alınmıştır.

Eisenberg, N. ve Spinrad T. L. (2004). Emotion-related regulation: Sharpening the definition. https://www.jstor.org/stable/3696639'den alınmıştır.

Einsenberg, N., Smith, C. L., Sadovsky, A. ve Spinrad, T. (2004). *Relations with emotion regulation, adjustment, and socialization in childhood.* https://www.researchgate.net/publication/232597527_Effortful_control_Relations_with_emotion_regulation_adjustment_and_socialization_in_childhood'den alınmıştır.

Eisenberg, N. (2012). Temperamental effortful control (self-regulation). *Encyclopedia on Early Childhood Development,* 1-5.

Eke, K. (2017). Okul öncesi dönemdeki çocukların öz düzenleme becerileri ile anne-baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *International Journal of Eurasia Social Sciences, 8(28),* 273-287.

Ekiz, D. (2020). *Bilimsel araştırma yöntemleri: Yaklaşım, yöntem ve teknikler.* Anı Yayıncılık.

Eldeleklioğlu, J. (2015). Eğitim Psikolojisi. M. E. Deniz (Ed.), *Kişilik gelişimi* içinde (121-144). Maya Akademi.

Eren, S. (2022). *Anne baba ilgisinin okul öncesi dönem çocuklarının öz düzenleme becerisi üzerindeki etkisi* [Doktora tezi, Uludağ Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi veri tabanından alınmıştır. (Tez No:758222).

Erkan, N. S. (2015). Aile eğitimi ve erken çocukluk eğitiminde aile katılım çalışmaları (Gözden geçirilmiş üçüncü baskı). Z. F. Temel (Ed.), *Aile ve aile eğitimi ile ilgili temel kavramlar* içinde (ss.3-43). Anı Yayıncılık.

Erkan, S. ve Toran, M. (2004). Alt sosyo-ekonomik düzey annelerin çocuklarını kabul ve reddetme davranışlarının incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 27,* 91-97.https://www.researchgate.net'den alınmıştır.

Ertem Başkan, B. (2021). *60-72 aylık çocukların öz düzenleme becerileri ile ebeveyn tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Bahçeşehir Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi veritabanından alınmıştır. (Tez No:697139).

Ertürk, H. G. (2013). *Öğretmen çocuk etkileşiminin niteliği ile çocukların öz düzenleme becerisi arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi veri tabanından alınmıştır. (Tez No. 363224)

Ertürk Kara, G., Yıldız, T. G. ve Fındık, E. (2018). *Erken çocukluk döneminde öz düzenleme: İzleme, değerlendirme ve destekleme yöntemleri,* Anı Yayıncılık. https://ws1.turcademy.com/ww/webviewer.php?doc=74508'den alınmıştır.

Evirgen Geniş, N. (2017). Okul öncesi dönem çocuklarında bağlanma ve benlik algısı arasındaki ilişkinin incelenmesi [Yüksek Lisans tezi, Karabük Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi veri tabanından alınmıştır. (Tez No: 489915).

Evirgen Geniş, N. ve Gözün Kahraman, Ö. (2018). Okul öncesi dönem çocuklarında bağlanma ve benlik algısı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 11*(3), 2446-2454. https://doi.org/10.17218/hititsosbil.417456

Eylen Özyurt, B. (2019). Eğitim psikolojisi (Gözden geçirilmiş on ikinci baskı). A. Kaya (Ed.), *Gelişim konularına genel bakış* içinde (ss. 1-30). Pegem Akademi.

Fadlillah, M. ve Fauziah, S. (2022). Analysis of Diana Baumrind's parenting style on early childhood development. *Al-Ishlah:Jurnal Pendidikan, 14*(2), 2127-2134. https://doi.org/10.35445/alishlah.v14i1.487

Ferrer, M. ve Fugate, A. (2005). Helping your school-age child develop a healthy self-concept. *Ifas Extension University of Florida,* 1-4. https://www.frontierdistrict.k-state.edu/family/child-development/docs/school-age/SelfConcept.pdf'den alınmıştır.

Fındık Tanrıbuyurdu, E. (2012). *Okul öncesi öz düzenleme ölçeği geçerlik ve güvenirlik çalışması* [Yüksek Lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi veritabanından alınmıştır. (Tez No:314894).

Figueiredo, G., Pereira, B., Agudelo, K., Rosario, P. ve Magalhaes, P. (2023). The psychology of self-regulation. In J. Dutton (Ed.). *Self-regulation and agency perspectives in celiac disease* (pp.117-146) . Nova.

Friedenberg, j. ve Silverman, G. (2006). Cognitive science an introduction to the study mind. Sage Publications.

Fox, E. ve Riconscente, M. (2008). Metacognition and self-regulation in James, Piaget, and Vygotsky. *Educational Psychology Review, 20,* 373-389. http://dx.doi.org/10.1007/s10648-008-9079-2

Georgiou, N. A. Stavrinides, P. ve Georgiou, S. (2016). Parenting and children's adjustment problems: the mediating role of self-esteem and peer relations. *Emotional And Behavioural Difficulties, 21*(4),433-446. http://dx.doi.org/10.1080/13632752.2016.1236228

Gould, M. ve Howson, A. (2021). Cooley and the looking glass self. In *Salem Press Encyclopedia.*

Gross, J. J. (1998). The emerging field of emotion regulation: An integrative review. *Review of General Psychology, 2*(3), 271-299.https://emotion.wisc.edu/wp-content/uploads/sites/1353/2021/11/Gross-1998-The-Emerging-Field-of-Emotion-Regulation-An-Integrative-Review.pdf'den alınmıştır.

Gross, J. J. (2014). Handbook of emotion regulation. J. J. Gross (Ed.), In *emotion regulation: conceptual and empirical foundations* (pp.3-22). The Guilford Press. https://ekutuphane.uludag.edu.tr/vetisbt/?p=1vedil=tr'den alınmıştır.

Gülay, H. (2011). Annelerin tutumları ile 5-6 yaş çocuklarının saldırganlık, olumlu sosyal davranış ve akran şiddetine maruz kalma düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 1*(31), 31-48. https://dergipark.org.tr/en/pub/dusbed/issue/22643/241888'den alınmıştır.

Gümrükçü Bilgici, B. (2022). 48-72 aylık okul öncesi dönem çocuklarının öz düzenleme becerileri ile istendik ve istenmedik anne tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi, 5*(1), 130-151. https://doi.org/10.33400/kuje.1057189

Günalp, A. (2007). *Farklı anne baba tutumlarının okul öncesi çağındaki çocukların özgüven duygusunun gelişimine etkisi (Aksaray ili örneği)* [Yüksek Lisans tezi, Selçuk Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi veritabanından alınmıştır. (Tez No: 217372).

Güven, G. ve Efe Azkeskin, K. (2012). Erken çocukluk eğitimi. İ. H. Diken (Ed.), *Erken çocukluk eğitimi ve okul öncesi eğitim* içinde (ss. 2-53). Pegem Akademi.

Greenberg, J., Schmader, T., Arndt, M. L. (2023). *Sosyal psikoloji.* (Çev. S. Öğülmüş, Z. Çam ve M. Eşkisu). Palme Yayınevi. (Eserin orijinali 2015'te yayımlanmıştır). https://www.turcademy.com/tr?g=3'den alınmıştır.

Hall, C. S. (2016). *Freudyen psikolojiye giriş.* (Çev. E. Devrim). Kaknüs Yayınları. (Eserin orijinali 1954'te yayımlanmıştır.)

Huang, J. ve Prochner, L. (2004). Chinese parenting styles and children's self-regulated learning. *Journal of Research in Childhood Education, 18*(3), 227-238. https://doi.org/10.1080/02568540409595037

Hayman, S. (2016). *Mutlu aile başarılı çocuk.* (Çev. O. Samancı ve G. Atik). Pegem Akademi. (Eserin orijinali 2012'de yayımlanmıştır.)

Hocaoğlu, N. ve Akkaş Baysal, E. (2019). Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri. G. Ocak (Ed.), *Nicel araştırma modelleri-desenleri* içinde, (ss.66-119). Pegem Akademi.

Hoshiar Sadiq, M. (2018). *Parenting styles and their impact on children's academic self-concept, behavioural problems and executive functions. (*Doctoral dissertation). http://etheses.dur.ac.uk/12548/'den alınmıştır.

Işıksolu Aysel, Y. (2020). *60-72 aylık çocukların öz-düzenleme becerileri, sosyal yetkinlik davranışları ve problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek Lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi veritabanından alınmıştır. (Tez No:627484).

Işıksolu Aysel, Y. ve Tok, E. (2022). 60-72 aylık çocukların öz-düzenleme becerileri, sosyal yetkinlik davranışları ve problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *International Journal of Eurasia Social Sciences, 13*(48), 464-484. http://dx.doi.org/10.35826/ijoess.2997

İkiz, H. (2009). *6 yaş grubundaki çocukların benlik algıları ile aile işlevleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek Lisans tezi, Marmara Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi veri tabanından alınmıştır. (Tez No: 250916)

İvrendi, A. ve Erol, A. (2018). *4-6 yaş çocuklarına yönelik öz-düzenleme becerileri ölçeğinin geliştirilmesi (öğretmen formu).* 1. Uluslararası Temel Eğitim Kongresinde Sunulan Sözlü Bildiri, Uludağ Üniversitesi, Bursa. https://www.researchgate.net/publication/336847228_4-6_YAS_COCUKLARINA_YONELIK_OZ_DUZENLEME_BECERILERI_OLCEGI_OGRETMEN_FORMU'dan alınmıştır.

Jahromi, L. B. ve Stifter, C. A. (2008). Individual differences in preschoolers' self-regulation and theory of mind. *Merrill-Palmer Quarterly, 54*(1), 125-150. https://doi.org/10.1353/mpq.2008.0007

James, W. (1890). *The principles of psychology* (Vol I). New York Henry Holt And Company.

Joseph, M. V. ve John, J.(2008). Impact of parenting styles on child development. *Global Academic Society Journal: Social Science Insight,1*(5), 16-25. http://scholararticles.net/impact-of-parenting-styles-on-child-development/'den alınmıştır.

Jung, C. G. (2016). *Analitik psikoloji sözlüğü.* (Çev. N. Nirmen). Pinhan Yayıncılık. (Eserin orijinali 1976'da yayımlanmıştır).

Kağıtçıbaşı, Ç. ve Cemalcılar, Z. (2021). *Dünden bugüne insan ve insanlar sosyal psikolojiye giriş* (Gözden geçirilmiş yirmi dördüncü baskı). Evrim.

Kandır, A. ve Alpan, Y. (2008). Okul öncesi dönemde sosyal duygusal gelişime ana-baba davranışlarının etkisi. *Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi*, 4(14), 33-38. https://dergipark.org.tr/tr/pub/spcd/issue/21109/227348'den alınmıştır.

Karabulut Demir, E. ve Şendil, G. (2008). Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ). *Türk Psikoloji Yazıları Dergisi, 11*(21),15-25. https://antalya.psikolog.org.tr/tr/yayinlar/dergiler/1031828/tpy1301996120080000m000153.pdf'den alınmıştır.

Karaca, N. H. ve Aral, N. (2017). Investigation of The Effect of Various Demographical Characteristics on Pre-Schoolers' Self Concept. *Eurasian Journal of Educational Research*,71,97-118. *https*://doi.org/10.14689/ejer.2017.71.6

Karahan, F. ve Sardoğan, M. E. (2016). *Psikolojik danışma ve psikoterapide kuramlar.* Nobel Yayıncılık.

Karakurt, Ç. (2019). *Okul öncesi eğitime devam eden 48-72 aylık çocukların öz düzenleme becerileri ile dil becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek Lisans tezi, İstanbul Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi veritabanından alınmıştır. (Tez No:543229).

Karasar, N. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar, ilkeler, teknikler.* Nobel Yayıncılık.

Kaya, M. (1997). Ailede anne-baba tutumlarının çocuğun kişilik ve benlik gelişimindeki rolü. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 9*(9), 193-204. https://dergipark.org.tr/tr/pub/omuifd/issue/20306/215606'den alınmıştır.

Kayım, F. ve Ayaz, M.(2019). 3-4 yaş grubu çocuklarda benlik kavramı ve ebeveyn tutumlarının cinsiyetler açısından karşılaştırılması. *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi-İAÜD,11*(3),241-254. *https*://doi.org/10.17932/IAU.IAUD.m.13091352.2019.3/43.241-254

Kenç, M. F. ve Oktay, B. (2002). Akademik benlik kavramı ve akademik başarı arasındaki ilişki. *Eğitim ve Bilim, 27*(124),71-79. http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/5165/1291'den alınmıştır.

Kınağ, M. (2018). *George Herbert Mead düşüncesinde sosyal benliğin oluşumu* [Doktora tezi, Ankara Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi veritabanından alınmıştır. (Tez No:531808).

Kısaoğlu, Ş. Y. ve Çetin, A. (2023). 5-6 yaşındaki çocukların öz düzenleme ile erken okuryazarlık becerileri arasındaki ilişki. *Ana Dili Eğitimi Dergisi, 11*(2), 328-345. https://doi.org/10.16916/aded.1169305

Kıyaker, S. (2017). *60-72 ay çocuklarının öz düzenleme becerisi üzerinde eğitici drama programının etkisinin incelenmesi* [Yüksek Lisans tezi, Okan Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi veritabanından alınmıştır. (Tez No:458577).

Kochanska, G., Coy, K.C. ve Murray, K.T. (2001). The development of self-regulation in the first four years of life. *Child Development, 72*(4), 1091-1111. https://ekutuphane.uludag.edu.tr/vetisbt/?p=1vedil=tr'den ulaşılmıştır.

Kopp, C. B. (1982). Antecedents of self-regulation: A developmental perspective. *Developmental Psychology, 18*(2),199-214. https://Ins.p.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=0vesid=0a13c8d2-505c-420b-af65-3a8a1ab95c31%40redis'den ulaşılmıştır.

Kovancı, L. (2020).*Okul öncesi dönem 4-5 yaş çocuklarının benlik algıları ile öz düzenleme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi veritabanından alınmıştır. (Tez No: 627801).

Kulaksızoğlu, A. (1997). *Ergenlik Psikolojisi.* Remzi Kitabevi.

Kuru Turaşlı, N. (2006). *6 yaş grubu çocuklarda "benlik algısını desteklemeye yönelik sosyal-duygusal hazırlık programı"nın etkililiğinin incelenmesi* [Doktora tezi, Marmara Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi veri tabanından alınmıştır. (Tez No:191705).

Kuru, N. (2020). Erken çocukluk eğitimine giriş (Gözden geçirilmiş ikinci baskı). G. Haktanır (Ed.), *Erken çocukluk eğitiminin tanımı, kapsamı ve önemi* içinde (ss. 9-26). Anı Yayıncılık.

Kuyumcu Vardar, A. (2011). *Öz düzenleme stratejileri öğretiminin öğrencilerin İngilizce başarılarına, öz-düzenleme stratejileri kullanımına ve tutumlarına etkisi* [Doktora tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi veritabanından alınmıştır. (Tez No:304289).

Küçükali, R. (2018). Çocuk ve aile. R. Küçükali (Ed.), *Aile içi iletişim ve anne baba tutumları* içinde (ss. 87-108). Anı Yayıncılık.

Lamborn, S. D., Mounts, N.S., Steinberg, L. ve Dornbusch (1991). Patterns of competence and adjustment among adolescents from authoritative, authoritarian, indulgent and neglectful families. *Child Development, 62*(5), 1049-1065. https://www.jstor.org/stable/1131151'den ulaşılmıştır.

Lenes, R., Gonzales, C. R., Storksen, I. ve McClelland, M. M. (2020). Children's self-regulation in Norway and the United States: The role of mother's education and child gender across cultural contexts. *Frontiers in Psychology,11,*1-17. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.566208

Lin, X., Liao, Y. ve Li, H. (2022). Parenting styles and social competence in Chinese presschoolers: A moderated mediation model of singleton and self regulation. *Early Education and Development, 33*(3), 437-451. https://doi.org/10.1080/10409289.2021.1940643

Maccoby, E. ve Martin, J. (1983). Socialization in the context o f the family: Parent-child interaction. Hetherington, E. M. (Ed.), Mussen, P. H. (Series Ed.), *Handbook of child psychology: Vol 4. Socialization, personality, and social development* (pp.1-101). New York: Wiley.

Maden, K., Uzkul, S. ve Öğretir Özçelik, A. D. (2022). 4-6 yaş çocuklarının öz düzenleme becerileri ile anne tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 64,* 525-551. https://doi.org/10.21764/maeuefd.1024579

Magdalina, S. M. (2015). Study on the structuring of self-image in early childhood. *Procedia-Social and Behavioral Sciences, 187,* 619-624. https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.03.115

Maibom, H. L. (2019). Empathy and emotion regulation. *Philosophical Topics, 47*(2), 149-163. https://www.jstor.org/stable/26948111'den ulaşılmıştır.

Mccelland, M.M. ve Tominey, S. L. (2011). Introduction to the special issue on self-regulation in early childhood. *Early Education and Development, 22*(3),355-359. https://doi.org/10.1080/10409289.2011.574265

McMartin,(2020). *Kişilik Psikolojisi* (Çev. D. G. Kurt ve S. D. Zorbaz). Nobel Yayıncılık. (Eserin orijinali 2017'de yayınlanmıştır).

Mercan, M. (2019). Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 5-6 yaş çocuklarının öz düzenleme becerileri ile akademik benlik saygıları ve kişilerarası problemleri arasındaki ilişkinin incelenmesi [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi veritabanından alınmıştır. (Tez No:551942).

Mertol Ilgar, Ş. ve Karakurt, Ç. (2018). Importance of promoting self-regulatory abilities in early childhood period. *Journal of Education and Practise, 9*(12), 30-36. https://core.ac.uk/download/pdf/234641545.pdf'den alınmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı [MEB] (2013). *Okul öncesi eğitim programı. https://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/ooproram.pdf*' den alınmıştır.

Moglia, P. (2022). Parenting styles ve strategies. Grey House Publishing.

Mogonea, F. R. ve Mogonea, F. (2014). The role of the family in building adolescents' self-esteem. *University of Craiova, Social and Behavioral Sciences, 127*, 189-193. http://dx.doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.03.238

Myers, D. G. (2017). *Sosyal Psikoloji.* (Çev. S. Akfırat). Nobel Yayıncılık. (Eserin orijinali 2011'de yayımlanmıştır).

Nyarko, K. (2011). The influence of authoritative parenting style on adolescents' academic achievement. *American Journal of Social and Management Sciences, 2*(3), 278-282. https://doi.org/:10.5251/ajsms.2011.2.3.278.282

Öğretir Özçelik, A. D. ve Arslan, H. (2020). 3-5 yaş arası çocukların anne tutumlarının incelemesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, 1*(38), 18-30. http://dx.doi.org/10.14582/DUZGEF.2020.150

Özerk, H. (2006). *Anababaların çocuk yetiştirmeye ilişkin tutumlarının, bilgi düzeylerinin ve 11-18 yaş grubu öğrencilerin kendilerini değerlendirmelerinin incelenmesi* [Yüksek Lisans tezi, Ankara Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi veritabanından alınmıştır. (Tez no: 205147).

Özkan, H.K. ve Aksoy, A. B. (2017). An investigation of maternal emotion socialization behaviors, children's self-perceptions, and social problem-solving skills. *Eurasian*

*Journal of Educational Research, 67*125-139. http://dx.doi.org/10.14689/ejer.2017.67.8

Öztabak, M. E. (2017). Okul öncesi dönem çocuklarının öz düzenleme becerileri ile anne-baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi [Yüksek Lisans tezi, Karabük Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi veritabanından alınmıştır. (Tez no: 473918).

Öztabak, M. ve Özyürek, A. (2018). Okul öncesi çocuklarda öz düzenleme becerileri ile anne-baba tutumları arasındaki ilişki üzerine bir inceleme. *Journal of History Culture and Art Research, 7*(5), 385-395. http://dx.doi.org/10.7596/taksad.v7i5.1544

Özyürek, A. ve Tezel Şahin, F. (2005). 5 ve 6 yaş grubunda çocuğu olan ebeveynlerin tutumlarının incelenmesi. *GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 25*(2), 19-34.

Pantır, D. A. (2019). *Ayna benlik kuramı ve Hegel efendi-köle diyalektiği.* https://www.academia.edu/30991315/AYNA_BENL%C4%B0K_KURAMI_VE_HEGEL_EFEND%C4%B0_K%C3%96LE_D%C4%B0YALEKT%C4%B0%C4%9E%C4%B0' den alınmıştır.

Paulus, M., Licata, M., Gniewosz, B. ve Sodian, B. (2018). The impact of mother-child interaction quality and cognitive abilities on children's self concept and self-esteem. *Cognitive Development, 48,* 42-51. https://ekutuphane.uludag.edu.tr/vetisbt/?p=1vedil=tr'den ulaşılmıştır.

Pekşen Akça, R. (2012). Ana-babaların çocuk yetiştirmede aşırı koruyucu olmaları. *Akademik Bakış Dergisi, 29,* 1-13. https://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423868021.pdf'den alınmıştır.

Pintrich, P. R. (2000). Handbook of self-regulation. In Boekaeris, M., Pintrich, P. R. ve Zeidner, M. (Eds.). *The role of goal orientation in self-regulated learning* (pp.451-502). Calif:Academic Press.

Rosen, B. C. (1964). Social class and the child's perception of the parent. *Child Development, 35*(4), 1147-1153. Retrieved from https://8132462625711418be6483c2d0db774bf632dd5b.vetisonline.com/

Sak, R., Şahin Sak, İ.T., Atlı, S. ve Şahin, B. K. (2015). Okul öncesi dönem: anne baba tutumları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 11*(3), 972-991. http://dx.doi.org/ 10.17860/efd.33313

Samuels, S. C. (1973). An investigation into the self concepts of lower and middle class black and white kindergarten children. *The Journal of Negro Education, 42*(4), 467-472. https://doi.org/10.2307/2966560

Saraç, S., Abanoz, T. ve Ogelman, H. G. (2021). Okul öncesi dönem çocuklarının öz düzenleme becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Gelişim ve Psikoloji Dergisi, 2*(3), 1-11. http://dx.doi.org/10.51503/gpd.847786

Sarıca, Ö. (2010). *Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 5 ve 6 yaş grubu çocukların benlik kavramlarının çeşitli sosyo-demografik değişkenlere göre incelenmesi* [Yüksek Lisans tezi, Maltepe Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi veritabanından alınmıştır. (Tez no:254019).

Sektnan, M., McClellanda, M. M., Acocka A. ve Morrison, F. J. (2010). Relations between early family risk, children's behavioral regulation, and academic achievement. *Early Childhood Research Quarterly, 25*(4), 464-479. http://dx.doi.org/10.1016/j.ecresq.2010.02.005

Seven, S. (2022). *Çocuk ruh sağlığı.* Pegem Akademi. http://dx.doi.org/10.51503/gpd.847786

Shonkoff, J. P. vePhillips, D. (2000). *From neurons to neighborhoods: The science of early childhood development.* National Academy Press. https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED446866.pdf'den alınmıştır.

Singer, B. D. ve Bashir, A. (1999). What are executive functions and self-regulation and what do they have to do with language-learning disorders? *Language Speech and Hearing Services in Schools, 30,* 265-273. http://dx.doi.org/10.1044/0161-1461.3003.265

Skibbe, L. E., Connor , C.M., Morrison, F.J. ve Jewkes, A. M. (2011). Schooling effects on preschoolers' self-regulation, early literacy, and language growth. *Early Childhood Research Quarterly,26,*42-49. https://ekutuphane.uludag.edu.tr/vetisbt/?p=1vedil=tr'den ulaşılmıştır.

Smith Donald, R., Raver, C. C., Hayes, T. ve Richardson, B. (2007). Preliminary construct and concurrent validity of the preschool self-regulation assessment (PSRA) for field-based research. *Early Childhood Research Quarterly, 22,* 173-187. http://dx.doi.org/doi:10.1016/j.ecresq.2007.01.002

Stenner, J. ve Katzenmeyer, W. G. (1976). Self-concept development in young children. *The Phi Delta Kappan, 58*(4), 356-357. https://www.jstor.org/stable/20298584'den alınmıştır.

Şenol, F. B. ve Karaca, N. H. (2020). Okul öncesi dönem çocuklarının benlik kavramı ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 54,* 1-19. http://dx.doi.org/10.21764/maeuefd.606614

Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics.* Pearson.

Tabak, N. (2007). *İlköğretim 1. Kademede davranış sorunları olan çocukların anne-baba* [Yüksek Lisans tezi, Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi veritabanından alınmıştır. (Tez no:206185).

Talib, J., Mohamad, Z. ve Mamat, M. (2011). Effects of parenting style on children development. *World Journal of Social Sciences, 1*(2), 14-35. https://www.researchgate.net/profile/MaharamMamat/publication/265025870_Effects_of_Parenting_Style_on_Children_Development/links/557f7b1b08aeb61eae26190f/Effects-of-Parenting-Style-on-Children-Development.pdf' den alınmıştır.

Taşpınar, M. (2017). *Sosyal Bilimlerde Spss Uygulamalı Nicel Veri Analizi.* Pegem Akademi.

Taylor, S. E., Peplau, L. A. ve Sears, D. O. (2015). *Sosyal psikoloji.* (Çev. A. Dönmez). İmge Kitabevi. (Eserin orijinali 2003'te yayımlanmıştır).

Tekin, H. (2018). *Öz düzenleme becerilerinin ilkokula hazırbulunuşluk üzerindeki etkisi* [Yüksek Lisans tezi, Adnan Menderes Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi veritabanından alınmıştır. (Tez no:516855).

Tekin, S. S. (2022). *Ebeveynlik stilleri ile 48-72 aylık çocukların duygu düzenleme becerileri ve öz düzenleme becerileri arasındaki ilişki* [Yüksek Lisans tezi, Maltepe Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi veritabanından alınmıştır. (Tez no:765668).

Temiz, A. (2019). *Okul öncesi dönemde davranışsal öz-düzenleme becerilerinin çocuğa ve aileye ilişkin değişkenler ile ebeveyn tutumları açısından incelenmesi* [Yüksek Lisans tezi, Gazi Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi veritabanından alınmıştır. (Tez no: 535140).

Thompson, R. A. (2009). Doing what doesn't come: The development of self-regulation. *Zero to Three, 30*(2), 33-39. https://sedlpubs.faculty.ucdavis.edu/wp-content/uploads/sites/192/2015/03/ThompsonZTTJ2009.pdf'den alınmıştır.

Tozduman Yaralı, K. ve Güngör Aytar, A. (2017). Okul öncesi dönem çocuklarının davranışlarının öz düzenleme becerileri yönünden incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 13*(3), 856-870. http://dx.doi.org/10.17860/mersinefd.291209

Trommsdorff, G. (2019). Culture and development of self-regulation. *Social and Personality Psychology Compass, 3*(5), 687-701. http://dx.doi.org/10.1111/j.1751-9004.2009.00209.x

Tutar, H. (2016). *Sosyal Psikoloji kavramlar ve kuramlar.* Seçkin Yayıncılık.

Tutar, H. (2018). *Davranış Bilimleri kavramlar ve kuramlar.* Seçkin Yayıncılık.

Tutkun, C. (2022). Okul öncesi dönem çocuklarının ve ailelerinin öz düzenlemeye yönelik eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 21*(84), 1508-528. http://dx.doi.org/10.17755/esosder.1082118

Tuzcuoğlu, N., Efe Azkeskin, K., İlçi Küsmüş, G. ve Cengiz, Ö. (2019). Okul öncesi dönem çocuklarının öz düzenleme becerileri ile benlik algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi, (özel sayı),* 607-623. http://dx.doi.org/10.21733/ibad.613920

Tümkaya, S. (2012). Erken çocukluk eğitimi (Gözden geçirilmiş ikinci baskı). F. Gülaçtı ve S. Tümkaya (Editörler), *Okul öncesi eğitim döneminde ailenin yeri ve önemi* içinde (ss.336-367). Pegem Akademi.

Türkmen, S. R. ve Özbey, S. (2018). 60-72 aylık okul öncesi dönem çocuklarının benlik algılarının bazı değişkenler ve motivasyon düzeyi ile ilişkisinin incelenmesi. *Social Mentality and Researcher Thinkers Journal, 4*(12), 606-620. http://dx.doi.org/10.31576/smryj.101

Umucu Alpoğuz, D. (2014). *Algılanan ana-baba tutumlarının ilköğretim öğrencilerinin okumaya yönelik tutumlarına ve Türkçe dersi akademik başarılarına etkisi* [Yüksek Lisans tezi, Ahi Evran Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi veritabanından alınmıştır. (Tez no:353354).

Ural, G., Gültekin Akduman, G. ve Şepitçi Sarıbaş, M. (2020).Okul öncesi dönem çocuklarının öz düzenleme becerilerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Ekev Akademi Dergisi, 24*(83), 323-342.

Uygun, N. ve Kozikoğlu, İ. (2020). Çocukları okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden ebeveynlerin tutumlarının incelenmesi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, 9*(3), 1494-1507. http://dx.doi.org/10.33206/mjss.639099

Uykan, E. ve Akkaynak, M. (2019). Ebeveyn tutumları ile çocukların öz düzenlemeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi, 6*(3), 1620-1644. https://dergipark.org.tr/tr/pub/atdd/issue/49325/632027'dan alınmıştır.

Uykan, E. (2019). *Ebeveyn tutumları ile çocukların öz düzenlemeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek Lisans tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi veritabanından alınmıştır. (Tez no:569172).

Üredi, I. ve Erden, M. (2009). Öz-düzenleme stratejileri ve motivasyonel inançlarının yordayıcısı olarak algılanan anne baba tutumları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 7*(4),781-811. https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/256292'den alınmıştır.

Weis, M., Trommsdorff, G., Muñoz, L. ve González, R. (2023). Maternal education and children's school achievement: The roles of values, parenting, and behavior regulation. *Journal of Child and Family Studies, 32,* 691-703. https://doi.org/10.1007/s10826-022-02405-y

Xia, X. (2015). *Parenting styles, parental involvement and kindergarten children's readiness for elementary school in Shanghai, China* [Doctoral dissertation, University of the Pacific]. ProQuest Dissertations ve Theses Global. (Publication No:3746277).

Yaprak, B. (2007). *İlköğretim öğrencilerinin algıladıkları anne-baba tutumunun diskriminant analiziyle belirlenmesi ve benlik saygısı ile olan ilişkisinin değerlendirilmesi üzerine bir uygulama* [Yüksek Lisans tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi veritabanından alınmıştır. (Tez no:179010).

Yaralı, K. (2015). *Okul öncesi eğitime devam eden 5-6 yaş çocuklarının bilişsel tempolarına göre benlik algılarının incelenmesi* [Yüksek Lisans tezi, Gazi Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi veritabanından alınmıştır. (Tez no:381505).

Yavuzer, H. (2006). Ana-baba okulu (Gözden geçirilmiş on ikinci baskı). K. Aydoğmuş, A. Baltaş, Z. Baltaş, Ü. Davaslıgil, O. Güngörmüş, E. Konuk, Ü. Korkmazlar, Ö. Köknel, L. Navaro, A. Oktay, N. Razon, H. Yavuzer (Yazarlar), *Yaygın anne-baba tutumları* içinde (ss. 115-131). Remzi Kitabevi.

Yavuzer, H. (2015). *Bedensel, zihinsel ve sosyal gelişimiyle çocuğunuzun ilk 6 yılı (Gözden geçirilmiş otuz üçüncü baskı)*. Remzi Kitabevi.

Yazgan İnanç, B., Kılıç Atıcı, M. ve Bilgin, M. (2020).*Gelişim psikolojisi I: Bebeklik, çocukluk ve ergenlik* (Gözden geçirilmiş on altıncı baskı). Pegem Akademi.

Yazgan İnanç, B. ve Yerlikaya, E. E. (2022). *Kişilik Kuramları* (Gözden geçirilmiş on sekizinci baskı). Pegem Akademi.

Yıldız Çiçekler, C. ve Alakoç Pirpir, D. (2015). 48-72 aylar arasında çocuğu bulunan annelerin çocuk yetiştirme davranışları ile çocukların benlik kavramlarının

incelenmesi. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal*, *1*(2), 491-500. https://dergipark.org.tr/tr/pub/husbfd/issue/7893/103912'den alınmıştır.

Yıldızbaş, C. E. ve Şahin Sak, İ. T. (2020). Okul öncesi dönem çocuklarının saldırganlık yönelimleri ile ebeveynlerinin anne baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 39,* 60-88. https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1200539'den alınmıştır.

Yılmaz, Y. (2020). *5-6 yaş grubu çocuklarının sahip oldukları öz düzenleme becerileri ile anne-baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Uludağ Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi veritabanından alınmıştır. (Tez No:653389).

Yorulmaz, Z. (2017). *Okul öncesi öğrencilerinin benlik algılarının ve sosyal uyumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi* [Yüksek Lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi veri tabanından alınmıştır. (Tez no:494319).

Yörükoğlu, A. (2004). *Çocuk Ruh Sağlığı Çocuğun Kişilik Gelişimi Eğitimi ve Ruhsal Sorunları (Gözden geçirilmiş yirmi yedinci baskı).* Özgür yayınları.

Yörükoğlu, A. (2012). *Gençlik çağı ruh sağlığı ve ruhsal sorunlar.* Özgür Yayınları.

Zembat, R., Koçyiğit, S., Akşin Yavuz, E. ve Tunçeli, H. İ. (2018). Çocukların benlik algısı, mizaç ve sosyal becerileri arasındaki ilişkiler. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, 7*(1), 548-567. https://dergipark.org.tr/tr/pub/teke/issue/36208/407461'den alınmıştır.

Zembat, R., Kuru Turaşlı, N., Güven, G., Sezer, T., Akşin, E., Yılmaz, E. ve Bayındır, E. (2015). Validity and reliability of the DeMoulin self-concept developmental scale for the 36-72 month old children. *Journal of Education and Training Studies, 4*(2), 143-158. https://doi.org/10.11114/jets.v4i2.1156

Zimmerman, B. J. (1998). Academic studing and the development of personal skill:A self-regulatory perspective. *Educational Pscychologist, 33*(2/3),73-86. https://doi.org/10.1080/00461520.1998.9653292

Zimmerman, B. J. (2000). Handbook of self-regulation. M. Boekaerts, P. R. Pintrich, ve M. Zeidner, (Eds.), In *Attaining self- regulation: A social cognitive perspective,* (pp.13-35), Academic Press. https://ekutuphane.uludag.edu.tr/vetisbt/?p=1vedil=tr'den ulaşılmıştır.

Zincirkıran, Z. (2008). *Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 6 yaş grubu çocuklarının benlik kavramlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi* [Yüksek Lisans tezi, Maltepe Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi veri tabanından alınmıştır. (Tez no:250456).

EKLER

Ek 1: Araştırma İzni

T.C.
BURSA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-86896125-605.01-29093649
Konu : Damla AYDIN'ın Araştırma İzni

05.08.2021

MÜDÜRLÜK MAKAMINA

İlgi : Milli Eğitim Bakanlığı'nın Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinleri Yönergesi konulu 21/01/2020 tarih ve 1563891 (2020/2) sayılı Genelgesi.

Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Damla AYDIN'ın "Okul Öncesi Dönem Çocukların Annelerinin Ebeveyn Tutumları İle Çocuklarının Benlik Algısı Ve Öz Düzenleme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" konulu araştırması, Bursa Uludağ Üniversitesi Rektörlüğü, Genel Sekreterliğinin 13.07.2021 tarih ve 19875 sayılı yazıları ile bildirilmektedir.

Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Damla AYDIN'ın "Okul Öncesi Dönem Çocukların Annelerinin Ebeveyn Tutumları İle Çocuklarının Benlik Algısı Ve Öz Düzenleme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" konulu araştırmasını Yıldırım Atatürk Anaokulu, Vilayetler Hizmet Birliği Anaokulu ile Osmangazi Yunuseli Anaokulu Öğrenci, Öğretmen ve Ebeveynlerine uygulama yapma isteği ilimizde oluşturulan "Araştırma Değerlendirme Komisyonu" tarafından incelenerek değerlendirilmiştir. Araştırma ile ilgili çalışmanın **okul/kurumlardaki eğitim öğretim faaliyetleri aksatılmadan, araştırma formlarının aslı okul müdürlüklerince görülerek ve gönüllülük esası ile** okul müdürlüklerinin gözetim ve sorumluluğunda ilgi Genelge çerçevesinde uygulanması ayrıca **araştırma sonuçlarının Müdürlüğümüz ile paylaşılması** komisyonumuzca uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Ahmet UZUN
İl Milli Eğitim Şube Müdürü

OLUR

Sabahattin DÜLGER
Vali a.
İl Milli Eğitim Müdürü

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır

Adres : Hocahasan Mh. İlkbahar Cad. No:38
(Yeni Hükümet Konağı A Blok) 16050/Osmangazi/BURSA
Telefon No : 0 (224)225 25 78
E-Posta. arge16@meb.gov.tr
Kep Adresi : meb@hs01 kep.tr

Belge Doğrulama Adresi : https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys
Bilgi için: Engin SEYMEN
Unvan : Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni
İnternet Adresi: http://bursa.meb.gov.tr Faks: 445 18 10

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. https://evraksorgu.meb.gov.tr adresinden 18ef-fe89-3bda-b5b8-334c kodu ile teyit edilebilir.

Ek 2: Aile Bilgi Formu

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Sayın Veli (Anne),

Dolduracağınız bu anket Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Okul Öncesi Eğitimi Yüksek Lisans Tezi için kullanılacaktır. Tamamen bilimsel nitelikte olup gizliliğe önem verilecektir.

Damla AYDIN

1. **Annenin Yaşı:**
   ( )18-25 ( )26-30 ( )31-35 ( )36-40 ( )41-45 ( )46-50
   ( )Diğer (Açıkça Belirtiniz)…….
2. **Çocuğunuzun Cinsiyeti:**
   ( )Kız ( )Erkek
3. **Çocuk Sayısı:**
   …….
4. **Doğum Sırası:**
   ( )Birinci Çocuk ( )İkinci Çocuk ( )Üçüncü Çocuk ( )Dördüncü Çocuk
   ( )Beşinci Çocuk ( ) Diğer (Açıkça Belirtiniz)…….
5. **Anne Eğitim Düzeyi:**
   ( )Okur Yazar Değil ( )İlkokul ( )Ortaokul ( )Lise ( )Üniversite
   ( )Yüksek Lisans ( )Doktora ( )Diğer (Açıkça Belirtiniz)…….
6. **Ailenin Aylık Geliri:**
   ( )1.000 TL'den az ( )1.000-2.500 TL ( )2.500-3.0000 TL
   ( )3.000- 4.500 TL ( )4.500- 6.000 TL ( )6.000- 7.500 TL
   ( )Diğer (Açıkça Belirtiniz)…….

Ek 3: Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) Kullanım İzni

Merhaba, ben Damla Aydın. Uludağ Universitesi Okul Oncesi Eğitimi Yüksek Lisans öğrencisiyim. Tez danışmanım Doç. Dr. Pınar Bağçeli Kahraman ile yürütecek olduğum "Okul Oncesi Eğitime Devam Eden Çocukların Anne Babalarının Ebeveyn Tutumları ile Çocukların Benlik Algısı ve Öz Düzenleme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" adlı çalışmamda izniniz olursa "Ebeveyn Tutum Ölçeği"ni kullanmak istiyorum.

Dönüşünüz için şimdiden teşekkür ederim. İyi günler diliyorum.

G

GÜL ŞENDİL

Alıcı: ben ▾

24 Oca 2021 16:31

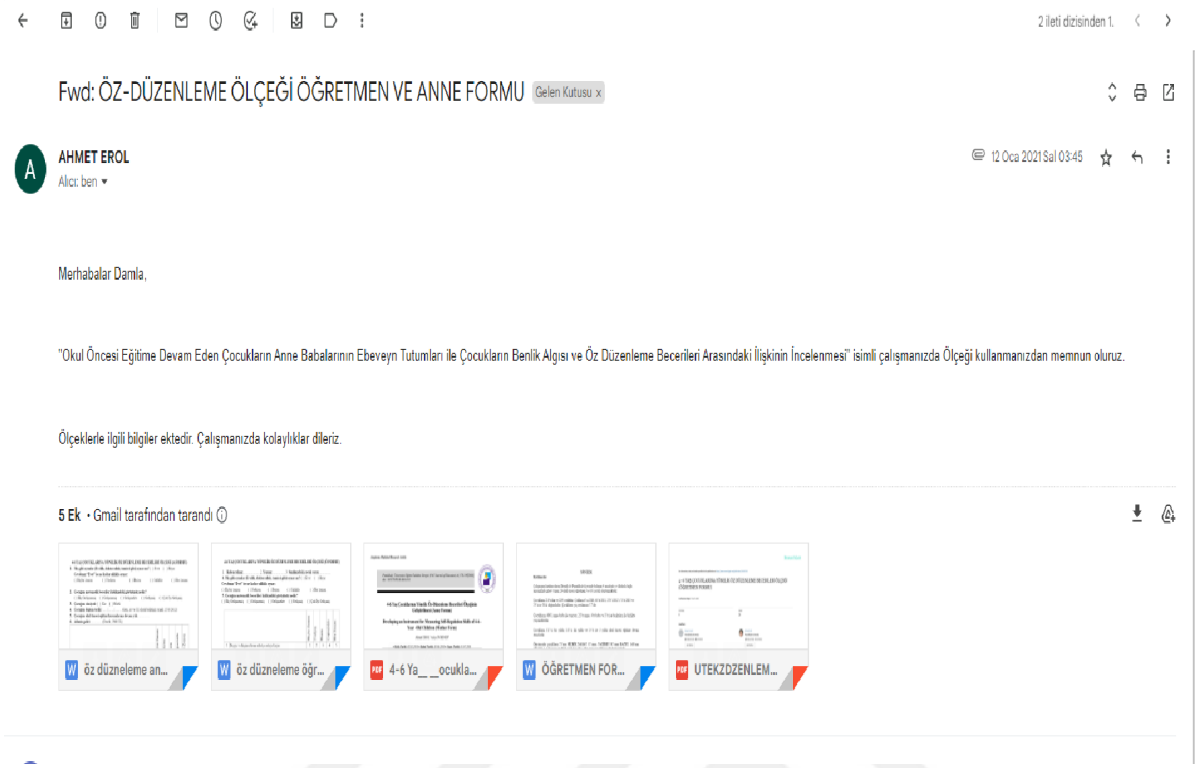
Merhaba Damla, senden çok özür dilerim maillerime yeni bakmaya başladım. Senin mailinden önce Pınar hocanın mailini gördüm ve ölçekleri ona yolladım. Yne sana da yolluyorum. Şimdiden başarılar dilerim...

Prof. Dr. T. Gül Şendil

Ek 4: Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ)

		5	4	3	2	1
	CÜMLELER	Her zaman böyledir	Çoğu zaman	Bazen böyledir	Nadiren böyledir	Hiçbir zaman böyle
1	Ben bir başkasıyla konuşurken çocuğumun araya girmesine izin veririm.					
2						
3	Çocuğumla aynı fikirde olmadığımız zaman, benim fikirlerimi kabul etmesi için onu zorlarım.					
4	Çocuğumu, hayatın ufak tefek güçlüklerinden korurum.					
5						
6	Çocuğuma, kurallara neden uyması gerektiğini açıklarım.					
7	Çocuğuma yaptığı şeyin önemli olduğunu hissettiririm.					
8	Çocuğumu, kendisi için yorucu olabilecek işlerden korurum.					
9						

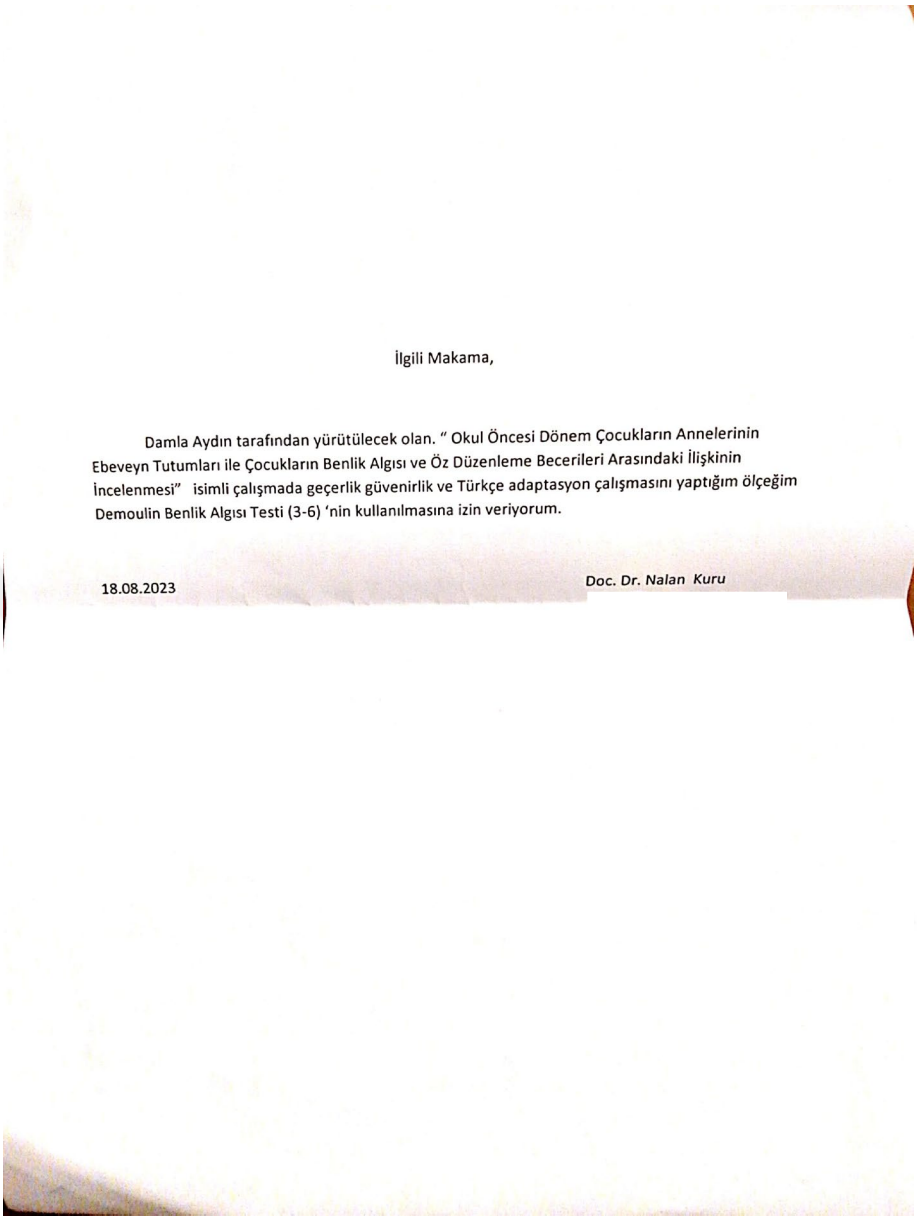
Ek 5: Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği Kullanım İzni

Ek 6: 4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği (Öğretmen Formu)

		Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Çoğunlukla	Her Zaman
1	Duygu ve düşüncelerini rahatça ortaya koyar.	1	2	3	4	5
2	Başkalarının duygularının nedenlerini ve sonuçlarını söyler.	1	2	3	4	5
3		1	2	3	4	5
4	Kendisiyle ilgili olumlu şeyler söyler (Çok güzel bir resim çizdim gibi).	1	2	3	4	5
5	Kendini ortaya koyması gerektiği yerde sağlıklı şekilde ortaya koyar.	1	2	3	4	5
6		1	2	3	4	5
7	Zor durumda olan arkadaşı için üzülür (Düşen arkadaşına üzülmesi gibi).	1	2	3	4	5

Ek 7: DeMoulin Benlik Algısı Ölçeği Kullanım İzni

İlgili Makama,

Damla Aydın tarafından yürütülecek olan. " Okul Öncesi Dönem Çocukların Annelerinin Ebeveyn Tutumları ile Çocukların Benlik Algısı ve Öz Düzenleme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" isimli çalışmada geçerlik güvenirlik ve Türkçe adaptasyon çalışmasını yaptığım ölçeğim Demoulin Benlik Algısı Testi (3-6) 'nin kullanılmasına izin veriyorum.

18.08.2023

Doc. Dr. Nalan Kuru

Ek 8: Demoulin Benlik Algısı Ölçeği ve Değerlendirme Kağıdı

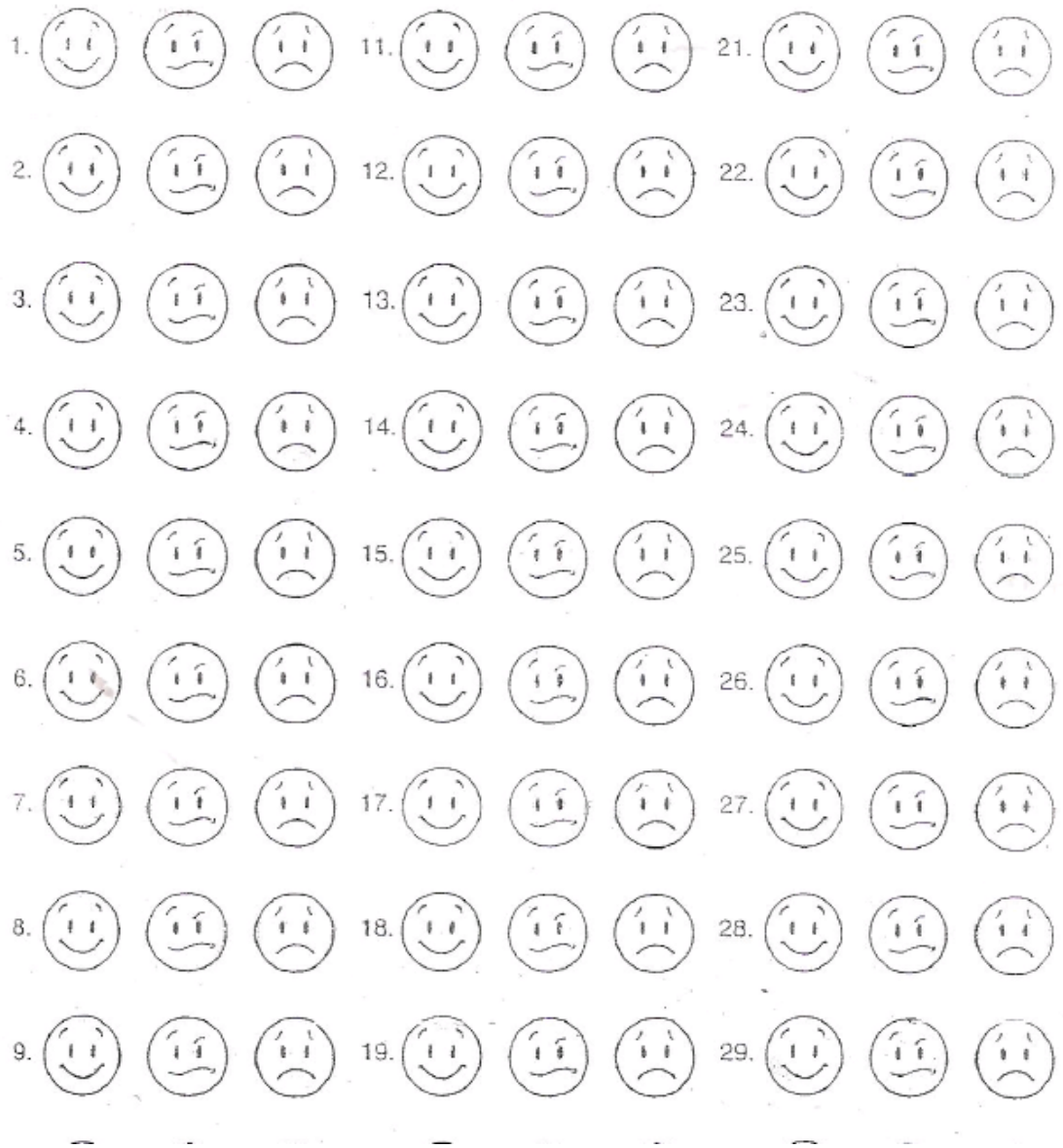
1. Faaliyetimi yaparken öğretmenimden yardım istediğimde, ... hissederim.

5. Her sabah, okula gitmek için hazırlanırken, ... hissederim.

10. Birisi, bana, yapmakta zorlandığım bir faaliyeti yapabilmem için yardım ettiğinde, ... hissederim.

15. Oyun zamanı, arkadaşlarımla birlikteyken, ... hissederim.

23. Öğretmenimle, kendimle ilgili konuştuğumda, ... hissederim.

ÖZ GEÇMİŞ

Adı-Soyadı	Damla		AYDIN
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce (Intermadiate)		
Eğitim Durumu	**Başlama - Bitirme**		**Kurum Adı**
Lise	2007	2011	Osmangazi Borsa İstanbul Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
Lisans	2012	2016	Uludağ Üniversitesi
Yüksek Lisans	2019	-	
Doktora			
Çalıştığı Kurum	**Başlama - Ayrılma**		**Çalışılan Kurumun Adı**
1.	2017	2019	Küçük Şeyler Anaokulu
2.	2019	2020	Yönder Koleji
3.			
Üye Olduğu Bilimsel ve Meslekî Kuruluşlar			
Katıldığı Proje ve Toplantılar			
Yayınlar:	Başal H.A., Sarı B., Koç D., Canbay S., Şahin D. (2016). "The Relationship between the Children aged five and six who Have Compliant and Aggressive Behavior according to Views of their Teachers and the Emotional Intelligence of their Mothers", 2nd International Conference on Lifelong Education and Leadership for All-ICLEL-16		
Diğer:			
Tarih **İmza** **Adı-Soyadı**			